

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยย่อยที่ 1

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

Design Guidelines for Enhancement of the Physical
Environmental to Support Tourism's Activities in Preserved
Area of Cultural Heritages (Architecture)
in Lanna Region.

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และคณะ

กุมภาพันธ์ 2562

เลขที่สัญญา RDG60T0021

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
Design Guidelines for Enhancement of the Physical Environmental to Support
Tourism's Activities in Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture) in
Lanna Region.

คณะนักวิจัย

ผศ.ดร. เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผศ. สืบพงศ์ จรรย์สืบศรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ดร. อัมเรศ เทพมา

มหาวิทยาลัยพะเยา

ชุดโครงการ การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยว
ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความคิดเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
Design Guidelines for Enhancement of the Physical Environmental to
Support Tourism's Activities in Preserved Area of Cultural Heritages
(Architecture) in Lanna Region.

1. คณะนักวิจัย

1) ผศ.ดร. เทิดศักดิ์ เตชะกิจจวร	หัวหน้าโครงการวิจัย
หน่วยปฏิบัติวิจัยสถาปัตยกรรมเพื่อชุมชนสร้างสรรค์	
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
2) ผศ. สืบพงศ์ จรรย์สืบศรี	นักวิจัย
คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์	
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	
3) ดร. อัมเรศ เทพมา	นักวิจัย
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์	
มหาวิทยาลัยพะเยา	

2. ที่มาและความสำคัญ

ชุมชนดั้งเดิมถือเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมหนึ่งที่สำคัญของประเทศ โดยประกอบด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ อาทิ สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง แหล่งโบราณสถาน และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อาทิ ภูมิปัญญา การละเล่น ประเพณีต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ในอดีตพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมจึงเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม คุณค่าด้านอัตลักษณ์ และคุณค่าเชิงศิลปะเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมไม่ได้มีคุณค่าเฉพาะด้านวัฒนธรรม หรือด้านอื่น ๆ เท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าในด้านเศรษฐกิจ คุณค่าด้านหน้าที่ใช้สอย คุณค่าเชิงการศึกษา คุณค่าเชิงสังคม และคุณค่าเชิงการเมืองอีกด้วย โดยเฉพาะภายหลังกระแสธุรกิจที่เน้นการโยกย้ายได้ได้รับความนิยมและเฟื่องฟูในไทย (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554: 49) โดยจากความตื่นตัวในกระแสการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการโยกย้าย

อดีต ส่งผลให้หน่วยงานหลายฝ่าย ต่างร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดั้งเดิม โดยมีความมุ่งหวังที่จะยกระดับเศรษฐกิจภายในท้องถิ่นจากมรดกทางวัฒนธรรมฐานรากของชุมชน

องค์ประกอบทางกายภาพถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการท่องเที่ยว โดยถือเป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว และเป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายและการสร้างความรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามด้วยช่องว่างทางกฎหมายของประเทศไทยที่ไม่มีกฎหมายบังคับใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมโดยตรง ประกอบกับการเข้ามาของระบบทุนนิยมอันเนื่องจากการท่องเที่ยว ส่งผลให้เมื่อมีการบูรณาการกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ชุมชน มรดกทางวัฒนธรรมและองค์ประกอบทางกายภาพจึงเกิดเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนเกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ของพื้นที่

การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์ดั้งเดิมของเมืองแล้ว ในบริบทของการท่องเที่ยว การแทนที่ด้วยสถาปัตยกรรมรูปแบบใหม่ภายในชุมชนดั้งเดิมจนสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนนั้นยังส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในชุมชนอย่างมาก เนื่องด้วยสถาปัตยกรรมรูปแบบดั้งเดิมเปรียบเสมือนทรัพยากรการท่องเที่ยวหลักที่ดึงดูดหรือสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน การสูญเสียสถาปัตยกรรมรูปแบบดั้งเดิมภายในชุมชนเก่าจึงส่งผลกระทบต่อคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้เพื่อให้กระบวนการจัดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตชุมชนดั้งเดิมได้รับการยกระดับจนเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจท่ามกลางกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองดั้งเดิม การวางแผนการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ และการจัดทำแนวทางการปรับปรุง/พัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นกิจกรรมที่ควรทำอย่างเร่งด่วน เพราะนอกจากจะเป็นการป้องกันการแทนที่สถาปัตยกรรมหรือองค์ประกอบทางกายภาพรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิทัศน์ดั้งเดิมของเมืองแล้ว กระบวนการดังกล่าวยังเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ ตลอดจนองค์ประกอบทางกายภาพอื่น ๆ ของชุมชนดั้งเดิมให้เหมาะสมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และเกิดความประทับใจกับแหล่งท่องเที่ยว

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ต่อยอดจากการดำเนินแผนงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทุนวิจัยมุ่งเป้าปีพุทธศักราช 2559 โดยการศึกษาครั้งนี้จะเป็นต่อยอดการศึกษาในแผนงานวิจัยปีที่ผ่านมา กล่าวคือ เป็นการนำพื้นที่ที่ได้จากการวิเคราะห์ศักยภาพในแผนงานวิจัยปีพุทธศักราช 2559 มาดำเนินการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ

ภายในพื้นที่ให้มีลักษณะสอดคล้องกับภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม และสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

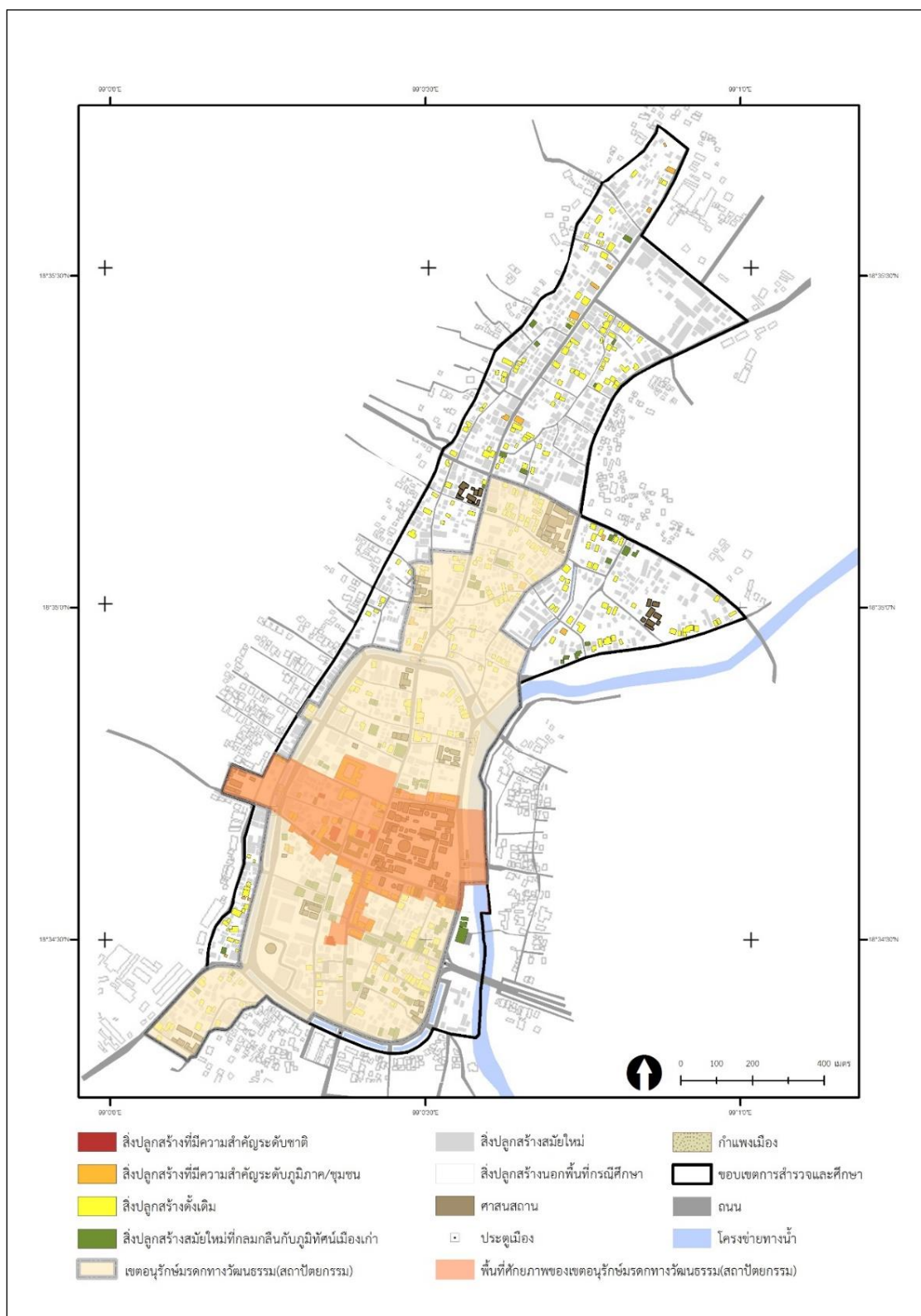
1) เพื่อศึกษาและจัดทำแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

2) เพื่อศึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

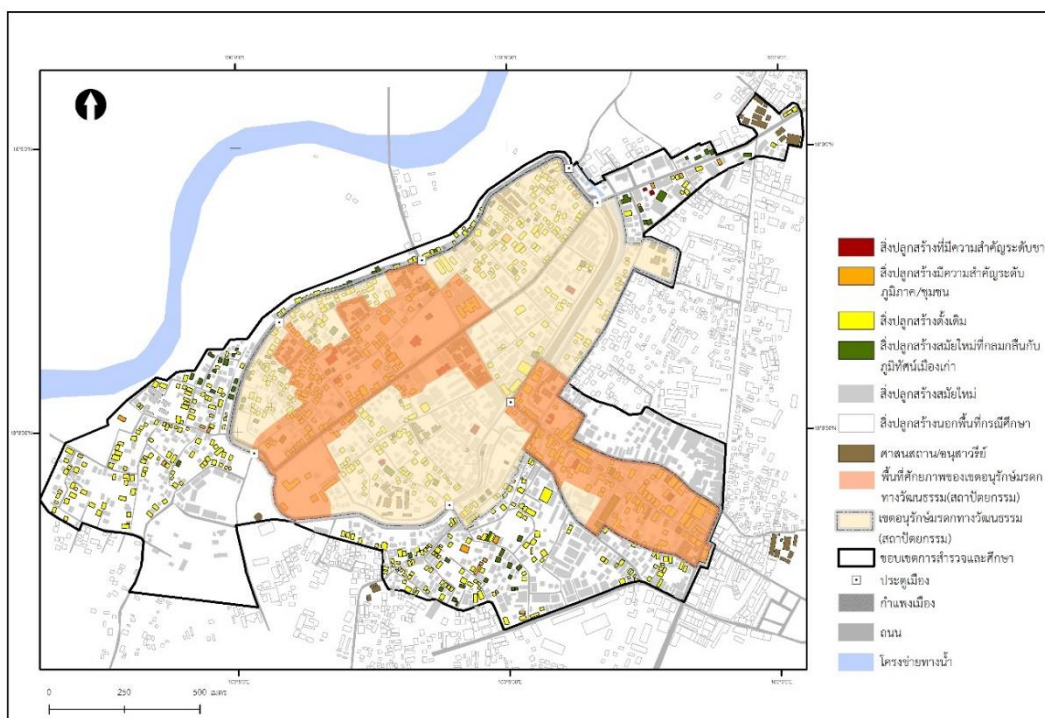
4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

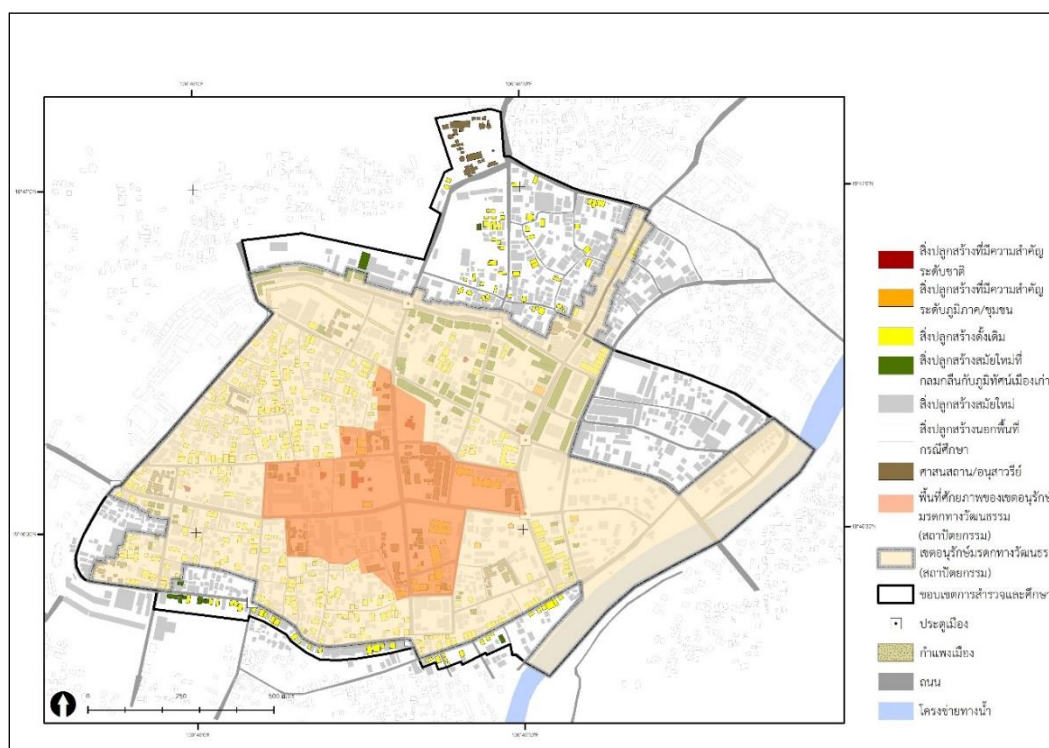
สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยอ้างอิงขอบเขตพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในลำพูน แพร่ และน่านซึ่งได้จากผลการศึกษาภายใต้แผนงานวิจัย “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” (เทิดศักดิ์ เตะชะกิจขจร และคณะ, 2561)

ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

4.2 ขอบเขตระยะเวลา

1 ปี (พ.ศ. 2560- พ.ศ. 2561)

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แผนงานการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและชูอัตลักษณ์เมือง และแผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม

4.4 ประชากร

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วย นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน สมาชิกในชุมชนที่มีความสนใจ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิม

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1) เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หมายถึง เขตพื้นที่ภายในชุมชนดั้งเดิมที่ประกอบไปด้วยการกระจุกตัวของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และภูมิทัศน์แบบเมืองเก่า โดยอาจมีการปะปนของอาคารรูปแบบสมัยใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางสังคม หากแต่ไม่ขัดแย้งกับภูมิทัศน์เดิม หรือมีลักษณะเป็นภูมิทัศน์อุจาด เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะเป็นพื้นที่ชุมชนในระดับมหภาคโดยมีบทบาทในฐานะพื้นที่สนับสนุน/อำนวยความสะดวกต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน หากแต่อาจจะไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ได้ (เทิดศักดิ์ เตชะกิจจกร และคณะ, 2561: 9)

2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การปรับพื้นที่ว่าง สภาพแวดล้อม ตลอดจนองค์ประกอบกายภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

6.1 เครื่องมือการวิจัย

- 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research)
- 2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา
- 3) การจัดประชุมกลุ่มย่อย
- 4) การสำรวจภาคสนามและการรังวัดทางสถาปัตยกรรมเพื่อการออกแบบ
- 5) การประชุมสรุปความคิดเห็นและผลการดำเนินงาน

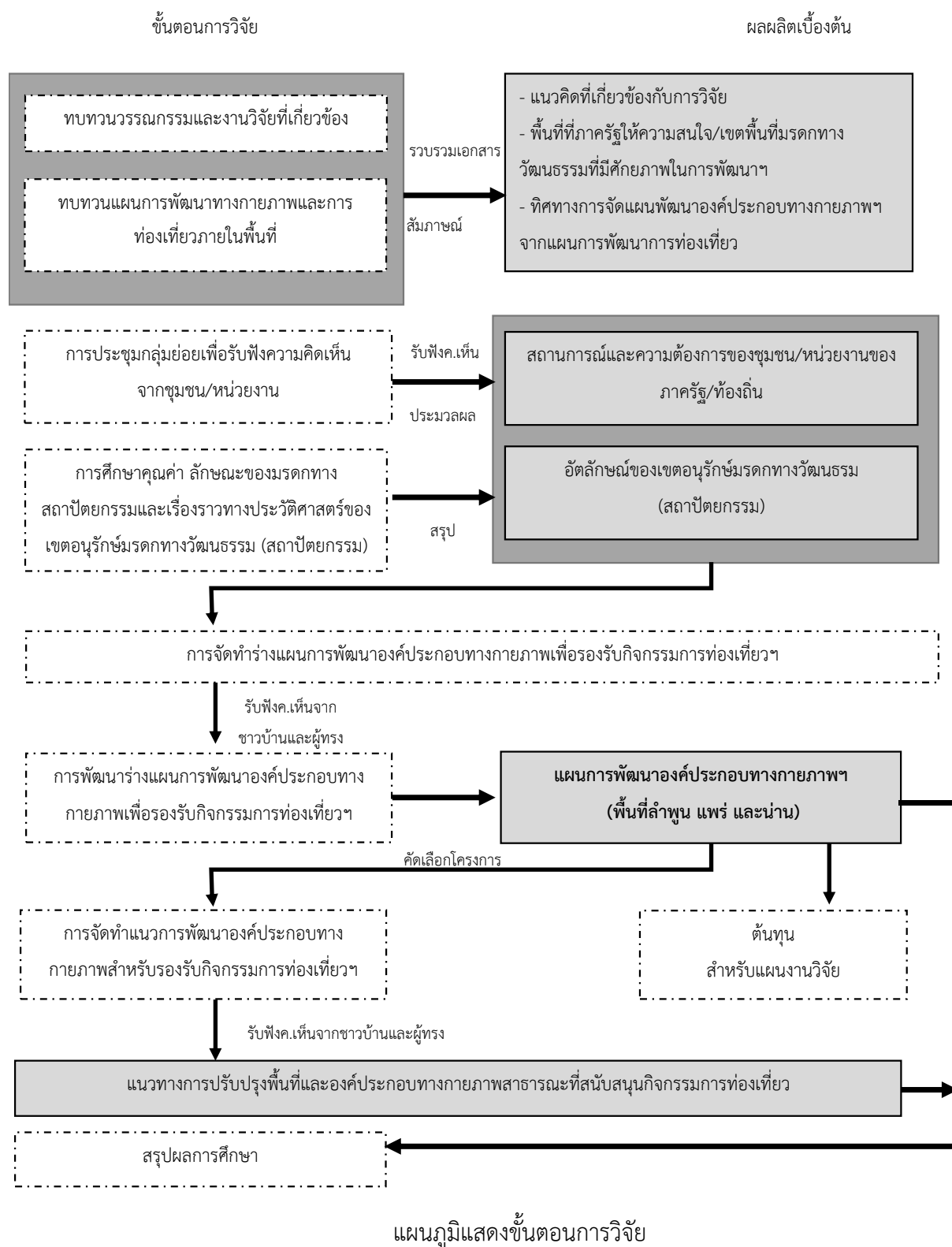
6.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน เป็นการดำเนินการด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed-method research) โดยเกิดจากการบูรณาการการวิจัยเชิงเอกสาร (documentation research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (participatory action research) เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนและพัฒนาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป

การดำเนินการวิจัยของโครงการวิจัย ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน กล่าวคือ

- 1) การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) การทบทวนแผนการพัฒนาทางกายภาพและการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น
- 3) การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความเห็นและความต้องการของชุมชน
- 4) การวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 5) การจัดทำร่างแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 6) การพัฒนาร่างแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- 7) การจัดทำแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน
- 8) การปรับปรุงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน
- 9) สรุปผลการศึกษา

7. สรุปผลการวิจัย

ในการจัดทำแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้น ได้มีการวิเคราะห์ถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวของแต่ละเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปลักษณะสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีร่วมกันได้ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

ประเด็นปัญหา	เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ลำพูน	เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แพร่	เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น่าน
ด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว			
การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวสำคัญภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยไม่กระจายตัวไปยังพื้นที่ท่องเที่ยวข้างเคียง ซึ่งมีความน่าสนใจ	✓	✓	✓
ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของเมือง ทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย	✓	✓	✓
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว			
สถานที่จอดรถไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	✓	✓	✓
ขาดพาหนะสำหรับท่องเที่ยวภายในเมือง/หรือมีพาหนะในปัจจุบันที่ให้บริการมีรูปแบบไม่เหมาะสม	✓	✓	✓
การเดินทางท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ไม่มีความปลอดภัย		✓	

ประเด็นปัญหา	เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ลำพูน	เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แพร่	เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น่าน
ป้ายนำทางและอุปกรณ์ประกอบถนนมีเยอะเกินความจำเป็น		✓	
ขาดแคลนห้องน้ำที่ได้มาตรฐาน	✓	✓	✓
ขาดการสื่อความหมายเกี่ยวกับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่	✓	✓	✓
ขาดการสร้างเรื่องราวและเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยว	✓	✓	
ด้านภูมิทัศน์เมืองและการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม			
สภาพภูมิทัศน์เมืองไม่เอื้อต่อการส่งเสริมอัตลักษณ์เมืองเก่า	✓	✓	✓
มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตเมืองเก่าเริ่มเปลี่ยนแปลง รูปแบบและส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมืองเก่า	✓	✓	✓

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับลักษณะอัตลักษณ์ของพื้นที่และสถานการณ์การท่องเที่ยวสามารถจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่านได้ดังนี้

7.1 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

7.2 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

7.3 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

7.1 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

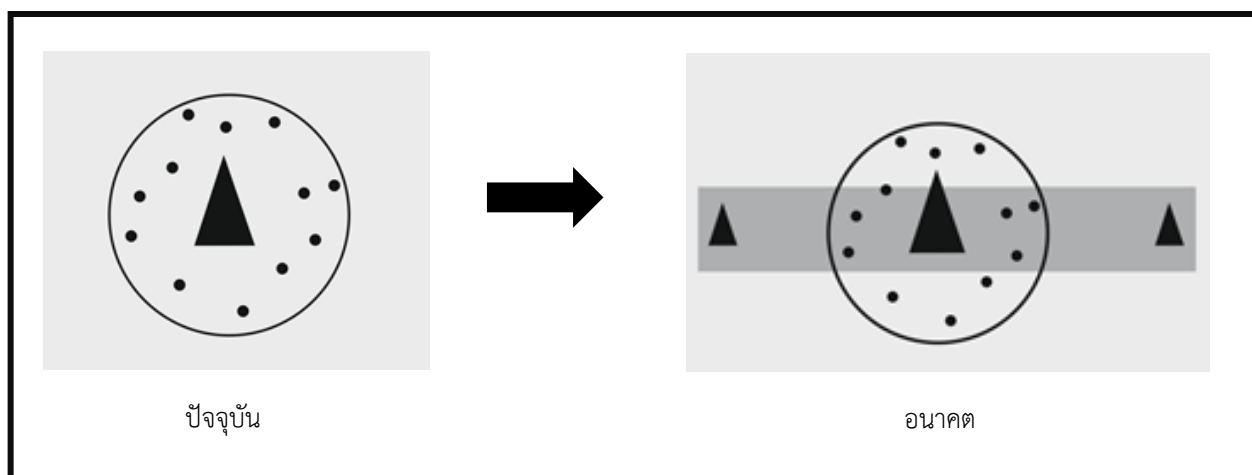
7.1.1 วัตถุประสงค์ของแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

1) การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่มรดกทางสถาปัตยกรรม
ต่างๆ โดยรอบ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพระพุทธศาสนาเป็นจุดนำ บนพื้นฐาน
ของการรักษาภูมิทัศน์เมืองที่สะท้อนถึงความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัย เพื่อ
เพิ่มการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวและเพิ่มระยะเวลาในพื้นที่เขตอนุรักษ์
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

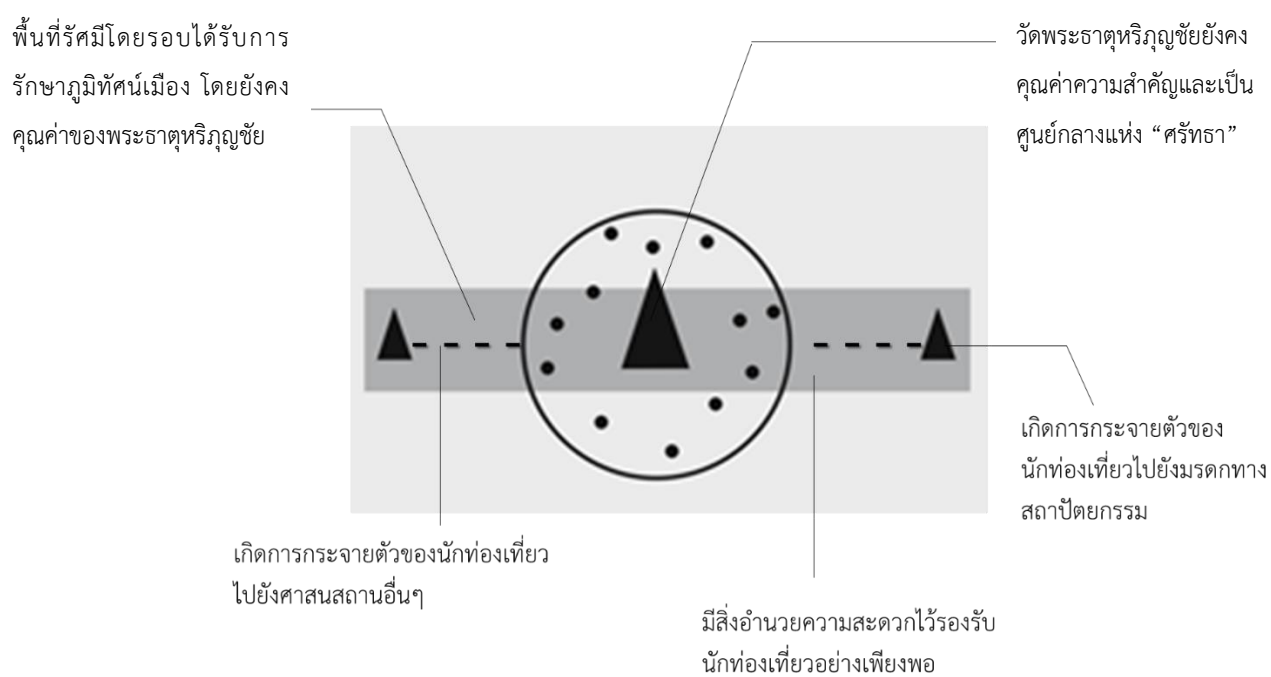
2) การสร้างกิจกรรมและพื้นที่รองรับกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยว
พักค้างคืน

7.1.2 อัตลักษณ์และแนวคิดในการจัดทำแผน

เพื่อเป็นการรักษาคุณค่าความศรัทธาของพื้นที่ ในฐานะการเป็นศูนย์กลาง
พระพุทธศาสนาของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน
คณะนักวิจัยจึงได้ใช้แนวคิด “ศรัทธา พระธาตุหลวง” เป็นแนวคิดในการจัดทำ
แผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดย
มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมคือ
การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่มรดกทางสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยรอบ
ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพระพุทธศาสนาเป็นจุดนำ บนพื้นฐานของการรักษา
ภูมิทัศน์เมืองที่สะท้อนถึงความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัย

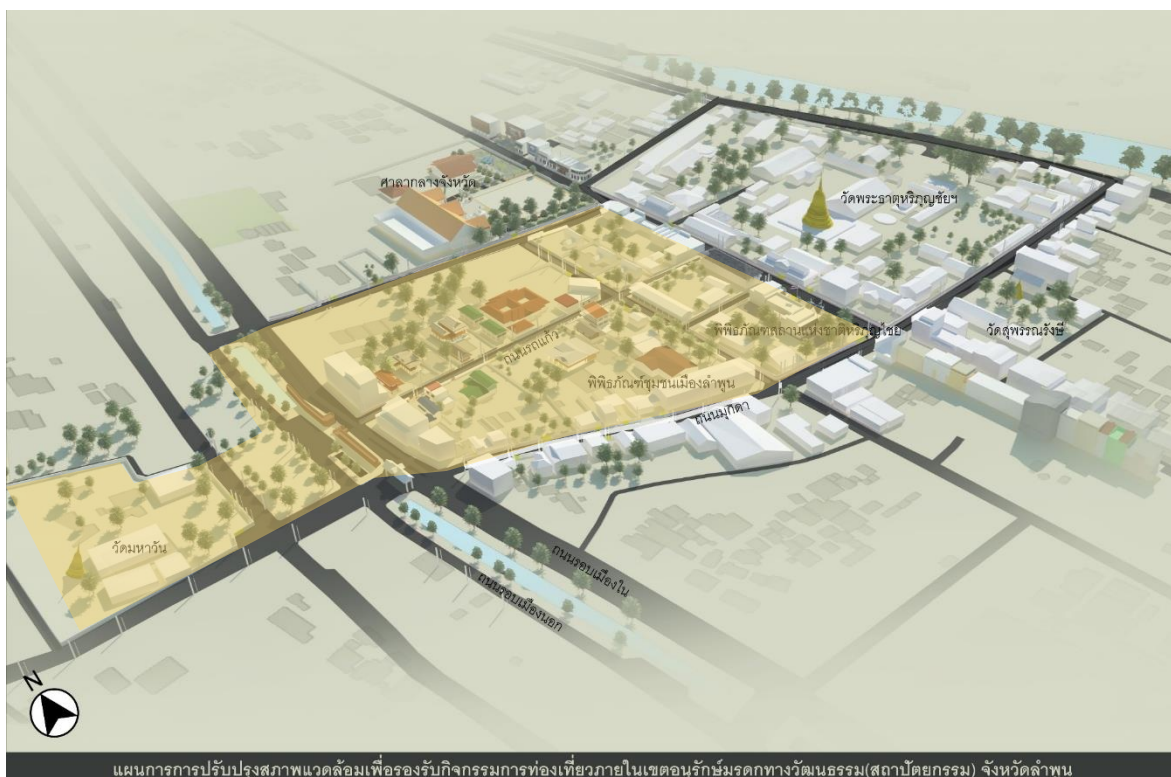
แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของเขตอนุรักษ์
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

แผนภาพสรุปผลที่คาดว่าจะได้รับการพัฒนาภายใต้แนวคิด “ศรัทธา พระธาตุหลวง”

7.1.3 พื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ตามแนวแกนริมถนนรถแก้วตั้งแต่วัดพระธาตุหริภุญชัยฯ จรดพื้นที่ของวัดมหาวัน

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

7.1.4 แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม และแนวทางการพัฒนา

แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน เป็นแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการมองเห็นพระธาตุหริภุญชัยซึ่งเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา ควบคู่กับการสร้างพื้นที่กิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำพูน

แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม(20 ปี)
แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย		(1)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองลำพูนยังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้	เทศบาลเมืองลำพูน, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, และองค์การโทรศัพท์	32,000,000
	การปรับเสาไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่าและส่งเสริมการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย		(1)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองลำพูนยังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขต	เทศบาลเมืองลำพูน	6,200,000

¹ (1) เพื่อกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่มรดกทางสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยรอบ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพระพุทธศาสนาเป็นจุดนำ บนพื้นฐานของการรักษาภูมิทัศน์เมืองที่สะท้อนถึงความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัย เพื่อเพิ่มการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวและเพิ่มระยะเวลาในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(2) เพื่อสร้างกิจกรรมและพื้นที่รองรับกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืน

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม(20 ปี)
				อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้		
	การปรับเปลี่ยนวัสดุปลูกถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม		(1)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้	เทศบาลเมืองลำพูน	3,600,000
	การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนรถแก้วเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่กักขุ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว		(2)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้ การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวเฉพาะบริเวณวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ โดยไม่มีการกระจายไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ	เทศบาลเมืองลำพูน	2,500,000

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ รวม(20 ปี)
	การจัดหาระบบและที่เก็บขยะ มูลฝอย		(1)	การพัฒนารองรับตามการเติบโตของ จำนวนนักท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองลำพูน	12,000,000
	การจัดเตรียมหรือพัฒนา คุณภาพของห้องน้ำสาธารณะ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว		(1)	ขาดแคลนห้องน้ำสาธารณะที่ได้ มาตรฐาน	เทศบาลเมืองลำพูน, วัด พระธาตุหริภุญชัย, พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติหริภุญไชย	12,000,000
แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพและ สิ่งแวดล้อมสำหรับ รองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัต ลักษณ์ของเมือง	แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถ ของนักท่องเที่ยวและชุมชน บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัด ลำพูน (หลังเก่า)		(1)	สถานที่จอดรถไม่เพียงพอต่อการบริการ ให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากสถานที่ จอดรถภายในเขตอนุรักษมรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีอยู่อย่าง จำกัด	เทศบาลเมืองลำพูน	3,000,000
	แผนการพัฒนาด้านกิจกรรม ทางวัฒนธรรมและพื้นที่การค้า วิถีคนเมืองบริเวณหน้าศาลา กลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า)		(2)	ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม โดย กิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ภายใน เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังคงเป็นเพียงกิจกรรม การท่องเที่ยวทำบุญไหว้พระ	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัดลำพูน, สภา หอการค้าลำพูน, การ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลำปาง, สำนักงานวัฒนธรรม	2,780,000

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม(20 ปี)
					จังหวัดลำพูน, สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	
	แผนการพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูน		(2)	ปัญหา รูปแบบ การสัญจรของนักท่องเที่ยว ระบบการจราจรภายในพื้นที่ และระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวย	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูน	3,000,000
	แผนการปรับถนนรถแก้วสู่การเป็นเส้นทางศรัทธาเมืองเก่าลำพูน	การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยการปลูกต้นไม้ให้มีความร่มรื่น และการปรับปรุงรั้วบ้านริมถนนให้สะอาดและมีความสอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	(1), (2)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้	เทศบาลเมืองลำพูน, ชุมชนบริเวณริมถนนรถแก้ว	5,200,000
		การจัดระเบียบการจราจรและการจอดรถบริเวณริมถนนให้มีความเป็นระเบียบและไม่บดบัง	(1), (2)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขต	ตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน และเทศบาลเมืองลำพูน	1,730,000

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม(20 ปี)
		ทัศนียภาพที่มองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย		อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้		
				ปัญหารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยว ระบบการจราจรภายในพื้นที่ และระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวย		
		การส่งเสริมการจัดกิจกรรมใส่บาตรยามเช้าเพื่อสร้างบรรยากาศความศกดิ์สิทธิ์ให้แก่พื้นที่เมือง และสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวต้องพักอาศัย	(1), (2)	ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม	เทศบาลเมืองลำพูน, ชุมชนบริเวณริมถนนรถแก้ว, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดลำพูน, ตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน, วัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลำปาง, สำนักงาน	5,060,000

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ รวม(20 ปี)
					พระพุทธศาสนาจังหวัด ลำพูน	
		การปรับปรุงพื้นผิวให้ เรียบและการจัดพื้นที่ สำหรับจัดกิจกรรมใส่ บาตรยามเช้า	(1), (2)	ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม	เทศบาลเมืองลำพูน	1,750,000
	แผนการพัฒนาแนวแกน เชื่อมต่อเส้นทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนา การเมืองเก่าจากวัดพระธาตุ หริภุญชัยไปยังพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติหริภุญไชย และ พิพิธภัณฑสถานเมืองลำพูน		(1), (2)	การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการประชาสัมพันธ์ เส้นทางที่ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยว กระจุกตัวอยู่เพียงบริเวณวัดพระธาตุ หริภุญชัยฯ และไม่กระจายไปยังพื้นที่ ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ใน ภาพรวมให้แก่นักท่องเที่ยว และขาดการ สื่อความหมายของสถาปัตยกรรมราย หลังที่มีความน่าสนใจ	วัดพระธาตุหริภุญชัย, พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติหริภุญไชย, เทศบาลเมืองลำพูน	4,900,000

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม(20 ปี)
	การพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณประตูมहांวัน		(2)	การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการประชาสัมพันธ์เส้นทางที่ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่เพียงบริเวณวัดพระธาตุหรือภูชัยฯ และไม่กระจายไปยังพื้นที่ ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในภาพรวมให้นักท่องเที่ยว และขาดการสื่อความหมายของสถาปัตยกรรมรายหลังที่มีความน่าสนใจ	ชุมชนวัดมहांวัน , เทศบาลเมืองลำพูน, และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	10,000,000
	การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ภายในวัดมहांวันบนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา	การสร้างสะพานแก้วเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางระหว่างวัดมहांวันและวัดพระธาตุหรือภูชัย	(1), (2)	การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการประชาสัมพันธ์เส้นทางที่ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่เพียงบริเวณวัดพระธาตุหรือภูชัยฯ และไม่กระจายไปยังพื้นที่		57,480,000

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ รวม(20 ปี)
				ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ใน ภาพรวมให้นักท่องเที่ยว และขาดการ สื่อความหมายของสถาปัตยกรรมราย หลังที่มีความน่าสนใจ		
		การจัดกิจกรรมงาน ประเพณี หรืองาน เทศกาลต่างๆ บริเวณลาน	(1), (2)	ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม	ชุมชนวัดมहांวัน, วัด มहांวัน, เทศบาลเมือง ลำพูน, และ พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติหริภุญไชย	
	การพัฒนาการสื่อความหมาย เพื่อการเรียนรู้มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน		(1), (2)	ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ใน ภาพรวมให้นักท่องเที่ยว และขาดการ สื่อความหมายของสถาปัตยกรรมราย หลังที่มีความน่าสนใจ ภูมิทัศน์เมืองที่มีป้ายนำทางและอุปกรณ์ ประกอบถนนที่เอื้อเก็นความจำเป็น ให้	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัดลำพูน	10,100,000

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม(20 ปี)
				ข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกัน และไม่สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมือง ทำให้เกิดทัศนะอุจาดแก่ภูมิทัศน์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)		
แผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์องค์ประกอบที่มีความสำคัญหรือส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง		(1)	มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จนส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยังเมืองเก่า	เทศบาลเมืองลำพูน	70,000,000
	การควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่น ป้ายร้านค้า และป้ายโฆษณา		(1)	มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จนส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยังเมืองเก่า	เทศบาลเมืองลำพูน	
	การให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และ		(1)	มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จน	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดลำพูน,	

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ¹	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ รวม(20 ปี)
	ปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับ ภูมิทัศน์เมืองเก่า			ส่งผลต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยใน การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยัง เมืองเก่า	พิ พิ ธิ ภ ณ ท ส ถ า น แห่งชาติทริภุญไชย และ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลำพูน	
	การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในการรักษาภูมิ ทัศน์เมืองหรือมรดกทาง สถาปัตยกรรม		(2)	มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่า ลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการ เปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จน ส่งผลต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยใน การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยัง เมืองเก่า	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัดลำพูน , สมาคมท่องเที่ยว จังหวัดลำพูน	
				ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม		

ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายภาพภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ²	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ	(1)	การอนุรักษ์ภูมิทัศน์ภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง	เทศบาลเมืองแพร่, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, และองค์การโทรศัพท์	59,000,000
	การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	(1)	การอนุรักษ์ภูมิทัศน์ภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง	เทศบาลเมืองแพร่	7,700,000
	การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	(1)	ขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง	เทศบาลเมืองแพร่	10,250,000
			ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอให้เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่		
	การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนคำลือ และ	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง	เทศบาลเมืองแพร่	12,000,000

² (1) เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว/มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าแพร่ภายใต้เรื่องราวของเรือนไม้ภายในเมืองและกิจกรรมสัมปทานป่าไม้ บนพื้นฐานการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่า ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาภายในพื้นที่เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่มากยิ่งขึ้น

(2) เพื่อสร้างกิจกรรมและพื้นที่สำหรับรองกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดที่สะท้อนอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม อันจะเป็นการเพิ่มการใช้จ่ายให้นักท่องเที่ยว

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ²	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
	เส้นทางถนนคัมเดิมเชื่อมโยงโรงเรียนป่าไม้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว				
	แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการจอดรถบริเวณริมถนนของชุมชนและนักท่องเที่ยว	(1)	ปัญหาที่จอดรถภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยเฉพาะรถทัวร์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่	เทศบาลเมืองแพร่	3,460,000
	การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	(1)	การพัฒนาตามปริมาณนักท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองแพร่	10,000,000
	การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	(1)	การขาดห้องน้ำสาธารณะไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม	เทศบาลเมืองแพร่ลำพูน, และวัดต่างๆ ภายในพื้นที่	13,000,000
แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ	แผนการเชื่อมต่อเส้นทางไม้สักมณฑเมืองแพร่จากโรงเรียนป่าไม้สู่ภาคกลาง	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง	วิทยาลัยชุมชนแพร่, สภาก่อสร้างชุมชนแพร่, เทศบาลเมืองแพร่, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่	15,730,000
			ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ให้เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่		

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ²	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
กิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง	แผนการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองเก่า “นั่ง นอน ยืน” วิถีศรัทธาแห่งเมืองไม้สัก	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง	สภาองค์กรชุมชนแพร่, เทศบาลเมืองแพร่, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่, วัฒนธรรมจังหวัดแพร่	7,400,000
			ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ให้เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่		
	แผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเมก หรือกำแพงเมืองเก่าแพร่	(2)	การขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความหลากหลาย	ธนาคารพื้นที่จังหวัดแพร่, เทศบาลเมืองแพร่, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแพร่, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่	7,340,000
			ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ให้เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่		
	แผนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์วิถีสล่า เมืองแพร่	(2)	การขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความหลากหลาย	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่, สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดแพร่	8,350,000

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ²	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
	การพัฒนาการสื่อความหมาย เพื่อการเรียนรู้มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	(1),(2)	ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรม ภายในพื้นที่	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่	8,670,000
แผนการอนุรักษ์ มรดกทาง สถาปัตยกรรม ภายในเขต อนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์ องค์ประกอบที่มีความสำคัญ หรือส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์ เมือง	(1)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือน ไม้ เนื่องจากไม่ใช่อาคารของรัฐและประชาชน ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญและส่งผลกระทบต่อ ภูมิทัศน์เมือง	เทศบาลเมืองแพร่	97,100,000
	การควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่นป้ายร้านค้า และป้าย โฆษณา	(1)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือน ไม้ เนื่องจากไม่ใช่อาคารของรัฐและประชาชน ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญและส่งผลกระทบต่อภูมิ ทัศน์เมือง	สภาองค์กรชุมชน, ชุมชน	
	การให้ความรู้และคำแนะนำ เกี่ยวกับการอนุรักษ์และ ปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับ ภูมิทัศน์เมืองเก่า	(1)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือน ไม้ เนื่องจากไม่ใช่อาคารของรัฐและประชาชน ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญและส่งผลกระทบต่อภูมิ ทัศน์เมือง	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่ และสำนักงานโยธาธิการและผัง เมืองจังหวัดแพร่	

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ²	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
	การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในการรักษาภูมิ ทัศน์เมืองหรือมรดกทาง สถาปัตยกรรม	(1),(2)	การขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความหลากหลาย	สภาหอการค้า และการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดแพร่	

7.3 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

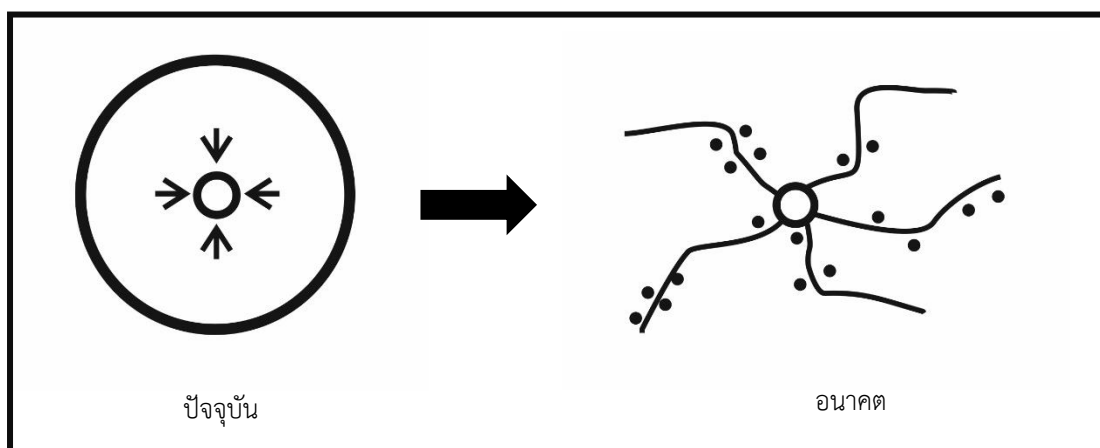
7.3.1 วัตถุประสงค์ของแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

- 1) เพื่อกระจายตัวของนักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ช่วงเมือง
- 2) เพื่อสร้างหรือพัฒนาพื้นที่กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ
ภายในชุมชนบริเวณริมถนนมหาพรหมบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ภูมิทัศน์
เมืองเก่า

7.3.2 อัตลักษณ์ของพื้นที่และแนวคิดในการจัดทำแผน

เพื่อให้บรรลุอัตลักษณ์ที่กำหนดขึ้นคือ “ช่วงน้อย ร้อยปัญญา” คณะนักวิจัยจึงได้กำหนดแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ คือการจะมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่สาธารณะช่วงน้อยขึ้นบริเวณแนวถนนมหาพรหม ซึ่งเป็นแนวถนนที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ใจกลางทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นหอคำหรือพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน, วัดพระธาตุช้างค้ำ, วัดภูมินทร์, และวัดหัวข่วง โดยพื้นที่บริเวณถนนมหาพรหมนั้นเริ่มจากวัดหัวข่วงยาวไปจนถึงวัดศรีพันต้น ซึ่งรวมระยะทางประมาณ 620 เมตร โดยพื้นที่บริเวณถนนมหาพรหมเป็นพื้นที่ถนนเก่าแก่ของเขตเมืองเก่าน่านที่ปรากฏมรดกทางสถาปัตยกรรมที่คุณค่าหลายแห่ง อาทิ คู่มเจ้าจันทน์ทองดี คู่มเจ้าเทพมาลา และเรือนพื้นถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยของข้าราชการบริพารในอดีต เป็นต้น อีกทั้งในบริเวณดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของวัดไผ่เหลือง ซึ่งเป็นศาสนสถานอีกแห่งที่มีความน่าสนใจแต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดมากนักเมื่อเทียบกับศาสนสถานอื่นๆ ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

สำหรับแนวคิดการจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว นั้น คณะนักวิจัยจะมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ช่วงน้อย หรือพื้นที่สาธารณะภายในชุมชนบริเวณริมถนนมหาพรหม เพื่อใช้รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่กับแหล่งที่พักของนักท่องเที่ยว ซึ่งกระจุกตัวอยู่ภายในชุมชนไผ่เหลือง โดยสามารถสรุปรายละเอียดแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยสังเขปได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ช่วงน้อย ร้อยปัญหา”

7.3.3 พื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ชุมชนบริเวณริมถนนมหาพรหมตั้งแต่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน จนถึงวัดไผ่เหลือง

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

แผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ³	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
แผนการพัฒนาศาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ	(2)	การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่าเพื่อใช้เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองน่าน, ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, และองค์การโทรศัพท์	40,000,000
	การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	(2)	การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่าเพื่อใช้เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองน่าน	7,700,000
	การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	(2)	การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่าเพื่อใช้เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองน่าน	10,250,000
	แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการจอดรถบริเวณริมถนนของชุมชนและนักท่องเที่ยว	(1)	ปัญหาการจราจรภายในพื้นที่ที่ซ้อนทับกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	เทศบาลเมืองน่าน	6,860,000
	การจัดการระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	(2)	การพัฒนากระบวนการกายภาพเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่ม	เทศบาลเมืองน่าน	10,000,000

³ (1) เพื่อกระจายตัวของนักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ช่วงเมือง

(2) เพื่อสร้างหรือพัฒนาพื้นที่กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ภายในชุมชนบริเวณริมถนนมหาพรหมบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่า

แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ³	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
			มากขึ้นตามการประมาณการ นักท่องเที่ยว		
	การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของ ห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	(2)	การพัฒนาระบบกายภาพเพื่อ รองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่ม มากขึ้นตามการประมาณการ นักท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองน่าน	16,000,000
แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับรองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ ของเมือง	แผนการปรับภูมิทัศน์บริเวณริมถนน มหาพรหม และจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในช่วงวันหยุด	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวไป ยังแหล่งต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาลเมืองน่าน , หน่วยงานราชการบริเวณริม ถนนมหาพรหม, ชุมชน บริเวณริมถนนมหาพรหม, วัดภายในพื้นที่, สำนักงาน ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด น่าน, ททท.น่าน, อพท.น่าน	13,800,000
			ขาดพื้นที่การจัดกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวอื่นๆ นอกเหนือจาก พื้นที่บริเวณช่วงเมือง		
			นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขต อนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย		
	แผนการพัฒนากิจกรรมและพื้นที่ทางการ ท่องเที่ยวบริเวณกำแพงวังเก่า	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวไป ยังแหล่งต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	สำนักศิลปากร สาขาน่าน, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด น่าน, สำนักงานท่องเที่ยว	25,300,000

แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ³	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
			ขาดพื้นที่การจัดกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวอื่นๆ นอกเหนือจาก พื้นที่บริเวณช่วงเมือง นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย	และกีฬาจังหวัดน่าน, ททท. น่าน, อพท.น่าน	
	แผนการจัดกิจกรรมถนนคนเดินและกาด ก๋อฮ้อมภูมิ เพื่อนำส่งกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และผลิตภัณฑ์ ต่างๆ ภายในพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ภายในวัดไฟเหล็ก หน่วยงานราชการ และคุ้มเจ้าเทพมาลา	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวไป ยังแหล่งต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขาดพื้นที่การจัดกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวอื่นๆ นอกเหนือจาก พื้นที่บริเวณช่วงเมือง นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย	เทศบาลเมืองน่าน , หน่วยงานราชการบริเวณริม ถนนมหาพรหม, ชุมชน บริเวณริมถนนมหาพรหม, วัดภายในพื้นที่, สำนักงาน ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด น่าน, ททท.น่าน, อพท.น่าน	29,150,000
	แผนพัฒนารูปแบบการสัญจรของ นักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าน่าน	(1),(2)	ปัญหาการจราจรภายในพื้นที่ที่ ซ้อนทับกันระหว่างนักท่องเที่ยว และชุมชน	เทศบาลเมืองน่าน	10,000,000

แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ³	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
	การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อการ เรียนรู้มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	(1),(2)	การขาดการสื่อความหมายเพื่อ สร้างความเข้าใจให้นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับคุณค่าของมรดกทาง วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม ภายในพื้นที่	เทศบาลเมืองน่าน , สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดน่าน, ททท.น่าน, อพท.น่าน	12,720,000
แผนการอนุรักษ์มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์ องค์ประกอบที่มีความสำคัญหรือส่งผล กระทบต่อภูมิทัศน์เมือง	(2)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ มรดกทางสถาปัตยกรรมภายใน เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อ ภูมิทัศน์เมือง	อพท.น่าน	60,720,000
	การควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่นป้าย ร้านค้า และป้ายโฆษณา	(2)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ มรดกทางสถาปัตยกรรมภายใน เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อ ภูมิทัศน์เมือง	เทศบาลเมืองน่าน, ชุมชน บริเวณริมถนนมหาพรหม	
	การให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการ อนุรักษ์และปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับ ภูมิทัศน์เมืองเก่า	(2)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ มรดกทางสถาปัตยกรรมภายใน เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อ ภูมิทัศน์เมือง	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด น่าน	

แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ³	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20 ปี)
	การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วน ร่วมในการรักษาภูมิทัศน์เมืองหรือมรดก ทางสถาปัตยกรรม	(2)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ มรดกทางสถาปัตยกรรมภายใน เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อ ภูมิทัศน์เมือง	อพท.น่าน	
			นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายใน เขตอนุรักษมรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย		

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้งาน

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นกระบวนการวิจัยเพื่อกำหนดแผนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในภาพกว้างเท่านั้น ในการนำไปบูรณาการใช้งานต้องมีการดำเนินการจัดทำแบบก่อสร้างและแบบการพัฒนาโครงการอย่างละเอียดบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของโครงการ

ทั้งนี้ในการนำแผนไปประยุกต์ใช้หน่วยงานเทศบาลเจ้าของพื้นที่ อันได้แก่ เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองแพร่ และเทศบาลเมืองน่านควรเป็นเจ้าภาพในการจัดทำแผนงานและโครงการ โดยโครงการที่มีผู้ส่วนเกี่ยวข้องหลายหน่วยงานเทศบาลอาจทำหน้าที่เป็นผู้ประสานเพื่อจัดทำโครงการ และประเมินผลพิจารณาเป็นรายปี โดยในการดำเนินการตามแผนนั้นในช่วงปีแรกควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวก่อน เพื่อเป็นการสร้างความพร้อมเชิงพื้นที่ หลังจากนั้นจึงเริ่มพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ขึ้นหรือพัฒนาควบคู่กันไป สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เทศบาลและชุมชนควรร่วมมือกันในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยนำอัตลักษณ์ของพื้นที่มาเป็นกรอบในการดำเนินงาน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นกระบวนการวิจัยเพื่อกำหนดแผนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในภาพกว้าง อย่างไรก็ตามในกระบวนการพัฒนาเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังต้องพิจารณาถึงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ภายในพื้นที่ และการพัฒนารูปแบบของที่ระลึกที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่เมือง

สำหรับการศึกษาในอนาคตควรดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดของสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการสื่อความหมาย และการพัฒนาของที่ระลึกบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

9. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ทำให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลและชุมชนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งอยู่ภายในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน แพร่ และน่าน มีแผนและแนวทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) งานวิจัยนี้จึงมีผลสำเร็จตรงตามเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

10. แนวทางการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลเมืองลำพูน แพร่ และน่าน และชุมชนภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปสู่การปฏิบัติได้ โดยสามารถนำไปใช้ในการจัดทำแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพประจำปีเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชน

บทคัดย่อ

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นโครงการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาและจัดทำแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน และ 2) เพื่อศึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed-method research) เกิดจากการบูรณาการการวิจัยเชิงเอกสาร (documentation research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (participatory action research)

จากการจัดทำแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยการพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่ ร่วมกับการศึกษาอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน พบว่า แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมมีความแตกต่างกันตามลักษณะอัตลักษณ์ของพื้นที่ กล่าวคือ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน มุ่งเน้นการจัดทำแผนการพัฒนารายได้แนวคิด “ศรัทธา พระธาตุหลวง” เพื่อชูความศรัทธาและความโดดเด่นทางพระพุทธศาสนา เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ มุ่งเน้นการจัดทำแผนการพัฒนารายได้แนวคิด “ศักดิ์ศรี เรือนไม้” เพื่อนำเสนอการเป็นเมืองเก่าที่มีความสัมพันธ์กับกิจการป่าไม้ในอดีต และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน มุ่งเน้นการจัดทำแผนการพัฒนารายได้แนวคิด “ช่วงน้อย ร้อยปัญญา” เพื่อนำเสนอความหลากหลายทางภูมิปัญญา โดยจากลักษณะแผนการพัฒนาที่แตกต่างกันตามลักษณะของพื้นที่ทำให้แนวทางการพัฒนามีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่นั้นพิจารณาตามโครงสร้างแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพฯ ของแต่ละเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ประกอบด้วย 1) แผนการพัฒนาศาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2) แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ และ 3) แผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม

คำสำคัญ: เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม), การท่องเที่ยว, กลุ่มจังหวัดล้านนา, การปรับปรุงสภาพแวดล้อม, แผนการพัฒนา

Abstract

Design Guidelines for Enhancement of the Physical Environmental to Support Tourism's Activities in Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture) in Lanna Region is the research project which has 2 objectives; 1) to study and implement the plan for developing the physical environment to support tourism's activities in preserved area of cultural heritages (architecture) of Lamphun, Phare, and Nan province, and 2) to study and implement the guidelines for developing the physical environment to support tourism's activities in preserved area of cultural heritages (architecture) of Lamphun, Phare, and Nan province. This research project is a mixed-method research which was integrated between documentation research and participatory action research.

According to the implementation the plan for developing the physical environment to support tourism's activities in preserved area of cultural heritages (architecture) by considering problems and obstacles of developing the area, studying spatial identities of the preserved area of cultural heritages (architecture), and public hearing process, the plans for developing the physical environment to support tourism's activities in preserved area of cultural heritages are different because of the spatial identities. The preserved area of cultural heritages (architecture) in Lamphun province aims to implement the plan for developing under the concept of believe and religious. The preserved area of cultural heritages (architecture) in Phrae province aims to implement the plan for developing under the concept of teaks and wooden houses. The preserved area of cultural heritages (architecture) in Nan province aims to implement the plan for developing under the concept of public space and wisdom. Depending on the differences of the plans in preserved area of cultural heritages, the guidelines for enhancement in each area have their own characteristic. To design guidelines for enhancement consider the structure of the plan, for developing the physical environment to support tourism's activities in preserved area of cultural heritages (architecture), which is composed of; 1) the plan of developing public utilities and facilities for tourism, 2) the plan for enhancement of the physical environment to

support tourism's activities based on the characteristic of the area, and 3) the plan for preservation the architectural heritage.

Keywords: Cultural heritages (architecture), Tourism, Lanna region,
Physical Environmental Development, Development Plan

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	1
บทคัดย่อ.....	ก
Abstract.....	ข
สารบัญ.....	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	4
1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย.....	4
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.5.1 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	6
1.5.2 ประชากร	9
1.5.3 เครื่องมือการวิจัย	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิดในการออกแบบเมือง.....	12
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว.....	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	19
2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	19
2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว.....	24
2.3.3 ตัวอย่างแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว.....	28

2.4 แนวคิดการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่การศึกษาตามแผนแม่บท และผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เมืองเก่าของสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	29
2.4.1 เมืองเก่าลำพูน.....	30
2.4.2 เมืองเก่าแพร่	31
2.4.3 เมืองเก่าน่าน	31
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และรายละเอียดของ ผังเมืองรวมพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา	34
2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและเปลี่ยน แปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	34
2.5.2 รายละเอียดของผังเมืองรวมพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา.....	36
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
2.6.1 แผนงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา	43
2.6.2 แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าสงขลา.....	44
2.6.3 แนวทางการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการท่องเที่ยวบนถนนสุริยวงค์ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	50
2.6.4 การศึกษาภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมในเมืองเก่าภูเก็ต	52
2.6.5 แนวทางการออกแบบและพัฒนาพื้นที่และสถาปัตยกรรมซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา กลุ่มอาคารตึกแถวบนถนนแปลงนาม เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ.....	53
2.6.6 หมู่บ้านโบราณในอิกซอน : การจัดการการเปลี่ยนแปลงในเขตชุมชนประวัติศาสตร์	54
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	58
3.1 ประชากร.....	58
3.2 เครื่องมือการวิจัย.....	58
3.3 ขั้นตอนการวิจัย	59
3.3.1 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3.3.2 การทบทวนแผนการพัฒนาทางกายภาพและการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับ จังหวัด	60

3.3.3 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความเห็นและความต้องการของชุมชน	60
3.3.4 การวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	61
3.3.5 การจัดทำร่างแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	62
3.3.6 การพัฒนาร่างแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	63
3.3.7 การจัดทำแนวการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน	63
3.3.8 การปรับปรุงแนวทางการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัด ลำพูน แพร่ และน่าน	64
3.3.9 สรุปผลการศึกษา	64
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4.1 แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน.....	67
4.1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยว.....	67
4.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่	70
4.1.3 อัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	72
4.1.4 แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม.....	74
4.1.5 แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม.....	76
4.1.6 แนวทางการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัด ลำพูน	80
4.1.7 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ จังหวัดลำพูน	95
4.2 แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดแพร่.....	105
4.2.1 สถานการณ์การท่องเที่ยว.....	105
4.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่	108

4.2.3	อัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	110
4.2.4	แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ	113
4.2.5	แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่.....	114
4.2.6	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัด แพร่	119
4.2.7	ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่.....	134
4.3	แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดน่าน	140
4.3.1	สถานการณ์การท่องเที่ยว.....	140
4.3.2	ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่	143
4.3.3	อัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	144
4.3.4	แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	145
4.3.5	แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	146
4.3.6	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดน่าน	149
4.3.7	ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	161
บทที่ 5	สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ.....	166
5.1	สรุปผลการศึกษา.....	166
5.1.1	แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	167
5.1.2	แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	181

5.1.3 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ	
กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	
จังหวัดน่าน.....	189
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	197
5.2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้งาน	197
5.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต	197
บรรณานุกรม.....	198

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบการวิจัย.....	5
ภาพ 2 ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน	7
ภาพ 3 ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่.....	8
ภาพ 4 ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน.....	8
ภาพ 5 การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองมะละกา	29
ภาพ 6 การควบคุมความสูงอาคารในเขตเมืองเก่าลำพูน.....	37
ภาพ 7 การควบคุมการใช้ที่ดินในเขตเมืองเก่าลำพูน	37
ภาพ 8 การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งคลองหรือแหล่งน้ำสาธารณะในเขตเมืองเก่าลำพูน ...	38
ภาพ 9 ผังเมืองรวมจังหวัดแพร่ บริเวณพื้นที่การศึกษา (ซ้าย) และผังเมืองรวมจังหวัดลำพูนบริเวณพื้นที่การศึกษา (ขวา)	40
ภาพ 10 ผังเมืองรวมจังหวัดน่าน บริเวณพื้นที่การศึกษา	40
ภาพ 11 การควบคุมความสูงอาคารในเขตเมืองเก่าน่าน	42
ภาพ 12 กรอบแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อการท่องเที่ยวบนถนนสู่ศึก	50
ภาพ 13 แบบจำลองหมู่บ้านโบราณอีกซีกก่อนดำเนินการปรับปรุงทางกายภาพ.....	57
ภาพ 14 แบบจำลองแสดงตัวอย่างการปรับปรุงหมู่บ้านโบราณอีกซีกหลังดำเนินการปรับปรุงทางกายภาพ	57
ภาพ 15 แผนภาพสรุปขั้นตอนการวิจัย	65
ภาพ 16 แผนภูมิแสดงสัดส่วนค่าใช้จ่ายในภาพรวมของนักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	70
ภาพ 17 แผนภาพสรุปปัญหาและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	72
ภาพ 18 แผนที่แสดงการกระจายตัวของมรดกทางสถาปัตยกรรมบริเวณพื้นที่วัดพระธาตุหริภุญชัยและพื้นที่โดยรอบ.....	74
ภาพ 19 แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	75
ภาพ 20 แผนภาพสรุปผลที่คาดว่าจะได้รับจากการพัฒนาภายใต้แนวคิด “ศรัทธา พระธาตุหลวง”	76
ภาพ 21 แผนที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	77

ภาพ 22 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	78
ภาพ 23 ภาพจำลองตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนรถแก้ว	83
ภาพ 24 ภาพจำลองแสดงการจัดทำสะพานแก้วบริเวณประตูมहांวัน.....	85
ภาพ 25 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน.....	86
ภาพ 26 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน.....	87
ภาพ 27 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน.....	88
ภาพ 28 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน.....	89
ภาพ 29 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน.....	90
ภาพ 30 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน.....	91
ภาพ 31 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน.....	92
ภาพ 32 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน.....	93
ภาพ 33 แผนภูมิแสดงสัดส่วนค่าใช้จ่ายในภาพรวมของนักท่องเที่ยวภายใน เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่.....	108
ภาพ 34 แผนภาพปัญหาและอุปสรรคทางการท่องเที่ยว	110
ภาพ 35 แผนที่แสดงตำแหน่งสถาปัตยกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการทำไม้ในอดีต ..	112
ภาพ 36 แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ศักดิ์ศรี เรือนไม้”	113
ภาพ 37 ตัวอย่างสถาปัตยกรรมบริเวณริมถนนคำลือ	116
ภาพ 38 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	117
ภาพ 39 ภาพแสดงแผนการพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ถนนคำลือสู่การเป็นถนนสายวัฒนธรรม เมืองไม้สัก	120
ภาพ 40 ตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนคำลือ	121

ภาพ 41 ตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนคำลือ	121
ภาพ 42 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากโรงเรียนป่าไม้สู่ถนนคำลือ	122
ภาพ 43 ตัวอย่างแนวทางการปรับปรุงทางกายภาพเพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยว ภายในชุมชน	123
ภาพ 44 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเมก	124
ภาพ 45 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ	126
ภาพ 46 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	127
ภาพ 47 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	128
ภาพ 48 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	129
ภาพ 49 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	130
ภาพ 50 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	131
ภาพ 51 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	132
ภาพ 52 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	133
ภาพ 53 แผนภูมิแสดงสัดส่วนค่าใช้จ่ายในภาพรวมของนักท่องเที่ยวภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	143
ภาพ 54 แผนภาพสรุปปัญหาและอุปสรรคสำคัญทางการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	144
ภาพ 55 แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ช่วงน้อย ร้อยปัญญา”	146
ภาพ 56 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	147
ภาพ 57 ภาพจำลองการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนมหาพรหม	150
ภาพ 58 ตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์และการจัดกิจกรรมบริเวณหลังกำแพงวังเก่า	151
ภาพ 59 ตัวอย่างการจำลองจัดกาดก๋อม ฮอมนุมิ บริเวณวัดไผ่เหลือง	152
ภาพ 60 ตัวอย่างการปรับปรุงทัศนียภาพเพื่อจัดถนนคนเดิน	152

ภาพ 61 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม ของเขตนุรักษ์ฯ จังหวัดน่าน	154
ภาพ 62 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตนุรักษ์ฯ จังหวัดน่าน	155
ภาพ 63 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตนุรักษ์ฯ จังหวัดน่าน	156
ภาพ 64 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตนุรักษ์ฯ จังหวัดน่าน	157
ภาพ 65 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตนุรักษ์ฯ จังหวัดน่าน	158
ภาพ 66 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตนุรักษ์ฯ จังหวัดน่าน	159
ภาพ 67 แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม ของเขตนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน	167
ภาพ 68 แผนภาพสรุปผลที่คาดว่าจะได้รับการพัฒนาภายใต้แนวคิด “ศรัทธา พระธาตุหลวง”	168
ภาพ 69 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของเขตนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน	168
ภาพ 70 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ	169
ภาพ 71 แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ศักดิ์ศรี เรือนไม้”	181
ภาพ 72 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของ เขตนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	182
ภาพ 73 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ	183
ภาพ 74 แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ช่วงน้อย ร้อยปัญญา”	190
ภาพ 75 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	190
ภาพ 76 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ	191

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมใหม่ในลักษณะสอดคล้องกับพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม	20
ตาราง 2 ตารางแสดงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว	27
ตาราง 3 กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในเขตเมืองเก่า.....	35
ตาราง 4 ตารางสรุปลักษณะการใช้ที่ดินที่ไม่ได้รับอนุญาตในผังเมืองรวมเมืองลำพูนและเมืองแพร่..	38
ตาราง 5 ตัวอย่างโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับการออกแบบแนวทางการปรับปรุงทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว.....	48
ตาราง 6 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการพัฒนาแต่ละแนวทาง	53
ตาราง 7 จำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดลำพูนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552- 2558	67
ตาราง 8 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552- 2558....	69
ตาราง 9 จำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552- 2558.....	105
ตาราง 10 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552- 2558..	106
ตาราง 11 จำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดน่านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552- 2558	140
ตาราง 12 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552- 2558..	141
ตาราง 13 ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	170
ตาราง 14 ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	184
ตาราง 15 ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	192

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ชุมชนดั้งเดิมถือเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมหนึ่งที่สำคัญของประเทศ โดยประกอบด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ อาทิ สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง แหล่งโบราณสถาน และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อาทิ ภูมิปัญญา การละเล่น ประเพณีต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ในอดีตพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมจึงเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม คุณค่าด้านอัตลักษณ์ และคุณค่าเชิงศิลปะเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมไม่ได้มีคุณค่าเฉพาะด้านวัฒนธรรม หรือด้านอื่น ๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้นเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าในด้านเศรษฐกิจ คุณค่าด้านหน้าที่ใช้สอย คุณค่าเชิงการศึกษา คุณค่าเชิงสังคม และคุณค่าเชิงการเมืองอีกด้วย (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554: 49) โดยเฉพาะภายหลังกระแสธุรกิจที่เน้นการโหยหาอดีต (business of nostalgia) ได้รับความนิยมและเฟื่องฟูในไทย (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554: 49) พื้นที่ชุมชนดั้งเดิมในอดีตหลายแห่งก็ได้ปรับเปลี่ยนสภาพจากชุมชนทิ้งร้างกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง อาทิ ชุมชนริมน้ำอัมพวา ชุมชนตลาดสามชุก เป็นต้น

จากความตื่นตัวในกระแสการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการโหยหาอดีต ส่งผลให้หน่วยงานหลายฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ต่างร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดั้งเดิมภายในพื้นที่ของตนอีกครั้ง โดยมีความมุ่งหวังที่จะยกระดับเศรษฐกิจภายในท้องถิ่นจากมรดกทางวัฒนธรรมฐานรากของชุมชน อย่างไรก็ตามกระบวนการอนุรักษ์ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการกลับส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่เคยสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการสูญหาย (Doruetai Kovathanakul, 2549: 275) จนส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมทั้งในมิติของการตั้งถิ่นฐาน และการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้การสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองดั้งเดิม จึงเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการควบคู่กับกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมด้วยความระมัดระวัง อันเนื่องจากการท่องเที่ยวถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อน และมีความเป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านดีและด้านเสีย (Icomos, 1999: 1) ทั้งนี้ปฐมนิธิ ชวัญสุวรรณ (2558) ได้วิเคราะห์ถึงปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยการกระตุ้นกิจกรรมการค้าใหม่ขึ้นในพื้นที่โดยอาศัยบรรยากาศของการอนุรักษ์เป็นฉากหลังนั้น สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนได้ในระดับหนึ่งในช่วงเวลาสั้นๆ เท่านั้น เพราะเมื่อเกิดมีการเข้ามาของกลุ่มนายทุน หรือความต้องการเปลี่ยนแปลง

พื้นที่ของเจ้าของพื้นที่เดิม จะส่งผลให้ระบบชุมชนและกลุ่มคนภายในชุมชนไม่สามารถดำรงชีวิตหรือต่อสู้กับนายทุนได้ จนนำไปสู่การเปลี่ยนรูปแบบอาคาร สภาพแวดล้อมและสังคมในที่สุด

องค์ประกอบทางกายภาพถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการท่องเที่ยว โดยถือเป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตชุมชนดั้งเดิมนั้น สถาปัตยกรรมและกลุ่มอาคาร ตลอดจนสภาพภูมิทัศน์โดยรอบถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในมิติของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องด้วยสถาปัตยกรรมภายในชุมชนดั้งเดิมถือเป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายและการสร้างความรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามด้วยช่องว่างทางกฎหมายของประเทศไทยที่ไม่มีกฎหมายบังคับใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมโดยตรง ประกอบกับการเข้ามาของระบบทุนนิยมอันเนื่องจากการท่องเที่ยวส่งผลให้เมื่อมีการบูรณาการกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ชุมชน มรดกทางวัฒนธรรมและองค์ประกอบทางกายภาพจึงเกิดเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนเกิดการสูญเสียซึ่งอัตลักษณ์ของพื้นที่ดังปรากฏในการศึกษาของศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ (2553: 61) ที่พบว่าภายหลังการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนอัมพวากลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีกลุ่มอาคารไม่ต่ำกว่า 80 หลังในพื้นที่บริเวณริมคลองอัมพวาที่เคยปิดร้างหรืออยู่สภาพทรุดโทรมได้รับการซ่อมแซมเพื่อเป็นร้านค้าและเรือนพักแรม (homestay) แต่อย่างไรก็ตามในระยะเวลาต่อมา ชุมชนริมน้ำอัมพวากลับต้องประสบกับปัญหาทางสิ่งแวดล้อม ทั้งมลพิษทางเสียง ปัญหาขยะ อันเนื่องจากการจัดการอย่างไม่เป็นระบบ และในส่วนของบ้านเรือนที่ได้รับการอนุรักษ์บางส่วนก็ถูกแทนที่ด้วยอาคารรูปแบบใหม่เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยม

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยขาดการคำนึงถึงอัตลักษณ์หรือคุณค่าของพื้นที่อันสืบเนื่องจากการท่องเที่ยวยังปรากฏให้เห็นอีกในหลายพื้นที่ ตัวอย่างเช่น การดัดแปลงบ้านและก่อสร้างเรือนปูนเพื่อใช้เป็นร้านค้าซึ่งขัดกับรูปแบบอาคารดั้งเดิมในบริเวณเกาะเกร็ด (ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ, 2554: 102-104) การก่อสร้างท่าเรือด้วยอิฐและปูนที่เน้นความคงทนถาวรโดยปราศจากการพิจารณาถึงบริบทของสถาปัตยกรรมรอบข้างในบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก (มณีวรรณ ผิวนิม และปรารณา จันทรุพันธ์, 2546: 65-66) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาคารจากลักษณะอาคารไม้ อาคารปูนผสมไม้รูปแบบดั้งเดิม เป็นอาคารคอนกรีตสูงเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในเมืองวังเวียง เป็นต้น (Bounthavy Sosamphanh, 2015: 101)

การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองนอกจากจะส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์ดั้งเดิมของเมืองแล้ว ในบริบทของการท่องเที่ยว การแทนที่ด้วยสถาปัตยกรรมรูปแบบใหม่ภายในชุมชนดั้งเดิมจนสูญเสียอัตลักษณ์ของชุมชนนั้นส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในชุมชนอย่างมาก เนื่องด้วยสถาปัตยกรรมรูปแบบดั้งเดิมเปรียบเสมือนทรัพยากรการท่องเที่ยว

หลักที่ตั้งดูหรือสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน การสูญเสียสถาปัตยกรรมรูปแบบดั้งเดิมภายในชุมชนเก่าจึงส่งผลกระทบต่อคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยจากการสูญเสียดังกล่าวอาจนำไปสู่การลดลงของอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังชุมชนจนแหล่งชุมชนหมดคุณค่าทางธุรกิจ และส่งผลให้ชุมชนเก่ากลับมาเสื่อมโทรมอีกครั้งหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้เพื่อให้กระบวนการจัดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตชุมชนดั้งเดิมได้รับการยกระดับจนเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนท่ามกลางกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองดั้งเดิม การวางแผนการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ และการจัดทำแนวทางการปรับปรุง/พัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นกิจกรรมที่ควรทำอย่างเร่งด่วน เพราะนอกจากจะเป็นการป้องกันการแทนที่สถาปัตยกรรมหรือองค์ประกอบทางกายภาพรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิทัศน์ดั้งเดิมของเมืองแล้ว กระบวนการดังกล่าวยังเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ ตลอดจนองค์ประกอบทางกายภาพอื่น ๆ ของชุมชนดั้งเดิมให้เหมาะสมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และเกิดความประทับใจกับแหล่งท่องเที่ยว

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ต่อยอดจากการดำเนินแผนงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทุนวิจัยมุ่งเป้าปีพุทธศักราช 2559 โดยการศึกษาครั้งนี้จะเป็นต่อยอดการศึกษาในแผนงานวิจัยปีที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาพื้นที่ที่ต่อเนื่องและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ เป็นการนำพื้นที่ที่ได้จากการวิเคราะห์ศักยภาพในแผนงานวิจัยปีพุทธศักราช 2559 มาดำเนินการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่ให้มีลักษณะสอดคล้องกับภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม และสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การดำเนินการวางแผนปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพจะช่วยให้เกิดการรักษาภูมิทัศน์เมือง ซึ่งเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญและช่วยสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชม

อนึ่งการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 ที่มุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และกระแสด้านความต้องการของตลาดโลก เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: [ม.ป.ป.], 74)

1.2 วัตถุประสงค์

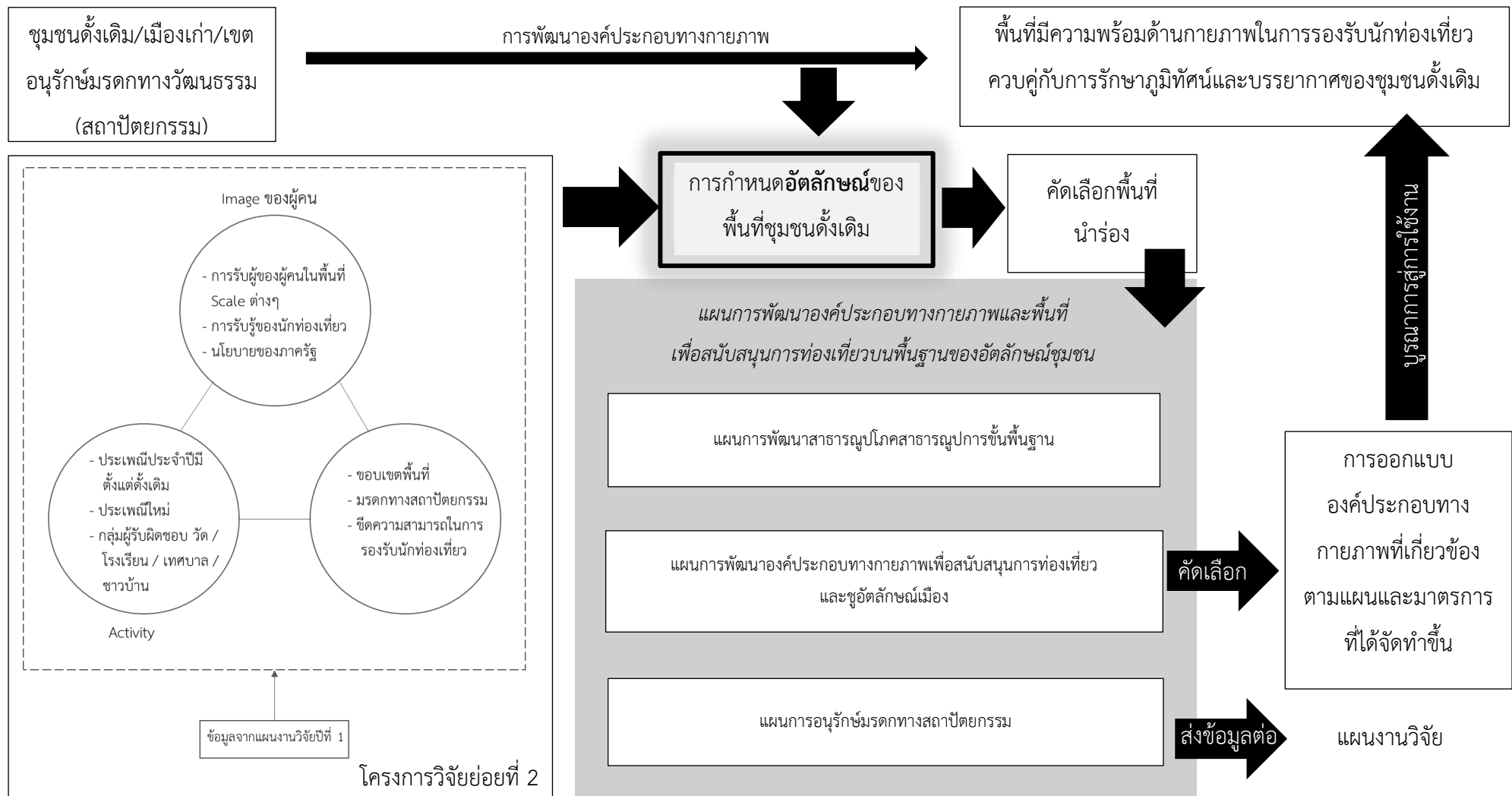
1) เพื่อศึกษาและจัดทำแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

2) เพื่อศึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นการศึกษาทางสถาปัตยกรรมร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อจัดทำแผนและแนวทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว บนพื้นฐานการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมอัตลักษณ์ของพื้นที่ชุมชนเดิม

การจัดทำและพัฒนาแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นการดำเนินการพัฒนาแนวทางสภาพแวดล้อม โดยพิจารณาทั้งในมิติของมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการสังเคราะห์อัตลักษณ์ลักษณะของชุมชนดั้งเดิมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งได้จากโครงการวิจัยย่อยที่ 2 ที่ทำการกำหนดตำแหน่งทางการตลาดในการท่องเที่ยวของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ดังรายละเอียดในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบการวิจัย

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หมายถึง เขตพื้นที่ภายในชุมชนดั้งเดิมที่ประกอบไปด้วยการกระจุกตัวของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และภูมิทัศน์แบบเมืองเก่า โดยอาจมีการปะปนของอาคารรูปแบบสมัยใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางสังคม หากแต่ไม่ขัดแย้งกับภูมิทัศน์เดิม หรือมีลักษณะเป็นภูมิทัศน์อุจาด เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะเป็นพื้นที่ชุมชนในระดับมหภาคโดยมีบทบาทในฐานะพื้นที่สนับสนุน/อำนวยความสะดวกต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน หากแต่อาจไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ได้ (เทิดศักดิ์ เตะชะกิจขจร และคณะ, 2561: 9)

การปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การปรับพื้นที่ว่างสภาพแวดล้อม ตลอดจนองค์ประกอบกายภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1.5.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยอ้างอิงขอบเขตพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในลำพูน แพร่ และน่านซึ่งได้จากผลการศึกษาภายใต้แผนงานวิจัย “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” (เทิดศักดิ์ เตะชะกิจขจร และคณะ, 2561)

1.5.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

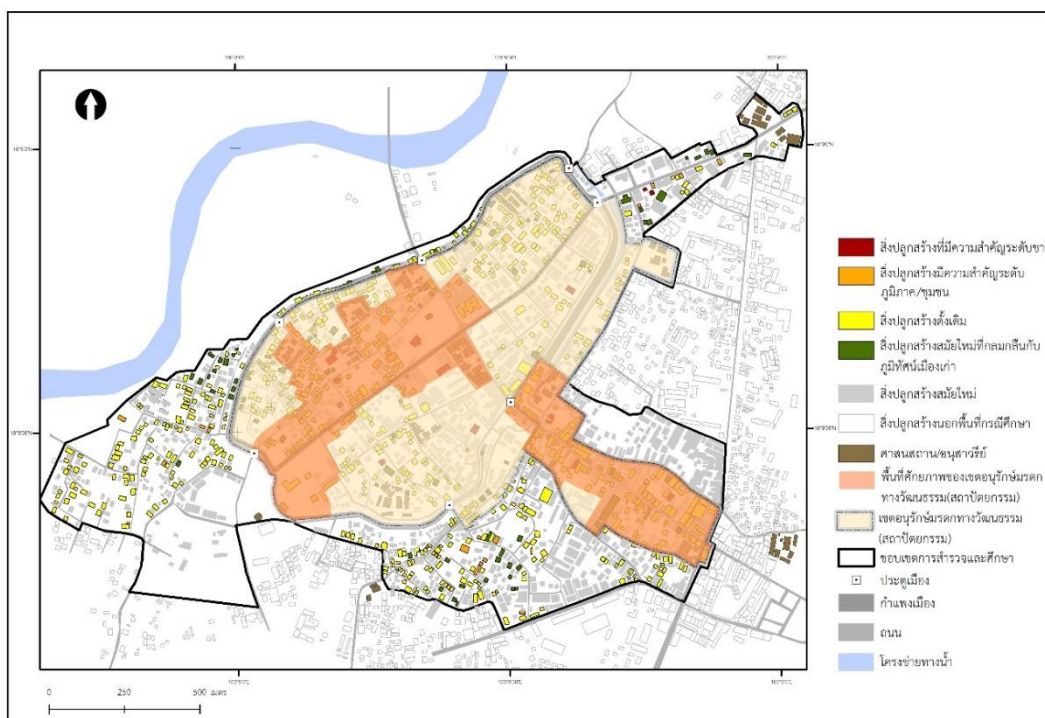
แผนงานการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว แผนการพัฒนาด้านองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและชูอัตลักษณ์เมือง และแผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม

1.5.1.3 ขอบเขตด้านเวลา

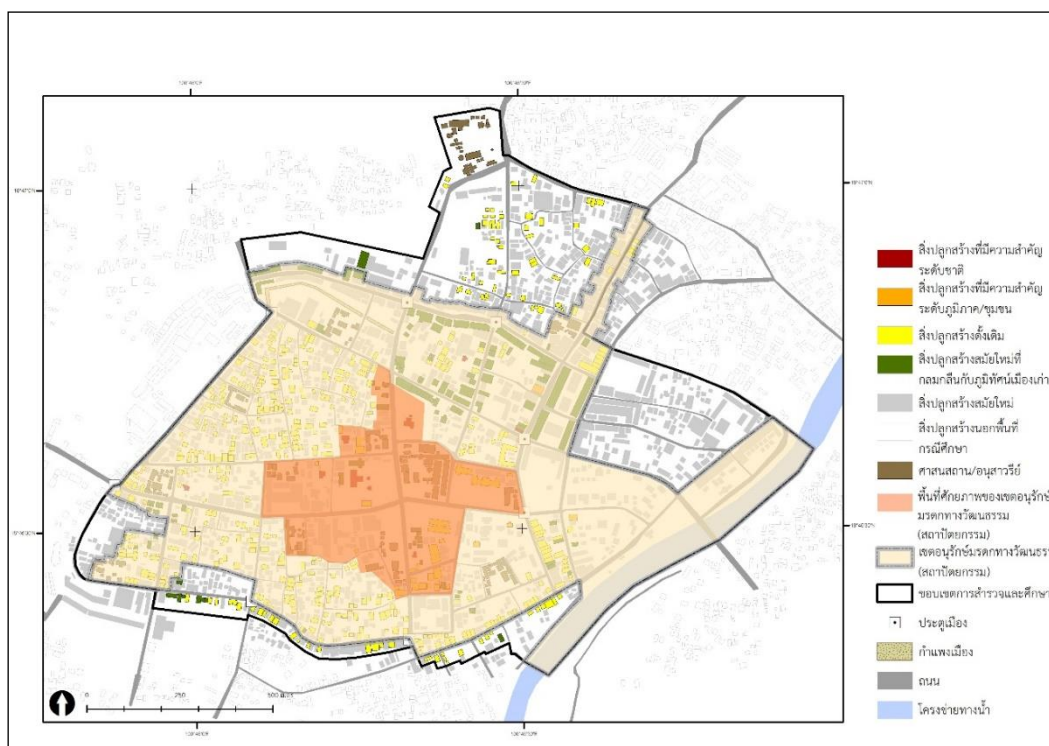
1 ปี (พ.ศ. 2560 -2561)

ภาพ 2 ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

ภาพ 3 ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ภาพ 4 ขอบเขตของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

1.5.2 ประชากร

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วย นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน สมาชิกในชุมชนที่มีความสนใจ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิม

1.5.3 เครื่องมือการวิจัย

1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อนำมาจัดเป็นกรอบในการวางแผนการพัฒนาพื้นที่

2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากโครงการวิจัยย่อยที่ 2 เป็นกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากโครงการย่อย 2 ในลักษณะพรรณนา เพื่อนำมาสรุปเป็นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และวางแผนการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ

3) การจัดประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เพื่อรับฟังความต้องการของชุมชน และความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพที่จะดำเนินการจัดทำภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4) การสำรวจภาคสนาม เป็นกระบวนการรังวัดข้อมูลทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อจัดทำผังบริเวณของพื้นที่ในปัจจุบัน และใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนและออกแบบการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5) การประชุมสรุปความคิดเห็นและผลการดำเนินงาน เป็นกระบวนการเปิดรับข้อเสนอแนะผลการวิจัย และส่งต่อข้อมูลผลการวิจัยแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในส่วนที่ตัวแทนของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ และตัวแทนประชาคม เพื่อนำเสนอผลการศึกษาและผลักดันสู่การใช้งานภายในพื้นที่กรณีศึกษา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นภายในพื้นที่การศึกษา (ลำพูน แพร่ และน่าน) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่ อาทิ สำนักงานจังหวัด กองวิชาการและแผนงาน และกองช่างของเทศบาลในพื้นที่ มีกรอบในการวางแผนและกำหนดนโยบายสำหรับปรับปรุงและจัดการองค์ประกอบทางกายภาพภายในชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน

2) หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นภายในพื้นที่การศึกษา (ลำพูน แพร่ และน่าน) อาทิ กองวิชาการและแผนงาน กองช่างของเทศบาลเมืองในพื้นที่ศึกษา มีแนวทางและคู่มือในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ซ่อมแซม และพัฒนาพื้นที่สาธารณะ อาคารส่วนกลาง และองค์ประกอบทางกายภาพอื่นๆ ภายในเมือง ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นและสอดคล้องกับสภาพภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ดั้งเดิมของชุมชน

3) องค์กรชุมชน และชาวบ้านภายในพื้นที่การศึกษา (ลำพูน แพร่ และน่าน) มีแนวทางในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชนท่ามกลางการเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น

4) หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นๆ อาทิ สำนักงานจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาของจังหวัด ซึ่งมีแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน มีแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และแผนการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพในชุมชนเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของพื้นที่

5) เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่การศึกษา (ลำพูน แพร่ และน่าน) มีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับแผนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชน

6) เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่การศึกษา (ลำพูน แพร่ และน่าน) ได้มีแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นโครงการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน และจัดทำแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน โดยในกระบวนการจัดทำแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบในการจัดทำแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ทั้งนี้ในการดำเนินการวิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ได้แก่

2.1 แนวคิดในการออกแบบเมือง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.4 แนวคิดการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่การศึกษาตามแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เมืองเก่าของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.5 กฎหมายและข้อบังคับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และรายละเอียดของผังเมืองรวมพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับประเด็นการศึกษา

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดในการออกแบบเมือง

การออกแบบชุมชนเมือง เป็นการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งเน้นคุณภาพทางด้านสุนทรีภาพ คุณภาพชีวิตของสังคมเมือง และคุณภาพของสิ่งแวดล้อม โดยในการออกแบบชุมชนนั้นต้องมีการบูรณาการทั้งศาสตร์ทางด้านสถาปัตยกรรมผังเมืองและภูมิสถาปัตยกรรมเข้าด้วยกัน (กำธร กุลชล, 2545: 400, 406) การออกแบบชุมชนเมืองเป็นกระบวนการในการวางแผนเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนที่เหมาะสม โดยพิจารณาว่าควรมีการส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนอะไรภายในพื้นที่เมืองให้มีความเหมาะสม ทั้งนี้ตามหลักหลักการของการออกแบบชุมชนเมืองนั้น พบว่าการออกแบบชุมชนเมืองเป็นการอธิบายการมองและวิเคราะห์บริบทของพื้นที่เพื่อเป็นส่วนประกอบในการหารูปแบบการพัฒนาพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยในกระบวนการออกแบบนั้นต้องพิจารณาถึงความยั่งยืน เกณฑ์สมรรถนะ และแนวคิดในการออกแบบเป็นสำคัญ (ระหัตร์ โจนประดิษฐ์, 2554: 95) โดยกระบวนการออกแบบชุมชนเมืองจะทำให้เกิดการปรับปรุงและสร้างสรรค์เมืองทำให้สภาพแวดล้อมเมืองมีความน่าอยู่ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2554: 9) และจะทำให้เกิดจินตภาพสาธารณะของเมือง⁴ ซึ่งเมืองที่มีศักยภาพในการก่อให้เกิดจินตภาพสาธารณะที่ดีนั้น ต้องมีการวางแผนการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมให้เกิดสัญลักษณ์ของเมือง และไม่ปล่อยให้เมืองเป็นไปตามสภาพการณ์ที่ไร้ระเบียบ(วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2554: 11)

ระหัตร์ โจนประดิษฐ์ (2554: 11-12) จำแนกองค์ประกอบของการออกแบบชุมชนเมืองออกเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การใช้ที่ดิน รูปแบบของอาคาร การเดินทางและที่จอดรถ ที่ว่างสาธารณะ บาทวิถี กิจกรรมในเมือง สัญลักษณ์ และการสงวนรักษา โดยในกระบวนการออกแบบชุมชนเมืองนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเชื่อมต่อองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบให้เข้าถึงกันได้ อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นในด้านของเส้นทางการเชื่อมต่อ และรูปแบบของเส้นทาง (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2559: 9) ทั้งนี้ในกระบวนการออกแบบชุมชนเมืองนั้น สามารถดำเนินการที่ละขั้นตอนได้ หรือสามารถดำเนินการในหลายๆ ขั้นตอนรวมกันได้ โดย ระหัตร์ โจนประดิษฐ์ (2542: 4) สรุปขั้นตอนการออกแบบชุมชนเมืองตาม Join Centre for Urban Design มหาวิทยาลัย Oxford Brookes ออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) Permeability: กระบวนการออกแบบผังบริเวณทั้งหมดของเส้นทางสัญจรและพื้นที่ที่จะพัฒนา
- 2) Variety: การกำหนดการใช้สอยลงในพื้นที่

⁴ จินตภาพของสภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองประกอบด้วย เส้นทาง (path) เส้นขอบ (edges) ย่าน (districts) ชุมทาง (nodes) และภูมิสัญลักษณ์ (landmarks) ทั้งนี้หากมีการจัดระเบียบอย่างเหมาะสมจะเกิดคุณลักษณะในเชิงเอกลักษณ์ เชิงโครงการ และเชิงความหมาย และนำไปสู่การเกิดระบบโนทัศน์ที่เป็นจินตภาพตามแนวความคิดของเควิน ลินซ์ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2554: 15)

- 3) Legibility: การออกแบบรูปทรงของอาคารและรูปลักษณะของพื้นที่สาธารณะ
- 4) Robustness: การออกแบบพื้นที่เฉพาะกิจกรรม และการก่อสร้างที่เหมาะสมของแต่ละอาคารและที่ว่างรอบอาคาร
- 5) Visual Appropriateness: การออกแบบภาพพจน์ภายนอก (External Image)
- 6) Richness: การพัฒนาความรู้สึกของทางเลือกของการออกแบบ
- 7) Personalisation: การออกแบบเอกลักษณ์ของบุคคลในพื้นที่

สำหรับกระบวนการออกแบบเมืองที่มีลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกับกรณีของเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนั้น สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ (2550) ได้อธิบายถึงการออกแบบชุมชนเมืองเพื่อรักษามรดก สืบสานวัฒนธรรม และสร้างเอกลักษณ์เพื่อความภาคภูมิใจของพลเมืองไว้ดังนี้

- 1) การอนุรักษ์พื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม หรือความสวยงามตามธรรมชาติให้คงอยู่และนำมากลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก รวมถึงการพัฒนาที่เกื้อกูลบริเวณเก่า ไม่ปิดบังหรือทำลายคุณค่าความสวยงาม และความโดดเด่นของเอกลักษณ์เดิม
- 2) การพิทักษ์ มุมมอง ช่องมอง ทิวทัศน์ หรือภูมิทัศน์เมือง รวมถึงรูปร่างของเมือง และภูมิประเทศที่แสดงออกเป็นทางเส้นขอบฟ้า
- 3) การนำเหตุการณ์สำคัญในอดีต มาเป็นเรื่องราวหลักในการพัฒนาปัจจุบัน โดยนำมาใช้ในการออกแบบชุมชนเมืองและสร้างกิจกรรมเพื่อสืบสานและสร้างความต่อเนื่องทางวัฒนธรรม
- 4) สร้างพื้นที่ว่างสาธารณะในเมืองเพื่อการปฏิสัมพันธ์ของประชาคมเมือง ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเพื่อกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ

ในกระบวนการออกแบบชุมชนเมืองผลผลิตที่ได้จากกระบวนการออกแบบ ประกอบด้วย (1) นโยบายที่ใช้วางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการออกแบบชุมชนเมือง (2) ผังทางกายภาพ (plan) ที่ประกอบด้วยผังสามมิติ ผังแม่บท และผังเฉพาะ (3) แนวทางการออกแบบที่เป็นองค์ประกอบเฉพาะของการออกแบบชุมชนเมือง และ(4) แผนโครงการหรือระเบียบวาระ (ระหัดตร โรจนประดิษฐ์, 2554: 12)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหนึ่งที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและพื้นที่เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากอย่างไรก็ตามกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ได้มีผลกระทบเฉพาะในด้านบวก หากแต่ยังมีผลกระทบในด้านลบในมิติต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นที่เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องวางแผนเพื่อรองรับและสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในทุกมิติแก่ชุมชน

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน และลดผลกระทบด้านลบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เหลือเบาบางที่สุด (บุญยสฤกษ์ อเนกสุข, 2557: 116-117) อีกทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวและการส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์อันดีแก่นักท่องเที่ยว ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537) ได้กล่าวไว้ว่าการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยถือเป็นกระบวนการที่จะตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนี้การวางแผนต้องมีการผสมผสานองค์ความรู้ในสหสาขาวิชา เนื่องด้วยการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องพัวพันในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีความจำเป็นต้องวางแผนและพิจารณาในระยะยาว (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2013: 16)

ในกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวนั้น การวางแผนถือเป็นกระบวนการแรกในการดำเนินการเพื่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินการและเป้าหมายที่ชัดเจน (ณัฐฐณี ทองดี และคณะ, 2553: 20-21) โดยในการดำเนินการวางแผนการท่องเที่ยวนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ กล่าวคือ การวางแผนระดับนโยบายการท่องเที่ยว การวางแผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ และการวางแผนปฏิบัติการหรือแผนดำเนินงาน (บุญยสฤกษ์ อเนกสุข, 2557: 116-134) จากความเกี่ยวพันหลายมิติของกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งผลให้การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีการจำแนกแผนการพัฒนาออกเป็นหลายด้าน ประกอบด้วย แผนงานด้านการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แผนงานพัฒนาบริการ แผนงานด้านการตลาด แผนงานปรับปรุงองค์กรและประสิทธิภาพการบริหาร และแผนงานด้านงบประมาณ (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2537: 156-157)

การวางแผนพัฒนาทางกายภาพ ถือเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนด้านการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยไม่ได้เป็นเพียงการวางแผนพัฒนาเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อม ตลอดจนสภาพภูมิทัศน์โดยรอบของพื้นที่ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์อันดี (H.Robinson, 1976:41) โดยเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวของฉันทิช วรรณถนอม (2552: 60-61) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบทั้งสิ้น 6 ประการ อันได้แก่ นักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจหรือแหล่งท่องเที่ยว

โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน และประชากรในท้องถิ่นนั้นพบว่า การวางแผนพัฒนาทางกายภาพ มีความเกี่ยวพันโดยตรงสองประการ กล่าวคือ การวางแผนพัฒนาองค์ประกอบของสิ่งดึงดูดใจหรือแหล่งท่องเที่ยว และการวางแผนพัฒนาองค์ประกอบของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ประเด็นข้างต้นส่งผลให้การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาทางกายภาพมีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.]: 67) ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก และแนวคิดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในด้านกายภาพของศูนย์ศึกษาการบริหารทรัพยากรกายภาพ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2556: 10) ซึ่งให้นิยามของการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยวว่า หมายถึง การบริหารและจัดการองค์ประกอบกายภาพ เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยว โดยในการบริหารจัดการแหล่งเที่ยวนั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงองค์ประกอบเสริมหรือระบบกายภาพอื่น ๆ อาทิ ระบบสาธารณูปโภค จุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ สภาพภูมิทัศน์

ด้วยเหตุนี้การวางแผนพัฒนาทางกายภาพ จึงหมายถึงการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมโดยรอบ และโครงสร้างพื้นฐานตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั่นเอง

สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นการจัดทำแผนพัฒนาทางกายภาพภายในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนดั้งเดิมหรือย่านประวัติศาสตร์ ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะการบริหารจัดการเฉพาะและแตกต่างจากการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ โดยในการจัดทำแผนพัฒนาทางกายภาพและแผนการท่องเที่ยวมีความจำเป็นที่ต้องสอดคล้องกับแผนการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการต่อยอดและการยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่มรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน

การจัดทำแผนพัฒนาทางกายภาพสามารถจำแนกออกได้ 2 ระดับ ตามขนาดของพื้นที่ และระดับของงาน กล่าวคือ

1) แผนงานระดับเมือง หมายถึง โครงการที่ดำเนินการในระดับเมืองหรือต่อเนื่องกับพื้นที่โครงการ โดยอาจมีพื้นที่ในการดำเนินโครงการอยู่นอกขอบเขตการดำเนินการ และประกอบด้วยโครงการย่อยจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น แผนงานก่อสร้างและปรับปรุงถนน

2) แผนงานในระดับบริเวณ หมายถึง โครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่เฉพาะ เช่น ผังแม่บทการคมนาคมขนส่งที่มีแผนงานปรับปรุงการสัญจรทางบก หรือ แผนงานการปรับปรุงการสัญจรทางน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวก (ซูวิทย์ สุจฉายา, 2552: 88-89)

อิโคโมส (2557: 3) กล่าวถึงหลักการของแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการเพื่อบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การจัดทำแผนแม่บท

- ให้จัดทำแผนแม่บทไว้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินการ โดยจะต้องดำเนินการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน แผนแม่บทควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง และวิธีดำเนินการ ตลอดจนกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจน มีแผนงานที่ครอบคลุมส่วนที่เกี่ยวข้องในภาพรวมทั้งหมด เช่น งานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ งานบูรณะ การใช้ประโยชน์ที่ดิน การสื่อความหมาย การให้การศึกษา การจัดทำองค์ความรู้ งบประมาณ และการบริหารจัดการ ฯลฯ

- การจัดทำแผนแม่บทควรกำหนดระยะเวลา ทั้งระยะเวลาสั้น และระยะเวลายาว โดยให้มีการทบทวนและประเมินแผนแม่บทเป็นระยะ

- ให้มีแผนแม่บทที่บูรณาการควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเมืองหรือท้องถิ่น เพื่อกำหนดใช้ตามกระบวนการทางกฎหมาย แต่หากมีความบกพร่องในแผนพัฒนาเมืองหรือท้องถิ่นให้กำหนดไว้เป็นข้อเสนอแนะในการทบทวนปรับแก้ไขแผนพัฒนานั้น

- ในการจัดทำแผนแม่บทหรือระบบการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมทุกรูปแบบให้ยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานควบคู่ไปด้วยเสมอเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ

การจัดทำแผนปฏิบัติการต้องดำเนินการตามแผนแม่บท มีความชัดเจน ครบถ้วนและเป็นไปได้ ทั้งนี้ต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ก่อนลงมือปฏิบัติจริง

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการนำแผนไปสู่การปฏิบัติงานที่ชัดเจน ชูวิทย์ สุจนายา (2552: 100-120) ได้อธิบายถึงการนำแผนไปสู่การปฏิบัติงานว่าควรพิจารณาถึงประเด็นต่าง ๆ เพิ่มเติม ได้แก่

- (1) มาตรการด้านกฎหมาย ที่ใช้ในการดำเนินแผนงานดังกล่าว
- (2) มาตรการด้านองค์กร ที่มีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนแผนงาน โดยมีกฎหมายที่รองรับในการบริหารจัดการดังกล่าวตามอำนาจและหน้าที่ที่ได้รับ
- (3) มาตรการด้านงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การวางแผนและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ

- (4) มาตรการด้านเวลา ที่ช่วยในการกำกับให้การดำเนินกิจกรรมเป็นตามแผนการที่กำหนด

โดยทั่วไปในการจัดทำแผนงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งมีเนื้อที่กว้างและเกี่ยวพันกับหลายประเด็นจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่ยาวนาน ส่งผลให้ในการจัดทำแผนต้องมีการกำหนดระยะเวลาและรายละเอียดของกิจกรรมออกเป็นช่วงๆ กล่าวคือ

- (1) แผนการระยะสั้น สำหรับแผนงานที่สามารถดำเนินการได้ในทันทีและแล้วเสร็จในระยะเวลาอันสั้น ปีต่อปี หลายๆ โครงการรวมกันแล้วใช้เวลาไม่เกิน 5 ปี
- (2) แผนการระยะกลาง สำหรับแผนที่ประกอบด้วยโครงการจำนวนมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยเวลาและงบประมาณที่เพิ่มขึ้น หรือ โครงการมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันที่ต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้น โดยทุกๆ โครงการรวมกันแล้วใช้เวลาอยู่ในช่วงประมาณ 10 ปี
- (3) แผนการระยะยาว สำหรับแผนที่นอกจากประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งต้องอาศัยเวลา โดยแผนระยะยาวเหมาะสมกับโครงการที่มีค่าใช้จ่ายสูง และต้องทยอยดำเนินการเพื่อมิให้เป็นภาระมากเกินไป โดยทุกๆ โครงการรวมกันใช้เวลาประมาณ 15 ปี (ซูวิทย์ สุจฉายา, 2552: 111)

การวางแผนพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวของพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในชุมชนดั้งเดิม ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย โดยการวางแผนเพื่อจัดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ต้องประกอบขึ้นจากหน่วยงานหลายฝ่าย และหลากหลายความต้องการ ซึ่งส่งผลให้การวางแผนต้องพิจารณาถึงความรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบที่เหมาะสม ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะขิทธิ (2552: 145) ได้สรุปแนวคิดในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

- 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงคุณค่าด้านกายภาพ และด้านวัฒนธรรม โดยการตัดสินใจใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือการอนุรักษ์ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในคุณค่าเหล่านั้น

- 2) การพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว และการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในชุมชน จะต้องคำนึงศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยว
- 3) การพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว จะต้องยึดความสมดุลทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนเป็นหลัก โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของคนภายในชุมชน
- 4) การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องตั้งอยู่บนหลักการการพัฒนา และการจัดการอย่างยั่งยืน
- 5) ชุมชนควรมีบทบาทในการวางแผนเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง โดยการวางแผนต้องเคารพความต้องการของชุมชน
- 6) ประชาชนภายในชุมชนควรได้รับประโยชน์โดยตรงจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกๆ ระดับ

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่านอกจากการพิจารณาถึงการอนุรักษ์และคุ้มครองคุณค่า ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดภายใต้กฎบัตรระหว่างประเทศว่า ด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม(International Cultural Tourism Charter) ของสภาโบราณสถานระหว่างประเทศ (International Council on Monuments and Sites; ICOMOS) แล้ว ในการกำหนดการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ยังต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการอนุรักษ์และการวางแผนการท่องเที่ยว (Icomos, 1999: 3) โดยนอกจากจะให้ความสำคัญกับประเด็นด้านการอนุรักษ์และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม ยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับบุคคลในทุก ๆ ฝ่าย ทั้งนี้สภาโบราณสถานได้กล่าวว่า การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว นั้น ควรจะสร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์ทางด้านสังคม (Icomos, 1999: 3) ด้วยเหตุนี้ในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมจึงควรคำนึงถึงการสร้างสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยว และความต้องการของชุมชนพื้นถิ่นในปัจจุบันต่าง ๆ อันได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัฐติ, 2552: 153) โดยในการวางแผนการจัดการนั้น ควรระมัดระวังและให้ความสำคัญกับประเด็นความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวและ

ผู้อาศัย ตลอดจนการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อกายภาพและสังคมของชุมชน (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิติ, 2552: 137)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบทางกายภาพของเมืองจัดเป็นสภาพแวดล้อมหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวและผู้ใช้สอยในพื้นที่ นอกจากการรับรู้ทางสายตา องค์ประกอบทางกายภาพของเมืองยังส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม และรูปแบบการดำรงชีวิตของคนภายในพื้นที่อีกด้วย ทั้งนี้ Spreiregen (1965: 50, อ้างถึงใน ปรานอม ตันสุขานันท์, 2559: 155) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้คนผู้คนประทับใจอาคาร และสภาพแวดล้อมของเมืองนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่อาคารที่รับรู้ได้ผ่านทางสายตานั้น แต่ยังรวมถึงองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ความทรงจำ ประสบการณ์ กลิ่น ความหวัง บรรยากาศ และสถานที่ที่เต็มไปด้วยผู้คนอีกด้วย ด้วยเหตุนี้การออกแบบองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความหมายในด้านต่างๆ ของเมือง หรือช่วยสร้างจินตภาพที่ชัดเจนตามแนวคิดของ Lynch (ปรานอม ตันสุขานันท์, 2559: 155) โดยในกรณีของเมืองเก่าแก่นั้น องค์ประกอบที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ควรได้รับส่งเสริมด้านการออกแบบเมืองให้เห็นความสำคัญขององค์ประกอบนั้นๆ เพื่อให้องค์ประกอบเหล่านั้นมีบทบาทต่อผู้คนและเมืองมีความชัดเจน เข้าใจได้ง่าย (ปรานอม ตันสุขานันท์, 2559: 156)

การศึกษาเพื่อจัดทำแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวจึงมีความเป็นอยู่อย่างยิ่งที่ต้องทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการการออกแบบและปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทั้งในบริบทของการเป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพในเมืองเก่าหรือเมืองมรดกทางวัฒนธรรมนั้น Fileden (1993) ได้กำหนดหลักการสำคัญในการออกแบบสิ่งก่อสร้างทดแทนว่า การออกแบบอาคารใหม่หรือโครงสร้างหรือส่วนต่อเติมนั้นควรมีพื้นฐานมาจากการวิเคราะห์ที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเนื้อเมือง และหน้าที่ใช้สอย และการประยุกต์ใช้หลักการของการออกแบบชุมชนเมืองและความงามของเมือง โดยในส่วนของการอาคารเก่า ควรมีการกำหนดมาตรการการควบคุมการพัฒนาที่มีมากเกินไปด้วยการกำหนดขนาดและรูปแบบอาคาร การจำกัดปริมาณการจราจร และการจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ทั้งนี้ในกระบวนการออกแบบองค์ประกอบใหม่เข้าไปในพื้นที่เมืองมรดกทางวัฒนธรรมนั้นจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายด้านดังที่ธนาคาร

ตาระกา (2550: 27-41) ได้สรุปแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมใหม่ในลักษณะสอดคล้อง
ผานบนพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม⁵ไว้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมใหม่ในลักษณะสอดคล้องผานบนพื้นที่มรดกทาง
วัฒนธรรม

ประเด็น	แนวทางการออกแบบและปรับปรุงสถาปัตยกรรม
ขนาดของอาคาร	อาคารควรมีความกลมกลืนไปกับบริบททั้งในด้านภูมิประเทศและอาคารแวดล้อม
ระยะร่นของตัวอาคาร	ระยะร่นของตัวอาคารควรมีความสอดคล้องกับแบบแผนของพื้นที่โดยรอบ
มวลอาคาร	ปริมาตรและมวลของตัวอาคารต้องเข้ากันกับอาคารโดยรอบ
ช่องว่างระหว่างตัวอาคารกับอาคารโดยรอบ	ต้องมีช่องว่างระหว่างตัวอาคารให้เพียงพอที่จะไม่ปิดกั้นแสงและอากาศ ตลอดจนทัศนียภาพโดยรอบ และต้องสอดคล้องกับลักษณะการเว้นช่องว่างระหว่างอาคารของพื้นที่ รวมทั้งมีจังหวะในการวางตัวอาคารที่กลมกลืน
เปลือกอาคาร	มีแนวเส้นขอบหลังคา และผนังด้านหน้าอาคาร สอดคล้องกับแบบแผนของอาคารโดยรอบพื้นที่
วัสดุ พื้นผิว และรายละเอียด	ควรสะท้อนถึงวัสดุดั้งเดิมซึ่งปรากฏอยู่ในพื้นที่
ช่องเปิด	ควรมีความสอดคล้องกับลักษณะของช่องเปิดของอาคารโดยรอบ และควรใช้สัดส่วนช่องเปิดต่อผนังที่บดบังพื้นที่สอดคล้องกับอาคารในพื้นที่
ภูมิทัศน์	ควรใช้พื้นที่เปิดโล่งซึ่งไม่มีการปูพื้นลาดแข็งสำหรับพื้นที่ด้านหน้า รวมทั้งควรจัดภูมิทัศน์ให้สอดคล้องตามแบบแผนเดิม

⁵ ออกแบบสถาปัตยกรรมใหม่ในลักษณะสอดคล้องผานบนพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมสังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิด 3 ด้าน ได้แก่ แนวคิดการจัดการสำหรับพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของโลก ของ Feilden, Bernard M. และ Jokilehto, Jukka แนวทางในการออกแบบเมืองในประเทศอเมริกา ของ Punter Joh และแนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมของเมือง ของ Hedman, Riched and Jaszewki, Andrew และ Spreiregen, Paul D.) (ชนากร ตาระกา, 2550: 27)

ประเด็น	แนวทางการออกแบบและปรับปรุงสถาปัตยกรรม
รูปแบบอาคาร	ควรพิจารณาร่วมกับบริบทของพื้นที่โดยอาจจะเป็นรูปแบบเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือแสดงความแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับระดับการอนุรักษ์
ส่วนประกอบของอาคาร	ไม่มีเกณฑ์ชัดเจน ขึ้นอยู่ประเภทของอาคาร

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการออกแบบและปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตพื้นที่เมืองเก่าจะเน้นความกลมกลืนกับมรดกทางสถาปัตยกรรมเดิมของพื้นที่ อย่างไรก็ตามให้การควบคุมการออกแบบดังกล่าวก็ยังต้องคำนึงถึง การรักษาความแตกต่างของอาคาร และการไม่ส่งเสริมการลอกเลียนแบบผิดๆ (ปรานอม ต้นสุขานันท์, 2559: 233)

สำหรับประเทศไทยนั้น ในการออกแบบเพื่อปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่เมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์นั้น นิจ หิณชิระนันท์ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและการก่อสร้างเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรมในเมืองไว้ว่าควรคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) การออกแบบสถาปัตยกรรมให้มีความกลมกลืนกับอาคารข้างเคียง
- (2) การควบคุมความสูงไม่ให้บดบังหรือข่มอาคารเดิม รวมถึงเสาไฟฟ้า เสาโทรเลข
- (3) การควบคุมลักษณะภายนอกของอาคาร
- (4) การบำรุงรักษาให้อาคารและสภาพแวดล้อมดำรงคุณค่าอยู่เสมอ
(สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555: 3-4)

ในปัจจุบันการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่เมืองเก่ายังไม่ได้มีการระบุอย่างชัดเจน แต่ได้มีการกำหนดกรอบไว้เบื้องต้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตัวอย่างเช่น ในการจัดทำขอบเขตเมืองเก่าแพร่ คณะกรรมการและสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2555: 18) ได้กำหนดแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพไว้เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ กล่าวคือ

- (1) รักษาสภาพแวดล้อมโดยกำหนดความสูง สัดส่วนพื้นที่ว่าง ขนาดลักษณะ รูปทรง ฯลฯ ของอาคารให้สอดคล้องและกลมกลืนหรือไม่ทำลายแหล่งโบราณสถานในพื้นที่ โดยพิจารณาการใช้วัสดุและสีของอาคารเพื่อสร้างบรรยากาศการเข้าถึงบริเวณสำคัญของเขตพื้นที่เมืองเก่า
- (2) จำกัดการก่อสร้างลานจอดรถขนาดใหญ่ซึ่งเป็นมลภาวะทางสายตาที่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมเมืองเก่า

(3) สร้างเส้นทางต่อเนื่องระหว่างตำแหน่งองค์ประกอบเมือง โบราณสถาน และพื้นที่เปิดโล่งในเมือง โดยจัดให้มีทางคนเดิน จักรยาน หรือยานพาหนะขนาดเล็ก

(4) จัดทางคนเดินที่ปลอดภัย พร้อมอุปกรณ์สาธารณูปโภคอำนวยความสะดวก เช่น โคมไฟ ม้านั่ง ถังขยะ ป้ายบอกทาง ฯลฯ

(5) พิจารณาการวางข้อกำหนดความสูงและแนวถอยร่นอาคาร รวมทั้งขนาดมวลอาคาร เพื่อรักษาสัดส่วนที่เหมาะสมของขนาดอาคารที่ไม่ทำลายแหล่งโบราณสถานในพื้นที่

(6) พิจารณาการใช้วัสดุและสีของอาคาร เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในเขตพื้นที่เมืองเก่า

(7) พิจารณาการใช้ประโยชน์อาคารเก่าที่ยังคงสภาพ หรือสามารถฟื้นฟูได้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการท่องเที่ยว

(8) แนวถนนที่สร้างทับอยู่บนแนวกำแพงเมืองหรือคูเมืองเดิม ควรมีสัญลักษณ์แสดงถึงสิ่งก่อสร้างในอดีต สร้างตำแหน่งจุดหมายที่ตำแหน่งประตูเมืองเดิม หรือป้ายชื่อที่สื่อความหมายถึงแนวกำแพงเมืองหรือคูเมืองเดิม

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีเพียงกรอบกว้างๆ ที่ใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของพื้นที่เมืองเก่า หากแต่ในปัจจุบันคณะกรรมการการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าก็มีความพยายามในการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดการบริหารจัดการเมืองเก่าเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ที่ใช้พื้นฐานคุณค่า (value-based conservation) โดยมาตรฐานตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นนั้นประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) คุณค่าของเมืองเก่า: หลักฐานที่สะท้อนคุณค่า ซึ่งหมายถึงกระบวนการการศึกษาคุณค่าของเมืองเก่าและสะท้อนผ่านการจัดทำคำแถลงคุณค่าความสำคัญ (statement of significance: SoS) (2) วิธีการอนุรักษ์: ทำอย่างไรจึงจะรักษาหลักฐานนั้นได้ (3) มาตรการ: กฎหมาย เครื่องมือ กลไก และแรงจูงใจ (4) การบริหารจัดการ: องค์กร แผนงาน งบประมาณ และ (5) โครงการพัฒนา : การสำรวจ สาธารณูปโภค ที่โล่ง ฯลฯ (ยงธนิษฐ์ พิมลเสถียร, 2560)

จากพิจารณามาตรฐานตัวชี้วัดดังกล่าวพบว่า การออกแบบและพัฒนาเมืองเก่านั้นควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่า โดยเป็นไปตามแนวคิดภายใต้ The Nara Document on Authenticity ซึ่งเป็นเอกสารที่สภาโบราณสถานระหว่างประเทศกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์คุณค่า (value) และความแท้ (authenticity) ของมรดกทางวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนา

ชุมชนเมืองดั้งเดิมที่เหมาะสม โดยภายใต้แนวคิดดังกล่าวนี้ได้นำให้ความสำคัญกับประเด็นวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ฝีมือช่าง รูปแบบ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับชุมชนดั้งเดิมอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ภายในเขตเมืองเก่านั้น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ([ม.ป.ป.]: 24-31) ได้กำหนดกรอบแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตชุมชนดั้งเดิมไว้เช่นกัน โดยแนวทางดังกล่าวก็มีความคล้ายคลึงกับแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์เมืองเก่า

(1) การรักษาองค์ประกอบที่สำคัญของเมือง โดยพยายามรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนมวลอาคารและระยะที่โล่งภายในชุมชน

(2) การรักษารูปทรงและลักษณะกายภาพทั้งภายในและภายนอกอาคาร ซึ่งได้แก่ โครงสร้างอาคาร ปริมาตร รูปแบบ สัดส่วน วัสดุ สี และการประดับตกแต่ง

(3) การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ย่านชุมชนเก่ากับบริบทแวดล้อม ทั้งธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น

(4) การรักษาประโยชน์ใช้สอย กิจกรรมในย่านชุมชนเก่าให้หลากหลาย และต่อเนื่องตามช่วงเวลาและยุคสมัย

(5) การสืบทอดประเพณี ภูมิปัญญาและคุณค่าของสถานที่ เพื่อนำไปสู่การคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของสถานที่ของย่านชุมชนเก่า

(6) การออกแบบสถาปัตยกรรมใหม่ หรือการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเก่า ลักษณะของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยควรคำนึงถึงความเชื่อมโยงเชิงที่ว่างกับโครงสร้างเดิมของย่านชุมชนเก่าและบริบทโดยรอบ โดยสถาปัตยกรรมสมัยใหม่สามารถแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะแห่งการออกแบบของสถาปนิกได้ โดยมีสัดส่วนและลักษณะทางกายภาพที่กลมกลืนไปกับบริบทเดิม

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

การกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตเมืองเก่าหรือเมืองมรดกทางวัฒนธรรม ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอนุรักษ์เมือง โดยต้องรักษาสมดุลระหว่างเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมหรือชุมชน กับนักท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการสนับสนุนการอนุรักษ์และการสร้างความเข้าใจในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิติ, 2552: 151)

เมื่อพิจารณาในระดับสากล จากการศึกษากฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (International cultural Tourism Charter) หลักการข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีความเป็นไปได้ด้วยความรวดเร็ว จนอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน จึงควรมีการจัดการในรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อให้สืบทอดแก่นในรุ่นต่อไป (Arthur Pedersen, 2002 : 94) โดยภายใต้กฎบัตรดังกล่าวมีการเสนอถึงหลักการเบื้องต้นที่ควรพิจารณาในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

- 1) พื้นที่ที่มีความสำคัญทางมรดกมีคุณค่าที่แท้จริงสำหรับประชาชนในฐานะรากฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการพัฒนาสังคม
- 2) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งก่อให้เกิดทั้งโอกาสและความท้าทาย ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้
- 3) การอนุรักษ์ การแปลความหมาย และการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมและแง่มุมที่มีความขัดแย้งต่อความสำคัญของด้านมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆ
- 4) การบำรุงรักษาความแท้ของพื้นที่รวมถึงสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมีความสำคัญ
- 5) การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวและการสร้างโครงสร้างพื้นฐานควรคำนึงถึงความงาม, มิติทางวัฒนธรรม, ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม, ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงบริบทที่มองเห็นได้อื่นๆ ของพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม

6) ก่อนการประชาสัมพันธ์หรือการพัฒนาทางการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม แผนการจัดการควรจะมีการประเมินคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม

7) ในชุมชนหรือพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมแต่ละที่ควรมีการประเมินผลกระทบของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาจากหลักการข้างต้นจะพบว่า แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายใต้กฎบัตรฯ มีความคล้ายคลึงกับ The Nara Document on Authenticity ที่มุ่งเน้นถึงการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ภายใต้การคำนึงถึงคุณค่า ความแท้จริงของมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ สำหรับการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับหลักการย่อยข้อ 3) 4) และ 5) ภายใต้ กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม(International cultural Tourism Charter) กล่าวคือ

ข้อ (3) การอนุรักษ์ การแปลความหมาย และการพัฒนาทางการท่องเที่ยวควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมและแง่มุมที่มีความขัดแย้งต่อความสำคัญด้านมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ

ข้อ (4) การบำรุงรักษาความแท้ของพื้นที่รวมถึงสิ่งของที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมีความสำคัญ โดยความสำคัญทางวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆจะแสดงออกทั้งทางกายภาพ, ความทรงจำที่ถูกเก็บไว้ (collected memory), และวัฒนธรรมประเพณีที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต โครงการควรแปลความหมายและแสดงคุณค่าแท้ของพื้นที่รวมถึงประสบการณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มความนิยมและความเข้าใจที่มีต่อพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ

ข้อ (5) การพัฒนาทางการท่องเที่ยวและการสร้างโครงสร้างพื้นฐานควรคำนึงถึงความงาม, มิติทางวัฒนธรรม, ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม, ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงบริบทที่มองเห็นได้อื่นๆ ของพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม ควรพิจารณาถึงการใช้วัสดุพื้นถิ่นเป็นอันดับแรก และคำนึงถึงลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นๆ

นอกจากนี้ในกฎบัตรข้อที่ 3 ยังให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่ผู้มาเยือนจะได้รับกลับไป (Arthur Pedersen, 2002 : 95) โดยการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพควรพิจารณา ดังนี้

1) โครงการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวควรนำเสนอข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจได้ง่ายถึงความสำคัญ และตระหนักถึงความจำเป็นในการ

ปกป้องรักษาของพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ รวมถึงเพื่อให้ผู้มาเยือนสามารถเพลิดเพลินกับพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างรู้ขนบธรรมเนียมและวางตัวได้อย่างเหมาะสม

2) ผู้มาเยือนควรจะสามารถได้รับประสบการณ์ในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมได้โดยอิสระและ สามารถเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของตนเองได้

3) ผู้วางแผนจัดการการท่องเที่ยว ผู้มาเยือน ผู้ร่างนโยบาย ผู้วางผัง ตลอดจนผู้ประชาสัมพันธ์ ควรพิจารณาความสำคัญกับการเคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และความสำคัญทางจิตวิญญาณในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ ด้วย

4) แผนสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวควรจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างราบรื่น โดยต้องไม่ส่งผลกระทบต่อเอกลักษณ์ที่สำคัญของพื้นที่ทางวัฒนธรรม

นอกจากแนวคิดข้างต้นแล้ว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น บุญยस्थฤ อเนกสุข (2557:240) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีมาตรฐานเกี่ยวกับความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงมีมาตรฐานการห้ามออกแบบหรือปลูกสร้างอาคารที่ขัดแย้งและหรือสร้างความแปลกปลอมให้กับโบราณสถานหรือวัฒนธรรมในชุมชน ตลอดจนควรมีการทำป้ายบอกทางหรือเครื่องมือในการสื่อความหมายเพื่อเป็นการให้ข้อมูลรายละเอียดทางวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวด้วยเหตุนี้จากแนวคิดข้างต้นจึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า การกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมสิ่งก่อสร้างไม่ให้ขัดแย้งกับมรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิทัศน์ดั้งเดิมให้มีความสวยงามถือเป็นแนวคิดสำคัญในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในชุมชนดั้งเดิม ทั้งในมิติการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว

นอกจากประเด็นความกลมกลืนกันของรูปแบบองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แล้ว ในการพัฒนาหรือปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเมืองประวัติศาสตร์ ยังต้องพิจารณาถึงการเสริมสร้างให้ประชาชนมีสำนึกแห่งความเป็นเจ้าของ (sense of belonging) ในพื้นที่ทางวัฒนธรรม ดังเช่นการติดตรามรดกทางวัฒนธรรมในยุโรป (European Cultural Heritage Label) หน้าทางเข้าของสถานที่ที่มีความสำคัญ (European Association, 2009:online)

ในการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อการท่องเที่ยวพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม เมืองค์ประกอบที่ต้องได้รับการจัดการเบื้องต้น ได้แก่ ถนน ทางเดินเท้า องค์ประกอบบนถนน รูปด้านอาคาร สิ่งอำนวยความสะดวก หลังคา รวมถึงสื่อที่จะช่วยให้

ข้อมูลแก่เจ้าของอาคารในการบำรุงรักษาอาคารให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสื่อที่ช่วยให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรานอม ตันสุขานันท์ (2559: 227) เกี่ยวกับการปรับสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่เมืองเก่าที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ การจัดระบบจราจร การจัดที่จอดรถและถนน เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึง การทำความสะอาดเฟอร์นิเจอร์ ถนน เช่น โคมไฟ ที่จอดรถประจำทาง ถังขยะ ที่ปลูกต้นไม้ เป็นอาทิ

ปีนรัชฎ์ กาญจนะขิทธิ (2552: 151-152) ได้แบ่งประเภทองค์ประกอบทางกายภาพที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

ตาราง 2 ตารางแสดงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

หมวดหมู่หลัก	หมวดหมู่ย่อย
ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และระบบ คมนาคม	- ถนน และถนนสำหรับรถบริการต่างๆ - ที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว - ทางเดินเท้า - ระบบสัญญาณและการเข้าถึงสำหรับผู้พิการ - ระบบกำจัดขยะ
ระบบรองรับการท่องเที่ยวและ บริการนักท่องเที่ยว	- ที่พักนักท่องเที่ยว - ร้านขายของที่ระลึก - จุดให้ข้อมูลหรือศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว - ร้านอาหาร - ที่ให้บริการด้านการแพทย์
ที่พักนักท่องเที่ยว	- โรงแรม - บ้านพัก/โฮมสเตย์ - ที่พักแรมกลางแจ้ง

ด้วยเหตุนี้ การกำหนดแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่แหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังต้องหมายรวมถึงองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ตลอดจนการสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

2.3.3 ตัวอย่างแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

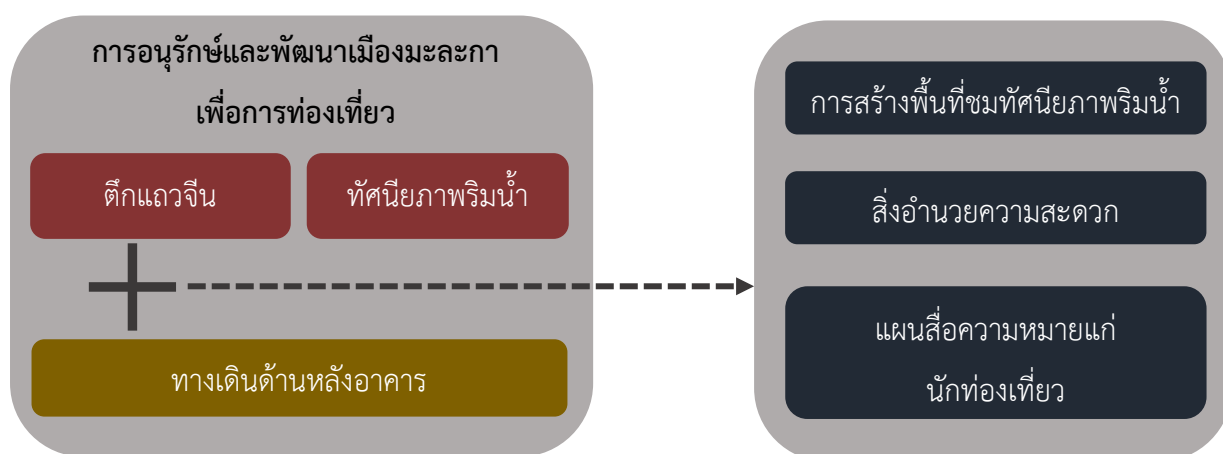
การประกาศเทศบัญญัติ เรื่อง “การกำหนดประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง ระยะ หรือระดับของอาคาร และห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้ อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในท้องที่เทศบาลตำบลเชียงคาน” ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งในความพยายามควบคุมการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในชุมชนดั้งเดิม โดยเทศบัญญัติฉบับนี้ได้มีการกำหนดเงื่อนไขการก่อสร้างและดัดแปลงอาคารภายในพื้นที่หลายประการ อาทิ การกำหนดสีหลังคาให้เป็นโทนสีน้ำตาล เทา ขาว หรือสีของวัสดุธรรมชาติ การกำหนดสีนอกอาคารให้เป็นสีโทนธรรมชาติตามวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น สีอิฐ สีน้ำตาล สีครีม การกำหนดองค์ประกอบและส่วนประดับทางสถาปัตยกรรมที่กลมกลืนกับอาคารไม้เก่าที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น

ในระดับสากล Guidelines for Envelop Control Sites ของประเทศสิงคโปร์ ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการกำหนดมาตรการในการควบคุมและดูแลการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบกายภาพภายในเมืองดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นอาคารดั้งเดิม อาคารของกลุ่มคนที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ พื้นที่สาธารณะ องค์ประกอบต่าง ๆ ของเมือง ลักษณะการใช้ที่ดิน หรือแม้กระทั่งลักษณะของป้ายประกาศภายในพื้นที่ (Urban Redevelopment Authority, 2011: 17)

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนและมีความใกล้เคียงกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพื้นที่กรณีศึกษา คือ การกำหนดแนวทางการปรับปรุงการก่อสร้างองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเป็นเมืองมรดกโลก ได้มีการประกาศข้อบังคับเพื่อควบคุมและรักษามรดกทางสถาปัตยกรรมตลอดจนสภาพภูมิทัศน์ของเมืองตามแนวเขตการใช้ที่ดิน ซึ่งมีแนวคิดในการออกแบบและปรับปรุงก่อสร้างคือ ความพยายามในการรักษาความกลมกลืนของลักษณะทางกายภาพใหม่ให้กลมกลืนกับองค์ประกอบเมืองเดิมเพื่อปกป้องรักษาสภาพภูมิทัศน์ดั้งเดิมของเมือง (ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง, 2546:120)

ทั้งนี้นอกจากเมืองหลวงพระบางแล้ว เมืองมะละกา ประเทศมาเลเซียยังเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างหนึ่งของการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดแนวทางพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพของพื้นที่ที่คำนึงถึงความงามของเมือง กล่าวคือ รัฐบาลท้องถิ่นได้ทำการปรับปรุงโดยการเก็บรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมไว้ แต่เพิ่มทางเดินด้านหลังอาคารขนานระหว่างห้องแถว และแนวลำน้ำ เพื่อให้เป็นทางเดินเชื่อมต่อด้านหลังอาคารแต่ละหลังได้ และเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้มีโอกาสชมความงามของทัศนียภาพริมน้ำของฝั่งตรงกันข้ามซึ่งรัฐบาลท้องถิ่นตั้งใจรักษารูปแบบเดิมของ

สถาปัตยกรรมไว้ ทั้งนี้ในกระบวนการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่านี้ประกอบด้วย การสร้างพื้นที่ชมทัศนียภาพริมน้ำ การวางระบบสิ่งอำนวยความสะดวก และแผนการสื่อความหมายในพื้นที่แก่นักท่องเที่ยว (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2561: 10) นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนการอนุรักษ์โดยอนุรักษ์โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาเมืองในอนาคตสู่การเป็นเมืองประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนา และกรอบการทำงานในพื้นที่ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวได้อย่างชัดเจน

ภาพ 5 การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองมะละกา

2.4 แนวคิดการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่กรณีศึกษาตามแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เมืองเก่าของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตามระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการ วางนโยบาย กำหนดพื้นที่ และจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จากระเบียบดังกล่าวได้มีการกำหนดให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการฯ

ในการนี้ คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า จึงได้เริ่มมีการจัดทำแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่เมืองเก่าให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น โดยแผนแม่บทที่ดำเนินการจัดทำขึ้นนั้นจะมีรายละเอียดที่

แตกต่างกันไปตามสภาพของพื้นที่ และลักษณะปัญหาที่พบ ซึ่งในปัจจุบัน ภายในพื้นที่กรณีศึกษา มีเมืองเก่าลำพูนและน่านที่มีแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เมืองเก่าใช้แล้ว ส่วนเมืองเก่าแพร่ยังอยู่ระหว่างกระบวนการ

2.4.1 เมืองเก่าลำพูน

“เมืองคือสิ่งมีชีวิต” คือแนวคิดหลักในการบริหารจัดการ และพัฒนาเมืองเก่าลำพูน ที่คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าลำพูนจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่า (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553: 1)

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2553: 13-23) ได้ดำเนินการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา และผลักดันให้เกิดการรื้อฟื้นคุ้มครอง ปกป้อง และดูแลพื้นที่บริเวณเมืองเก่าลำพูนให้ได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างเหมาะสม จำนวน 3 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนากลไกและกระบวนการบริหารจัดการเมืองเก่าลำพูนแบบบูรณาการ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พื้นฟู ดูแลรักษาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์เมืองเก่าลำพูน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และเสริมสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ของเมืองเก่า และรักษาเมืองเก่าให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างยั่งยืน

สำหรับยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 พื้นฟู ดูแลรักษาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์เมืองเก่าลำพูน โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของยุทธศาสตร์ดังกล่าวพบว่า หลักสำคัญของการดำเนินการคือ การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการปรับปรุงหรือฟื้นฟูที่เกิดขึ้นจะต้องระวังไม่ให้เกิดการตกแต่งมากจนส่งผลกระทบหรือไปเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเดิมจนกลายเป็นการตกแต่งเมือง (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553: 14)

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2553: 14-15) ได้กำหนดแผนงานเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ที่ 2 ไว้ทั้งหมด 2 แผนงานได้แก่ (1) การกำหนดแนวทางการฟื้นฟูและดูแลรักษาพื้นที่เมืองเก่าลำพูน ที่มุ่งเน้นการกำหนดมาตรการการอนุรักษ์และการวางผังเมืองเฉพาะ และ (2) แผนงานการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภูมิทัศน์พื้นที่เมืองเก่าลำพูน ซึ่งประกอบด้วย การปรับปรุงภูมิทัศน์ อนุรักษ์ พื้นฟู องค์ประกอบที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของเมืองในบริเวณต่าง ๆ ได้แก่ บริเวณแนวกำแพงเมือง ประตูเมือง คูเมือง ศาสนสถาน อาคารเก่า ระบบสัญจร และอุปกรณ์ถนนต่าง ๆ

2.4.2 เมืองเก่าแพร่

สำหรับเมืองเก่าแพร่นั้น ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่า หากแต่มีการกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ภายใต้โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าแพร่ โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ในการจัดทำแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าแพร่นั้น เป็นการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ในภาพกว้างเท่านั้น และส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยนี้ ได้แก่

(1) แนวทางการบริหารจัดการอาคารและสภาพแวดล้อม ที่มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมโดยกำหนดความสูง สัดส่วนพื้นที่ว่าง ขนาด ลักษณะ แบบรูปทรง ของอาคารให้สอดคล้องและกลมกลืน หรือไม่ทำลายแหล่งโบราณสถานในพื้นที่ โดยพิจารณาจากการใช้วัสดุ และสีของอาคารเพื่อสร้างบรรยากาศการเข้ามาถึงบริเวณสำคัญของพื้นที่เมืองเก่า (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555: 19) นอกจากนี้ยังควรพิจารณาถึงการใช้ประโยชน์อาคารเก่าที่ยังคงสภาพ หรือสามารถฟื้นฟูได้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการท่องเที่ยว (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555: 20)

(2) แนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์ ที่กำหนดให้มีการสร้างเส้นทางต่อเนื่องระหว่างตำแหน่งองค์ประกอบเมือง โบราณสถาน และพื้นที่เปิดโล่งในเมือง โดยจัดให้มีทางคนเดิน จักรยาน หรือยานพาหนะขนาดเล็ก และจัดทางคนเดินที่ปลอดภัย พร้อมอุปกรณ์สาธารณูปโภคอำนวยความสะดวก เช่น โคมไฟ ม้านั่ง ถังขยะ ป้ายบอกทาง (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555: 19) สำหรับสาธารณูปโภคต่างๆ นั้นสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2555: 20) แนะนำให้มีการเปลี่ยนวัสดุพื้นผิวจราจรให้มีสีและสัมผัสที่แตกต่างจากถนนทั่วไป และจัดให้มีอุปกรณ์ สาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นเอกลักษณ์

2.4.3 เมืองเก่าน่าน

ในการจัดทำแผนและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าน่านของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548: 9-1) ได้กำหนดเป้าหมายในการจัดทำไว้ 8 ประการ ได้แก่

- (1) ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าน่าน
- (2) การกำหนดและประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- (3) กำหนดกลไกการบริหารจัดการเพิ่มสมดุลระบบนิเวศเมือง

- (4) กำหนดการใช้ประโยชน์จากเมืองเก่าให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
- (5) รูปแบบการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าจะต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการที่มีคน มีบรรยากาศไร้มลพิษ มีธรรมชาติที่งดงาม มีความขจีของต้นไม้ แม่น้ำลำคลองที่สะอาด
- (6) เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนทุกระดับ มีความเชื่อในหลักพุทธศาสนา และรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ
- (7) จัดระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เหมาะสมและตามความจำเป็น
- (8) อนุรักษ์ พื้นฟู ดูแลรักษาโบราณสถาน ให้ดำรงคุณค่าและความงดงาม รวมทั้งสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

แผนและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าจะต้องอยู่บนพื้นฐานสำคัญคือการอนุรักษ์และพัฒนาที่สมดุลและเหมาะสม ในการที่จะรักษาบรรยากาศของเมืองเก่าให้เป็นเมืองแห่งภูมิปัญญาไว้ได้อย่างยั่งยืน มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ล้านนาตะวันออก โดยคำนึงถึงพื้นที่รองรับเขตเศรษฐกิจให้ไปอยู่ในบริเวณใหม่ เมื่อมีการพัฒนาจังหวัดตามนโยบายของภาครัฐ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548: 9-1)

แผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าประกอบด้วย แผน 4 ด้านได้แก่ (1) แผนด้านการบริหารจัดการองค์กร (2) แผนด้านกายภาพ (3) แผนด้านสังคม และ (4) แผนด้านเศรษฐกิจ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548: 9-2) โดยแผนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองได้แก่ แผนที่ 2 แผนด้านกายภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

“แผนด้านกายภาพมีเจตนารมณ์ ที่จะอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ โดยยึดหลักความสัมพันธ์ทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวิวัฒนาการของเมืองและชุมชน เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปสถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณีของเมืองน่านเก่า รวมทั้งมีรูปแบบการพัฒนาที่เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องและสมดุล โดยมีระบบ สาธารณูปโภค สาธารณูปการพอเพียง มีพื้นที่รองรับการ

ขยายความเจริญเติบโตของเมืองที่เหมาะสม มีภูมิทัศน์ของ
เมืองที่เสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี รวมถึงการ
อนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ
รังสรรค์ให้น่านเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน”

นอกจากนั้นในแผนที่ 4 แผนด้านเศรษฐกิจยังมีการกำหนดเป้าหมายให้เกิดการ
ท่องเที่ยว ที่ไม่ทำลายเอกลักษณ์และคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่อีกด้วย (สำนักงานนโยบาย
และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548: 9-3)

ตามแผนงานที่ 2 แผนด้านกายภาพนั้น เพื่อเป็นการรักษาองค์ประกอบและ
บรรยากาศเมืองเก่านั้น ได้มีการออกมาตรการเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน การปรับปรุง
โครงข่ายคมนาคมขนส่ง การควบคุมอาคาร และการควบคุมสภาพแวดล้อม โดยเพื่อให้บรรลุ
แผนงานดังกล่าว ได้มีการกำหนดโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการวางแผนและผังพื้นที่รองรับ
เมืองเพื่อรักษาเอกลักษณ์เมืองเก่าน่าน โครงการจัดระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมต่อเมืองเก่า
น่าน โครงการควบคุมและรักษาคุณภาพแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวบริเวณบริเวณเส้นทาง
สัญจรระดับเมืองและแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ โครงการเสริมเส้นทางสัญจรขนาดเล็กเพื่อ
สร้างบรรยากาศเมืองน่าน โครงการแหล่งเรียนรู้วิถีชาวน่านในอดีต คุ่มเจ้าราชบุตร โครงการ
ฟื้นฟูลานวัฒนธรรม (ช่วงเมืองน่าน) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โบราณสถานและศาสนสถาน
ภายในเขตใจเมืองน่าน โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมแนวกำแพงเมือง คูเมืองน่าน เป็น
อาทิ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และรายละเอียดของผังเมืองรวมพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้จำแนกออกเป็น 2 ประเด็นได้แก่

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งวิเคราะห์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนดั้งเดิมและเมืองเก่า
- 2) รายละเอียดของผังเมืองรวมพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา

2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุมมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมโดยตรง หากแต่อาศัยกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องในการบังคับใช้และบริหารจัดการพื้นที่ อาทิ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พระราชบัญญัติผังเมือง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และ 2535 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม สามารถจำแนกกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้เป็น 3 ส่วนคือ พระราชบัญญัติผังเมือง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร สำหรับพระราชบัญญัติการผังเมืองนั้น ตามกฎหมายปรากฏว่าสามารถกำหนดพื้นที่เพื่อตอบรับวัตถุประสงค์ “เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี “ ผ่านการกำหนดให้เป็นย่านอนุรักษ์ในผังเมืองรวม หรือผังเมืองเฉพาะได้ หากแต่ในสถานการณ์ปัจจุบันก็ยังไม่มีย่านนำมาปฏิบัติให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม (ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553: 23) ในส่วนของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีอำนาจในการปกป้องคุ้มครองพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ซึ่งอาจครอบคลุมถึงพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมนั้น ก็สามารถประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดลักษณะการใช้ที่ดินได้ เช่น ชุมชนดั้งเดิม จังหวัด

ภูเก็ต อย่างไรก็ตามการคุ้มครองดังกล่าวก็เป็นเพียงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งและขาดความต่อเนื่อง (ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553: 21-24)

ในปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่ชุมชนดั้งเดิมเริ่มนำมาใช้ในการจัดการอาคารและย่านพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมของตนคือการออกเทศบัญญัติ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามมาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคารพ.ศ. 2522 เพื่อควบคุมลักษณะหรือรูปแบบอาคาร ตลอดจนการใช้ที่ดินภายในพื้นที่เพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ รวมถึงด้านสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีเพียง เทศบาลตำบลเชียงคาน จังหวัดเลย เท่านั้นที่ได้ดำเนินการประกาศเทศบัญญัติ เรื่อง “การกำหนดประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง ระยะ หรือระดับของอาคาร และบริหารห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในท้องที่เทศบาลตำบลเชียงคาน” เพื่อบริหารจัดการรูปแบบสถาปัตยกรรมของพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พื้นที่กรณีศึกษาทั้งหมดอยู่ในเขตเมืองเก่าตามความเห็นชอบของมติคณะรัฐมนตรี ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 โดยจากการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม (2555: 6-8) พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าหลายฉบับ โดยสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 3 กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในเขตเมืองเก่า

	รายละเอียดของกฎหมาย
กรอบที่ 1 กรอบกฎหมายเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่	พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535
	ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528
	พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
	พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และ 3ฉบับเสริม
	พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
	พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

	รายละเอียดของกฎหมาย
	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546
กรอบที่ 2 กรอบกฎหมายเพื่อการรักษาสภาพแวดล้อม	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติคั่นและคูน้ำ พ.ศ. 2505
	พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543
	พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547
	พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509
กรอบที่ 3 กรอบกฎหมายเพื่อการวางผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม	พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518

2.5.2 รายละเอียดของผังเมืองรวมพื้นที่กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็น

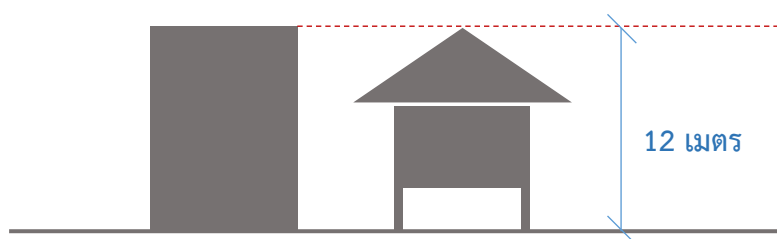
การศึกษา

จากการศึกษากฎกระทรวงให้บังคับใช้ผังเมืองรวมของพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองลำพูน พ.ศ. 2555 กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองแพร่ พ.ศ. 2554 และกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม เมืองน่าน พ.ศ. 2558 พบว่า ภายในพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้ขึ้นทะเบียนเป็นเขตเมืองเก่าของจังหวัดลำพูนและจังหวัดแพร่ มีลักษณะข้อบังคับที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือมีการกำหนดพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ของชุมชนให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งหมายถึงที่ดินที่ใช้ประโยชน์เพื่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณคดี การท่องเที่ยว การอยู่อาศัย พาณิชยกรรม การศาสนา สถาบันราชการ การสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ หรือสาธารณสุขประโยชน์ อย่างไรก็ตามในส่วนของรายละเอียดปลีกย่อยนั้น พบว่าข้อบังคับดังกล่าวเกี่ยวกับที่ดินและข้อห้ามมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

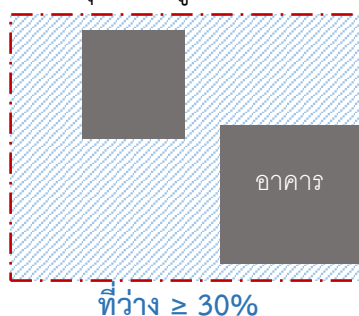
- (1) ข้อบังคับในผังเมืองรวมแพร่ อนุญาตให้มีการใช้ที่ดินประเภทอื่นภายในพื้นที่ดังกล่าวได้ หากแต่ต้องไม่เกินร้อยละสิบของที่ดินประเภทนั้นในแต่ละ

ละบริเวณ ในขณะที่ข้อบังคับในผังเมืองรวมของพื้นที่จังหวัดลำพูนและ
น่านกลับไม่ได้เปิดโอกาสให้มีการใช้ที่ดินประเภทอื่นๆ

- (2) ผังเมืองรวมเมืองลำพูน มีการกำหนดถึงลักษณะอาคารภายในพื้นที่
ดังกล่าวเพิ่มเติม กล่าวคือ “การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการใด ๆ ให้
ดำเนินการหรือประกอบกิจการได้ในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน 12 เมตร
และให้มีที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละสามสิบของแปลงที่ดินที่ยื่นของ
อนุญาต ทั้งนี้ การวัดความสูงของอาคาร ให้วัดจากระดับพื้นดินที่
ก่อสร้างถึงพื้นดาดฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจาก
ระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร”

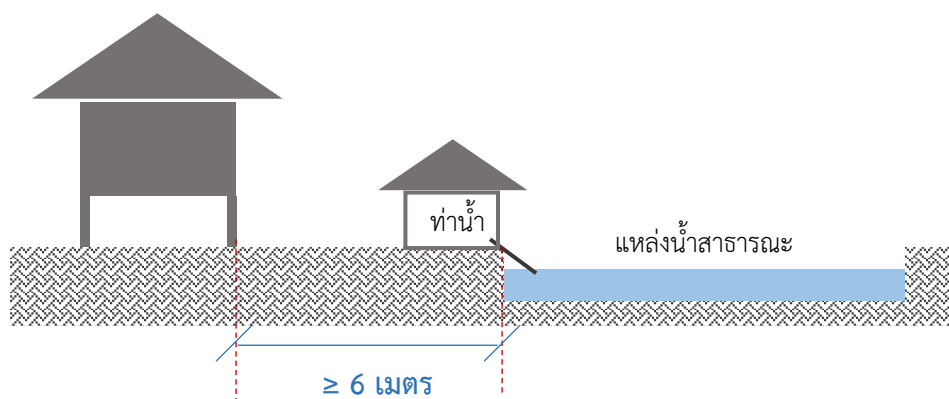

ภาพ 6 การควบคุมความสูงอาคารในเขตเมืองเก่าลำพูน

ภาพ 7 การควบคุมการใช้ที่ดินในเขตเมืองเก่าลำพูน

- (3) ผังเมืองรวมเมืองลำพูน มีการกำหนดถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่ง
คลองหรือแหล่งน้ำสาธารณะเพิ่มเติม กล่าวคือ “ การใช้ประโยชน์ที่ดิน
ริมฝั่งคลองหรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งตาม
สภาพธรรมชาติของลำคลองหรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 6
เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำหรือการ
สาธารณูปโภค

ภาพ 8 การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งคลองหรือแหล่งน้ำสาธารณะในเขตเมืองเก่าลำพูน

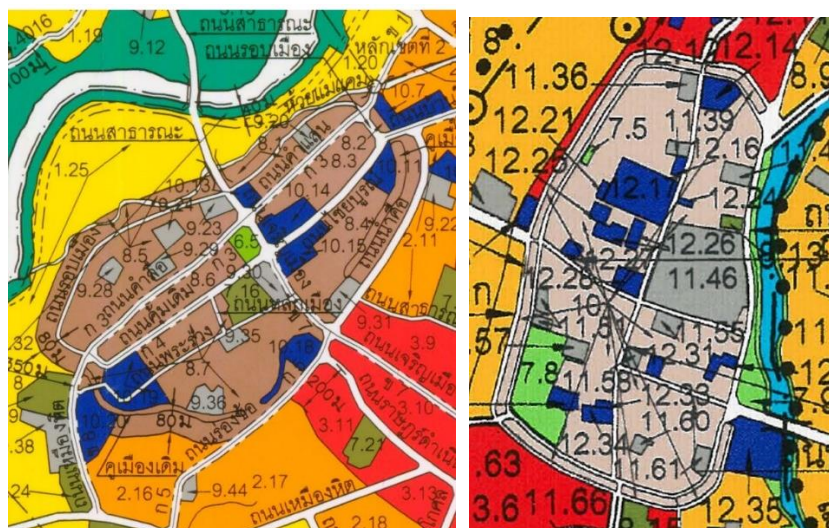
- (4) ประเภทกิจการต้องห้ามภายในผังเมืองรวมทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 4 ตารางสรุปลักษณะการใช้ที่ดินที่ไม่ได้รับอนุญาตในผังเมืองรวมเมืองลำพูนและเมืองแพร่

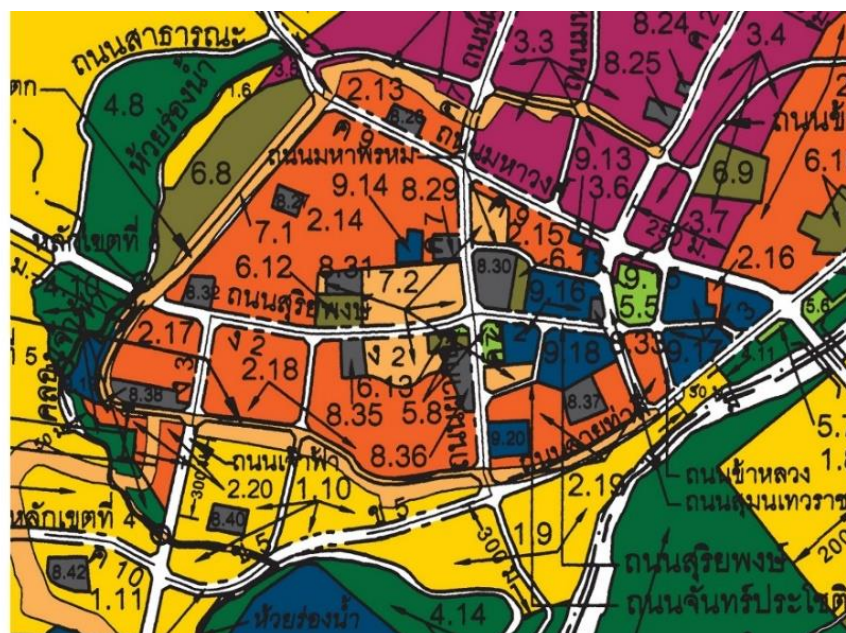
	ลักษณะการใช้ที่ดินที่ไม่อนุญาตให้ดำเนินการ	ผังเมืองรวมเมืองลำพูน พ.ศ. 2555	ผังเมืองรวมเมืองแพร่ พ.ศ. 2554
1	โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน	✓	✓
2	คลังน้ำมันเชื้อเพลิง และสถานที่ที่ใช้ในการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง ที่ไม่ใช่ก๊าซปิโตรเลียมเหลวและก๊าซธรรมชาติ เพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	✓	✓
3	สถานีบรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซ สำหรับก๊าซปิโตรเลียมเหลวตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง แต่ไม่หมายความรวมถึงร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ	✓	✓

	ลักษณะการใช้ที่ดินที่ไม่อนุญาตให้ดำเนินการ	ผังเมืองรวมเมืองลำพูน พ.ศ. 2555	ผังเมืองรวมเมืองแพร่ พ.ศ. 2554
4	เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ฝูง จระเข้ หรือสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้า	✓	✓
5	สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสาน และฌาปนสถาน	✓	✓
6	โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม	✓	✗
7	การอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชยกรรมประเภทอาคารสูง หรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ	✓	✓
8	สถานีขนส่งสินค้า	✗	✓
9	ไซโลเก็บผลผลิตทางการเกษตร	✓	✓
10	สถานีขนส่งผู้โดยสาร	✗	✓
11	กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล	✓	✓
12	ซื้อขายหรือเก็บเศษวัสดุ	✓	✓
13	คลังสินค้า	✓	✗
14	สถานที่เก็บสินค้า	✓	✗
15	โรงฆ่าสัตว์	✓	✗

(5) สำหรับกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม เมืองน่าน พ.ศ. 2558 พบว่าการกำหนดลักษณะการใช้ที่ดินของชุมชนภายในพื้นที่เมืองเก่ามีความแตกต่างออกไปจากพื้นที่เมืองเก่าทั้งสองจังหวัด กล่าวคือ มีกำหนดประเภทที่ดินที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางไว้ภายในพื้นที่เขตเมืองเก่า ในขณะที่จังหวัดลำพูน และแพร่ พื้นที่ชุมชนจะได้รับการกำหนดให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เพียงอย่างเดียว

ภาพ 9 ผังเมืองรวมจังหวัดแพร่ บริเวณพื้นที่การศึกษา (ซ้าย) และผังเมืองรวมจังหวัดลำพูนบริเวณพื้นที่การศึกษา (ขวา)

ภาพ 10 ผังเมืองรวมจังหวัดน่าน บริเวณพื้นที่การศึกษา

- (6) จากการกำหนดให้มีการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นไว้ในพื้นที่เขตเมืองเก่าแก่ ส่งผลให้พื้นที่เมืองเก่าแก่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามควบคุมลักษณะการใช้ที่ดินในบางพื้นที่ที่อยู่ในเขตเมืองเก่า ไม่ให้เกิดการใช้ที่ดินผิดรูปแบบตามร้อยละที่กำหนด และในพื้นที่ที่มีการกำหนดความสูงของอาคารไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ กำหนดให้อาคารมีความสูงไม่

เกิน 12 เมตร โดยให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นดาดฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด ในส่วนของที่ดินที่ได้รับการกำหนดให้เป็น ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมไทย ส่วนใหญ่อยู่ใจเมืองน่าน และที่ดินราชพัสดุตามแนวกำแพงและคูเมืองน่าน โดยผังเมืองรวมได้มีการกำหนดข้อบังคับลักษณะการใช้ที่ดินที่แตกต่างกันของสองบริเวณกล่าวคือ

- ที่ดินบริเวณใจเมืองน่าน ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมท้องถิ่น หัตถอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันราชการ การสาธารณสุขโรค และสาธารณูปการเท่านั้น

- ที่ดินราชพัสดุตามแนวกำแพงและคูเมืองน่าน ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณคดี หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น เว้นแต่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนโดยชอบด้วยกฎหมาย การก่อสร้างอาคารแทนอาคารเดิมที่มีอยู่เดิมให้ดำเนินการได้ในกรณีที่เกิดจากสาธารณภัย โดยการก่อสร้างต้องมีความสูงและขนาดของอาคารเท่าเดิม ทั้งนี้ในพื้นที่บริเวณนี้ให้ดำเนินการหรือประกอบกิจการได้ในอาคารที่มีความสูงไม่เกิน 6 เมตร การวัดความสูงของอาคาร ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นดาดฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด ทั้งนี้ได้กำหนดประเภทการใช้ที่ดินต้องห้ามภายในที่ดินบริเวณนี้ ได้แก่

- (ก) โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

- (ข) คลังน้ำมัน สถานที่เก็บรักษาน้ำมัน ลักษณะที่สาม สถานีบริการน้ำมันประเภท ก สถานีบริการน้ำมันประเภท ข สถานีบริการน้ำมันประเภท ค ลักษณะที่สอง สถานีบริการน้ำมันประเภท จ ลักษณะที่สอง และสถานีบริการน้ำมันประเภท ฉ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อการจำหน่าย

- (ค) คลังก๊าซปิโตรเลียมเหลว สถานีบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลวประเภทโรงบรรจุ สถานีบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลวประเภท

ห้องบรรจุ สถานที่เก็บรักษาก๊าซปิโตรเลียมเหลวประเภทโรงเก็บ และสถานีบริการก๊าซปิโตรเลียมเหลว ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

(ง) เลียงสัตว์ทุกชนิดเพื่อการค้า

(จ) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน เว้นแต่เป็นการก่อสร้างแทนฌาปนสถานที่มีอยู่เดิม

(ข) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรม

(ข) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบพาณิชยกรรม

(ณ) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย

(ญ) การอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชยกรรมประเภทอาคารสูง หรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ

(ฎ) การติด ตั้ง หรือก่อสร้างป้ายโฆษณาเพื่อการค้าที่มีขนาด 5 ตารางเมตรขึ้นไป

(ฏ) สถานีขนส่งสินค้า

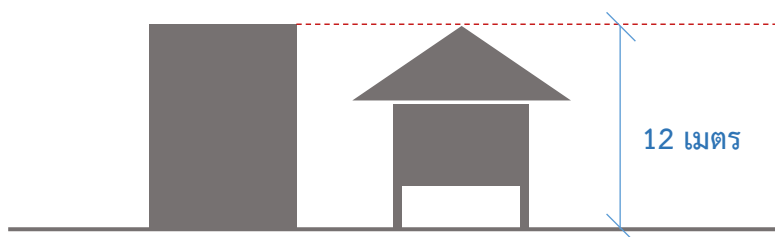
(ฐ) สถานที่เก็บสินค้าซึ่งเป็นที่เก็บพักหรือขนถ่ายสินค้าหรือสิ่งของเพื่อประโยชน์ทางการค้า หรืออุตสาหกรรม

(ฑ) การเก็บสารเคมีอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

(ฒ) ไซโลเก็บผลผลิตทางการเกษตรและลานตากผลผลิตทางการเกษตร

(ณ) กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล

(ด) ซื้อมายหรือเก็บเศษวัสดุ

ภาพ 11 การควบคุมความสูงอาคารในเขตเมืองเก่า

(7) ในปัจจุบันพื้นที่เมืองเก่าลำพูน และน่าน มีการออกกฎข้อบังคับเพื่อควบคุมความสูงของอาคารภายในพื้นที่เมือง ในขณะที่จังหวัดแพร่ยังไม่มี การดำเนินการ อย่างไรก็ตามแม้จะยังไม่มี การควบคุมลักษณะอาคารทั่วไปในเขตเมืองเก่า แต่ก็ได้มีการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 19 พฤษภาคม 2552 ที่กำหนดให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ รวมทั้ง รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐอย่างอื่นที่อาจพึงมีที่จะดำเนินการก่อสร้างภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ และในบริเวณเมืองเก่าที่ได้ ประกาศเขตพื้นที่เมืองเก่าตามมติคณะรัฐมนตรีต้องส่งเรื่องและแบบแปลนให้คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า โดยผ่านทางสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นถึงผลกระทบด้าน สิ่งแวดล้อม และเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่าแล้ว จึงให้เสนองบประมาณ สงป. เพื่อ ขออนุมัติงบประมาณต่อไป

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการทบทวนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางกายภาพต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าหรือเมือง ประวัติศาสตร์ โดยจากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่า ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา สภาพแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวส่วนใหญ่นั้น ผู้ดำเนินการเน้นให้ความสำคัญกับการใช้ ประโยชน์ของมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพยายามในการทำความเข้าใจคุณค่าดังกล่าว เพื่อหาแนวทางนำเสนอ มรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนให้มีความโดดเด่น และดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งนี้งานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังนี้

2.6.1 แผนงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา โดยเทิดศักดิ์ เตะชะกิจจจร และคณะ (2561)

แผนงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาของเทิดศักดิ์ เตะชะกิจจจร และคณะ เป็นชุดโครงการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและจัดทำต้นแบบการบริหารจัดการเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา และเสนอแนะ

แนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าว โดยคัดเลือกพื้นที่เมืองเก่าลำพูน แพร่ และน่าน เป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) กรณีศึกษา

จากการศึกษาพบว่าเมืองเก่าลำพูน แพร่ และน่านเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว โดยมีการกระจุกตัวกันของมรดกทางสถาปัตยกรรมในลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ จากการกำหนดขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่ กลุ่มจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน ทำให้ทราบขอบเขตพื้นที่ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน แพร่ และน่าน อย่างไรก็ตามในกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ก็ยังมีข้อบกพร่องและจุดอ่อนหลายประการ อาทิ การขาดภาคส่วนในการดูแลสนับสนุน การขาดทิศทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม การขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวบางประเภทโดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับการสัญจรและการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และการสื่อความหมายและการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ เป็นต้น

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สำคัญคือ การพัฒนาการใช้ประโยชน์มรดกทางวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการอนุรักษ์ให้คงสภาพเดิม โดยการพัฒนาควรมุ่งเน้นการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับรูปแบบอาคารและรูปแบบของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ และมุ่งค้นหากลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวเฉพาะที่เหมาะสมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่สร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

2.6.2 แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าสงขลา โดย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (2561)

เมืองเก่าสงขลาเป็นพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีชีวิตชีวา เสน่ห์ และความสวยงามของมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การเป็นถนนสายอาหาร ลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบโบราณ เทศกาลพื้นถิ่น และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ทำให้เมืองมีความเป็นเอกลักษณ์

เมืองเก่าสงขลา มียุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม ทั้งหมด 9 กลยุทธ์ได้แก่

- 1) การสร้างกลไกการบริหารจัดการเมืองเก่าสงขลา
- 2) การสร้างระบบการเข้าถึงข้อมูลแบบสองทาง (interactive)
- 3) การส่งเสริมคุ้มครองปกป้องรักษาพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

สถาปัตยกรรม และมรดกทางวัฒนธรรม

4) การส่งเสริมการเป็นแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ และมรดกทางวัฒนธรรมของทุกเพศทุกวัย

5) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอาศัยในเมืองเก่าทุกเพศทุกวัย

6) การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม พื้นฟูสิ่งแวดล้อมชุมชน ทะเลสาบและภูมิทัศน์ของเมือง

7) การส่งเสริมการลดการใช้ยานพาหนะ และใช้รถพลังงานทดแทนในพื้นที่ย่านเมืองเก่าสงขลา

8) การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

9) การใช้ประโยชน์เมืองเก่าสงขลาอย่างรู้คุณค่า (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2561 : 115)

จากการศึกษายุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่าสงขลา พบว่าไม่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวโดยตรง ดังเช่น แผนผังแม่บทกรุงรัตนโกสินทร์ แต่เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดแล้ว พบว่ามีบางยุทธศาสตร์ที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอาศัยในเมืองเก่าทุกเพศทุกวัยที่มีการจัดแหล่งข้อมูล และบริการพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุอาศัยในย่านเมืองเก่า และนักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การส่งเสริมการลดการใช้ยานพาหนะ และใช้รถพลังงานทดแทนในพื้นที่ย่านเมืองเก่าสงขลา มีการส่งเสริมและแก้ปัญหาการสัญจรทางเท้าและการใช้ยานพาหนะสาธารณะ เนื่องจากความปลอดภัยด้านการสัญจรถือเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต และการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยตรง

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในยุคปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยว โดยไม่กระทบต่อคุณค่าความแท้ และความสมบูรณ์ของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่

นอกจากยุทธศาสตร์เหล่านี้แล้ว ในการจัดทำแผนแม่บทและแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพื้นที่เมืองเก่าสงขลา ยังมีแผนงานโครงการที่สนับสนุนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีท้องถิ่น คือ แผนงานโครงการที่เน้นการอนุรักษ์โบราณสถานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งโครงการที่คัดเลือกมาทำการออกแบบเบื้องต้นเป็นโครงการที่ควรมีการพัฒนาในระดับต้นๆ ของแผนแม่บท โดยพิจารณาจากสำคัญทางประวัติศาสตร์ ความเร่งด่วนในการบูรณะโบราณสถาน การส่งเสริมความเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และ

พิจารณาร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์โบราณสถาน (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2561 : 126) โดยสรุปออกมาได้ทั้งหมด 32 โครงการ ดังนี้

- 1) โครงการ สร้างเครือข่าย ประชุม เสวนาเพื่อการอนุรักษ์เมืองเก่า จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่าสงขลา (Cultural Mapping) และยกย่องเชิดชูอาคารทรงคุณค่าที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้ตามหลักวิชาการ
- 2) โครงการปรับปรุงทางสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมอาคารทรงคุณค่าบริเวณเมืองเก่าสงขลา
- 3) โครงการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นในย่านเมืองเก่าสงขลา
- 4) โครงการจัดทำข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินและผังเมืองเฉพาะ
- 5) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) สืบสานภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น
- 6) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) สืบสานภูมิปัญญาการอนุรักษ์อาคารดั้งเดิมพร้อมจัดทำคู่มือต้นแบบการอนุรักษ์
- 7) โครงการเปิดเส้นทางพื้นที่ท่องเที่ยวทางทะเลสาบสงขลา
- 8) โครงการอุทยานแห่งการเรียนรู้และการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา
- 9) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ ภูมิสถาปัตยกรรม สวนรถไฟ
- 10) โครงการ ART STATION
- 11) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ ภูมิสถาปัตยกรรม สถานีรถไฟเก่าสะพานเหล็ก
- 12) โครงการจัดอบรมให้ความรู้รูปแบบระบบเศรษฐกิจกิจเพื่อสังคม
- 13) โครงการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age-friendly cities) ในเมืองเก่าสงขลา
- 14) โครงการปรับปรุงฟื้นฟู ถนนและพื้นที่ทำน้ำสู่ทะเลสาบ
- 15) โครงการสวนผักคนเมืองเก่าตามโครงการเมืองสีเขียว (Green City, IMT - GT)
- 16) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ พื้นที่สันทนาการบริเวณทำน้ำสู่ทะเลสาบสงขลาพื้นที่หน้าพิพิธภัณฑสถานสงขลา
- 17) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ พื้นที่สันทนาการบริเวณทำน้ำสู่ทะเลสาบสงขลาพื้นที่หน้าไปรษณีย์เดิม
- 18) โครงการปรับปรุงฟื้นฟู ระบบนิเวศพื้นที่ทะเลสาบ

- 19) โครงการฝึกดับเพลิงและช่วยชีวิต เสริมสมรรถนะการจัดการด้าน
อัคคีภัย
- 20) โครงการปรับปรุงระบบกล้องวงจรปิด (CCTV) ในย่านเมืองเก่าสงขลา
- 21) โครงการศึกษาผลกระทบจากภาวะโลกร้อน และการรับมือกับภัยพิบัติ
ธรรมชาติ
- 22) โครงการออกแบบทางเดินเท้า (Walk way) ส่งเสริมการเดินในย่าน
เมืองเก่าสงขลาและCar free day เพื่อการนันทนาการและการท่องเที่ยว
- 23) โครงการรณชนส่งไฟฟ้าขนาดเล็กเพื่อนันทนาการ และการท่องเที่ยว
- 24) โครงการสายไฟฟ้าลงดินเพื่อส่งเสริมคุณค่าทางภูมิทัศน์เมืองเก่าและ
การท่องเที่ยว
- 25) โครงการไฟส่องสว่างอาคาร
- 26) โครงการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (High speed internet) ย่านเมือง
เก่า
- 27) โครงการทำเรือเพื่อการท่องเที่ยวรองรับเรือแม่ลั่นส่งนักท่องเที่ยวจาก
ท่าเรือยอร์ชและเครื่องบินน้ำ
- 28) โครงการจัดรัสเมืองเก่าสงขลา
- 29) โครงการปรับปรุงสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ และพื้นที่ใช้งานศาสนสถาน
ในเขตเมืองเก่าสงขลา
- 30) โครงการสัมมนาทางวิชาการและการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเมืองเก่า
- 31) โครงการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการการฟื้นฟูเมืองเก่าสงขลาตามแนวคิด
การอนุรักษ์
- 32) โครงการการศึกษาออกแบบพื้นที่เฉพาะ และมาตรการเพื่อคงคุณค่า
เมือง

จากการศึกษาพบว่าโครงการข้างต้นมีโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับการออกแบบ
แนวทางการปรับปรุงทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังแสดงตัวอย่างในตาราง
ต่อไปนี้

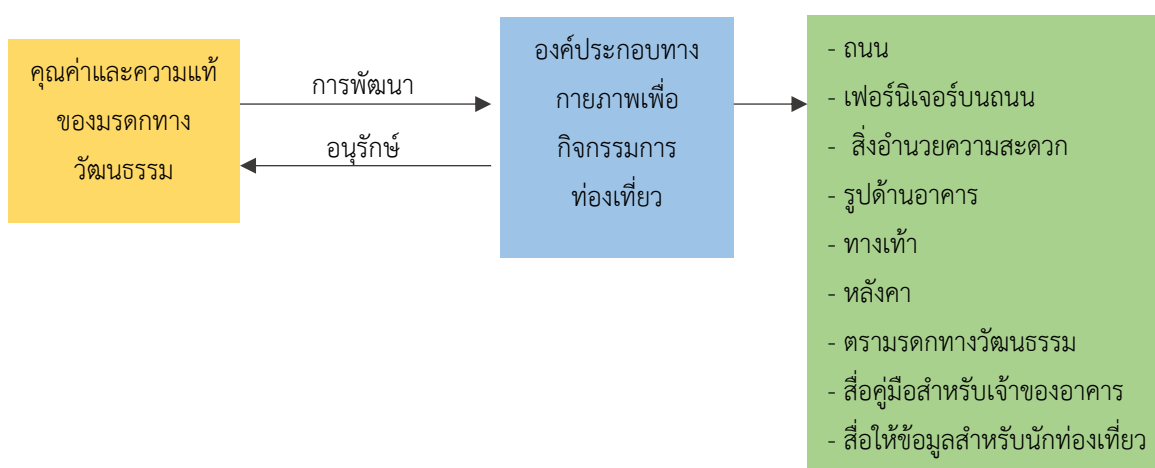
ตาราง 5 ตัวอย่างโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับการออกแบบแนวทางการปรับปรุงทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินการ
โครงการปรับปรุงทางสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมอาคารทรงคุณค่าบริเวณเมืองเก่าสงขลา	เพื่อสร้างทางเลือกด้านการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความสวยงาม	ปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมบริเวณอาคารทรงคุณค่า โดยการรักษาความแท้ของตัวอาคาร
		ปรับปรุงองค์ประกอบ อุปกรณ์ประกอบตกแต่งตัวอาคาร ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมสอดคล้องกับความเป็นย่านประวัติศาสตร์
		พัฒนาอุปกรณ์ประกอบถนน (street furniture) ได้แก่ ป้ายสื่อความหมาย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งจะต้องมีการออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่ มีการออกแบบเพื่อป้องกันการโจรกรรมของผู้ไม่ประสงค์ดี รวมถึงการจัดวางตำแหน่งโดยคำนึงถึงการสร้างความรับรู้ของนักท่องเที่ยวและผู้สัญจรไปมา
โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ภูมิสถาปัตยกรรม สวนรถไฟ	เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต	ปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมบริเวณอาคารทรงคุณค่า โดยการรักษาความแท้ของตัวอาคาร
		ปรับปรุงองค์ประกอบ อุปกรณ์ประกอบตกแต่งตัวอาคาร ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมสอดคล้องกับความเป็นย่านประวัติศาสตร์
โครงการ ART STATION	เพื่อจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะและเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพ	ปรับปรุงองค์ประกอบ ตกแต่งภายในอาคาร ปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อตอบสนองการใช้งานสำหรับการจัดกิจกรรมแก่เยาวชน

ชื่อโครงการ	วัตถุประสงค์	แนวทางการดำเนินการ
	เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	จัดทำคู่มือแผนที่ท่องเที่ยวทางรถไฟ
		จัดการอบรมตั้งกลุ่มบริหารจัดการ จัดนิทรรศการ เผยแพร่ความรู้แก่ เยาวชนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการ อนุรักษ์ และเห็นคุณค่าของอาคาร ทรงคุณค่า
โครงการสายไฟฟ้าลงดิน เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางภูมิ ทัศน์เมืองเก่าและการ ท่องเที่ยว	เพื่อปรับปรุงทัศน สร้างความ เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อ สะดวกต่อการรักษา ซ่อมแซมอาคาร สร้างความ ปลอดภัยจากสายไฟฟ้า รวมถึงการใช้ประโยชน์จาก พื้นที่ที่เคยเป็นตำแหน่งเสา ไฟฟ้า	เปิดหน้าถนน
		วางท่อระบบไฟฟ้า
		ร้อยสายและวางระบบไฟฟ้า
		ฝังกลบและคืนผิวถนน
		ปรับปรุงทัศน
		ถอนเสาไฟฟ้าและซ่อมแซมผิวถนน

2.6.3 แนวทางการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการท่องเที่ยวบนถนน สู่ศึก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยดวงเงิน ชี้อภักดี (2015)

การอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการท่องเที่ยวบนถนนสู่ศึก เป็นกระบวนการศึกษาอนุรักษ์บนพื้นฐานของการค้นหาคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ ก่อนที่จะนำคุณค่าดังกล่าวมาจัดทำเป็นแนวทางการอนุรักษ์เพื่อรักษาคุณค่าดังกล่าว และส่งเสริมการท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กัน

ภาพ 12 กรอบแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อการท่องเที่ยวบนถนนสู่ศึก
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภายในถนนสู่ศึก และจัดทำคำอธิบายเรื่องความสำคัญด้านมรดกทางวัฒนธรรม พบว่าสถาปัตยกรรมเรือนร้านค้ามีลักษณะเป็นตัวชูสถานะที่มีนัยยะสำคัญด้านมรดกทางวัฒนธรรมของถนนสู่ศึกโดยมีคุณค่าและความสำคัญดังนี้

- 1) ความสำคัญในด้านความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างพื้นที่บริเวณถนนสู่ศึกซึ่งตั้งขนานไปกับชายหาดประจวบคีรีขันธ์และกลุ่มเรือนร้านค้า
- 2) ความสำคัญในการแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนตั้งแต่ครั้งอดีต ซึ่งมีความเป็นลักษณะและหาได้ยากในปัจจุบัน ประวัติศาสตร์และความงามของชุมชนส่งผลให้พื้นที่วัฒนธรรมบริเวณนี้มีความแตกต่างจากที่อื่น
- 3) ความสำคัญในการแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ที่สำคัญหรือลักษณะหรือธรรมชาติของพื้นที่ คือเป็นพื้นที่ตลาดปลาขนาดใหญ่ รวมถึงเคยเป็นศูนย์กลางการค้าขายในจังหวัด วิถีชีวิตของคนในชุมชนนี้ซึ่งตั้งอยู่ริมชายฝั่งประจวบคีรีขันธ์จึงผูกพันกับการค้าขายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีเรือนร้านค้าเป็นหลักฐานสำคัญ

4) ความสำคัญในการแสดงให้เห็นถึงการออกแบบที่ดีและความงามของเอกลักษณ์ของชุมชน รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายที่ผสมผสานกันขององค์ประกอบในชุมชน คือ ประกอบไปด้วยเรือนร้านค้าอายุกว่า 100 ปีซึ่งยังคงสภาพสมบูรณ์ตั้งเรียงรายไปกับภูมิทัศน์ของพื้นที่

5) ความสำคัญในการแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมและกลุ่มก้อนทางวัฒนธรรมของชุมชน คือ เรือนร้านค้าโบราณยังคงถูกใช้งานอยู่ในปัจจุบันและแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

จากคุณค่าและความสำคัญของเรือนร้านค้าข้างต้น จึงทำให้มีการกำหนดแนวทางการปรับปรุงและอนุรักษ์พื้นที่ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมลักษณะสถาปัตยกรรมเรือนร้านค้าให้โดดเด่นยิ่งขึ้น โดยยังคงลักษณะดั้งเดิมของกลุ่มอาคารให้มากที่สุด ทั้งนี้มีแนวทางกล่าวคือ

1) การติดตั้งสายไฟใต้ดินเพื่อรักษาทัศนียภาพของอาคารเก่าและชุมชนโดยรวม

2) การพัฒนาทางเดินเท้าโดยใช้วัสดุปูพื้นแบบโบราณและการปลูกต้นไม้

3) การใช้โคมไฟและองค์ประกอบบนถนนอื่นๆที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมบนถนน โดยมีข้อเสนอแนะให้สามารถติดตั้งโคมไฟบนด้านหน้าอาคารได้ ด้วยฉากยึดเหล็กที่ประยุกต์จากรูปแบบขององค์ประกอบที่พบในสถาปัตยกรรมนั้น

4) การรื้อถอนป้ายโฆษณาที่บดบังรูปด้านหน้าของเรือนร้านค้า

นอกจากการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมสถาปัตยกรรมบนถนนสู่ศึกแล้ว พบว่าได้มีการเสนอแนวทางการปรับปรุงตัวสถาปัตยกรรมเรือนร้านค้าแต่ละหลัง ได้แก่ การเสนอให้มีการผลิตวัสดุผนังหลังคาแบบดั้งเดิมของเรือนร้านค้าขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้แทนของเดิมเนื่องจากวัสดุผนังดั้งเดิมของอาคารเหล่านี้หาได้ยากในท้องตลาด รวมถึงการเสนอให้มีการตั้งศูนย์ให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่บรรดาเจ้าของเรือนร้านค้า เช่น เรื่องการซ่อมแซมอาคารและการเลือกใช้วัสดุ อาจจัดทำเป็นคู่มือเพื่อให้การปรับปรุงอาคารบนถนนสู่ศึกเป็นไปตามแนวทางที่ได้วางเอาไว้

2.6.4 การศึกษาภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมในเมืองเก่าภูเก็ต (Cultural Landscape Study of The old Phuket Town) โดย Suthi Wongmongkondate (2011)

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าภูเก็ตเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานจากหลายภาคส่วน ทั้งภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน ในส่วนของภาคการศึกษา มีการจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีสในเมืองภูเก็ต โดยการสำรวจอาคาร และทำการรังวัด เพื่อแสดงให้เห็นคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของเมือง นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเสวนาและการมอบเกียรติบัตรให้แก่เจ้าของอาคารที่ดูแลรักษาอาคารเก่าทรงคุณค่าไว้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นการจูงใจให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมในเมืองเก่าและรู้วิธีการอนุรักษ์อาคารอย่างถูกต้อง ในส่วนของภาครัฐ ทางเทศบาลได้มีการปรับปรุงเมือง เช่นในปี 2546 มีการปรับปรุงฝาท่อระบายน้ำ การปรับปรุงทางเดิน และการติดตั้งป้ายให้ความรู้ในอาคารเก่ารูปแบบชิโน-โปรตุกีสหลายแห่ง อย่างไรก็ตามการดำเนินการเหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอต่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าภูเก็ตเพื่อการท่องเที่ยว ปัจจุบันยังพบปัญหาหลายประการเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงทางกายภาพของเมืองเก่าภูเก็ต โดย Suthi Wongmongkondate ได้มีการเสนอแนวทางไว้เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- 1) นำสายไฟลงดินและร้อยท่อนเสาไฟฟ้าออก
- 2) ภูมิด้านอาคารชิโน-โปรตุกีสควรได้รับการซ่อมแซมและดูแลรักษาอย่างถูกวิธีโดยใช้วัสดุที่เหมาะสมแก่การอนุรักษ์
- 3) ทำหรือสร้างองค์ประกอบทดแทนส่วนที่หายไปของอาคารหรือเอกลักษณ์สำคัญทางกายภาพของพื้นที่ โดยอ้างอิงจากหลักฐานที่มีอยู่หรือการสืบค้นจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้สิ่งที่ทำขึ้นมาใหม่นี้กลมกลืนกับรูปแบบเดิมของอาคารและพื้นที่
- 4) ปรับปรุงภูมิทัศน์ในชุมชนให้เหมาะสมทั้งด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าและการใช้งานในปัจจุบัน
- 5) ส่วนที่สร้างเพิ่มเติมหรือส่วนที่ถูกพัฒนาในพื้นที่จะต้องไม่ทำลายคุณค่าและเอกลักษณ์ของเมือง
- 6) ภูมิด้านของอาคารชิโน-โปรตุกีสควรคงสีเดิมไว้เพื่อให้กลมกลืนไปกับเรือนร้านค้าอื่นๆบนถนน
- 7) ขยายพื้นที่ทางเดินระหว่างอาคารในชุมชนให้เหมาะสมสำหรับการเดินทัศนารของนักท่องเที่ยวและเพื่อรองรับกิจกรรมอื่นๆ
- 8) เพิ่มพื้นที่สีเขียวบนทางเดินและบริเวณอาคารเก่า

- 9) ติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่างในพื้นที่
- 10) ติดตั้งอุปกรณ์ประกอบถนน
- 11) รื้อถอนและปรับปรุงป้ายที่ติดตั้งบนรูปด้านของอาคารเก่าให้เหมาะสม
- 12) ปรับปรุงและพัฒนาป้ายให้ความรู้บนอาคารเก่าและบนถนนสายต่างๆ
- 13) จัดทำป้ายสื่อความหมายในบริเวณศาลเจ้าแสงธรรม
- 14) ขยายพื้นที่การทำกิจกรรมประจำปีให้กระจายไปสู่ถนนอื่นๆนอกจากบนถนนกลาง คือ ถนนเยาวราช ถนนพังงา และถนนตีบุก
- 15) ส่งเสริมให้ครัวเรือนต่างๆนำแท่นสักการะเทพเจ้าออกมาบริเวณหน้าบ้านในเทศกาลปีใหม่จีนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่เมืองเก่า
- 16) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงหุ่นกระบอกมือ และความรู้เรื่องความเชื่อต่างๆ โดยใช้สถานที่ในศาลเจ้าแสงธรรม
- 17) ส่งเสริมวัฒนธรรมเปอรานากันในเมืองเก่าภูเก็ต

2.6.5 แนวทางการออกแบบและพัฒนาพื้นที่และสถาปัตยกรรมซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การศึกษา กลุ่มอาคารตึกแถวบนถนนแปลงนาม เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ของ ศุภสิทธิ์ ศิริกุลวัฒนา (2557)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการออกแบบและพัฒนาพื้นที่ในย่านประวัติศาสตร์ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมและบริบทของพื้นที่ และข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย เพื่อวางแผนการพัฒนาพื้นที่และอาคารบนถนนแปลงนามในอนาคต จากการศึกษาพบว่า การออกแบบและพัฒนาพื้นที่สามารถดำเนินการได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การคงสภาพเดิม การฟื้นฟูสภาพ และการก่อสร้างใหม่ ทั้งนี้รูปแบบการพัฒนาพื้นที่จะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน โดยในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะการพัฒนาพื้นที่ที่มีการปรับเปลี่ยน ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพ และการก่อสร้างใหม่

ตาราง 6 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการพัฒนาแต่ละแนวทาง

รูปแบบการพัฒนา	ข้อดี	ข้อเสีย
การฟื้นฟูสภาพ	- รักษารูปแบบของอาคาร - รักษาวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่	- สภาพอาคารที่ทรุดโทรมอาจทำให้ประโยชน์การใช้สอยไม่เอื้ออำนวย

รูปแบบการพัฒนา	ข้อดี	ข้อเสีย
	- สร้างความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม	- ความปลอดภัย
การก่อสร้างใหม่	- อาคารถูกต้องตามกฎหมายและสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ - ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ	- รูปแบบอาคารอาจเปลี่ยนแปลงเนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมาย

2.6.6 หมู่บ้านโบราณในอิกซอน : การจัดการการเปลี่ยนแปลงในเขตชุมชนประวัติศาสตร์ (Ikseon Hanok Village : The management of change in Historic Urban Quarter) โดย Wanseo Park (2017)

หมู่บ้านโบราณในอิกซอน เป็นพื้นที่ที่มีบรรยากาศและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นแหล่งรวมของบ้านโบราณรูปแบบประเพณีของเกาหลี หรือที่เรียกว่า บ้านฮันอก แม้ว่าการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยจะทำให้บ้านฮันอกเริ่มถูกรื้อถอนไปดังเช่นพื้นที่อื่นๆ ในกรุงโซล แต่บ้านฮันอกส่วนใหญ่ในอิกซอนยังคงมีอยู่ จากการศึกษาพบว่าหมู่บ้านโบราณอิกซอนมีคุณค่าและลักษณะเด่นด้านมรดกทางวัฒนธรรม ดังนี้

1) แหล่งรวมบ้านโบราณแบบเกาหลีที่เก่าแก่ที่สุด บ้านฮันอกจำนวนมากในอิกซอนยังคงมีสภาพสมบูรณ์อยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญของเมือง

2) ถนนสายประวัติศาสตร์ ด้วยรูปด้านภายนอกของบ้านฮันอกซึ่งมีลักษณะเด่น ได้แก่ หลังคามุงกระเบื้อง(Kiwa) ชายคาที่ยื่นออกมาริมถนน จันทัน(Seokare) วัสดุที่ใช้ ลวดลายของวัสดุ สัดส่วนของอาคาร ทำให้ถนนในอิกซอนมีบรรยากาศทางประวัติศาสตร์และมีความเป็นเอกลักษณ์

3) พื้นที่รวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบประเพณี ในสมัยโบราณ เนื่องจากหมู่บ้านนี้ยังไม่ไกลจากวังหลวง วัด และศาลเจ้า มากนัก หมู่บ้านแห่งนี้จึงเป็นพื้นที่ที่ช่างฝีมือรวมถึงคนที่ทำงานในวัง หรือศาลเจ้าใช้เป็นที่อยู่อาศัย ดังนั้นจึงมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นมากมาย ทั้งในด้านอาหาร ดนตรี เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เช่น ภัตตาคารอาหารเกาหลีแบบโบราณ (Yojung) ร้านขายเครื่องดนตรี ร้านตัดชุดประจำชาติเกาหลี(Hanbok) รวมถึงร้านทำเครื่องประดับ ห้างร้านเหล่านี้ปัจจุบันเป็นหนึ่งในจุดขายที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

4) พื้นที่อยู่อาศัยใจกลางเมือง หมู่บ้านโบราณอีกชนเป็นพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าด้านการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เนื่องจาก ตั้งแต่สมัยล่าอาณานิคมของญี่ปุ่น พื้นที่บริเวณนี้เป็นแหล่งพักพิงของชนชั้นที่ไม่มีความสำคัญ(marginalised social class) กลุ่มคนรายได้น้อย กลุ่มชนชั้นแรงงานชั่วคราว รวมถึงเป็นพื้นที่ที่มีการเช่าอาศัยระยะยาวเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดสำนึกของความเป็นชุมชน (Wanseo Park, 2017)

ในปัจจุบัน คุณค่าและเอกลักษณ์ดังกล่าวของหมู่บ้านโบราณอีกชนเริ่มถูกทำลายและลดทอนเนื่องจากความเจริญของเมือง จึงมีการจัดทำแผนการจัดการการเปลี่ยนของอีกชนขึ้น โดยตั้งอยู่บนหลักการ 3 อย่างคือ (1) อัตลักษณ์ที่สามารถมองเห็นได้ (2) ความต่อเนื่องทางด้านการใช้งาน (3)การได้ประโยชน์ของทุกฝ่าย จากหลักการเหล่านี้ ทำให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์เพื่อการจัดการการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านโบราณอีกชน ได้แก่

1) การปรับปรุงบรรยากาศที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

2) การปรับเปลี่ยนการใช้สอยทางด้านวัฒนธรรม

3) การจัดการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ (Wanseo Park, 2017)

กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงทางกายภาพ คือ กลยุทธ์ที่ 1 การปรับปรุงบรรยากาศที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยการอนุรักษ์ถนนสายสำคัญทางประวัติศาสตร์ การพัฒนาการโครงสร้างด้านกายภาพในพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับบริบทในยุคปัจจุบัน และการคงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของภูมิทัศน์ของเมืองเก่าท่ามกลางสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่ ซึ่งมีวิธีการและการดำเนินงาน ได้แก่

1) การควบคุมโดยการออกกฎข้อบังคับ

2) การซ่อมแซมและการก่อสร้างใหม่ ที่คำนึงถึงอัตลักษณ์ของบ้านฮันอกที่สำคัญที่ส่งผลต่อบรรยากาศโดยรวมของเมือง กล่าวคือ บ้านฮันอกที่มีอยู่เดิมต้องถูกอนุรักษ์ และถูกซ่อมแซมอย่างถูกวิธี ส่วนอาคารที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบซึ่งแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของบ้านฮันอก ได้แก่ หลังคา โครงสร้างไม้ และรูปด้านหน้า (facade) ส่วนพื้นที่ภายในนั้นสามารถจัดการได้อย่างอิสระเพื่อตอบสนองการใช้งานที่เหมาะสมตามหลักการที่ต้องการให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์

3) การควบคุมการใช้งานพื้นที่โดยเฉพาะส่งเสริมการใช้งานทางด้านวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศของความเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ร้านขายศิลปะโบราณ ร้านงานหัตถกรรม กิจกรรมเวิร์คช็อป สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมอื่นๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ต้องผ่านความเห็นชอบจากชุมชนเสียก่อน

4) การจัดการทางด้านที่อยู่อาศัยให้แก่คนในชุมชน

5) การจัดทำศูนย์การเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม เพื่อรองรับการใช้งานด้านการจัดนิทรรศการ การเป็นพื้นที่ทำการแสดงบนเวที และเป็นพื้นที่จัดงานในเทศกาลต่างๆ ทั้งยังเป็นจุดที่ให้ความรู้เกี่ยวกับบ้านฮั่นอกอีกด้วย (Wanseu Park, 2017)

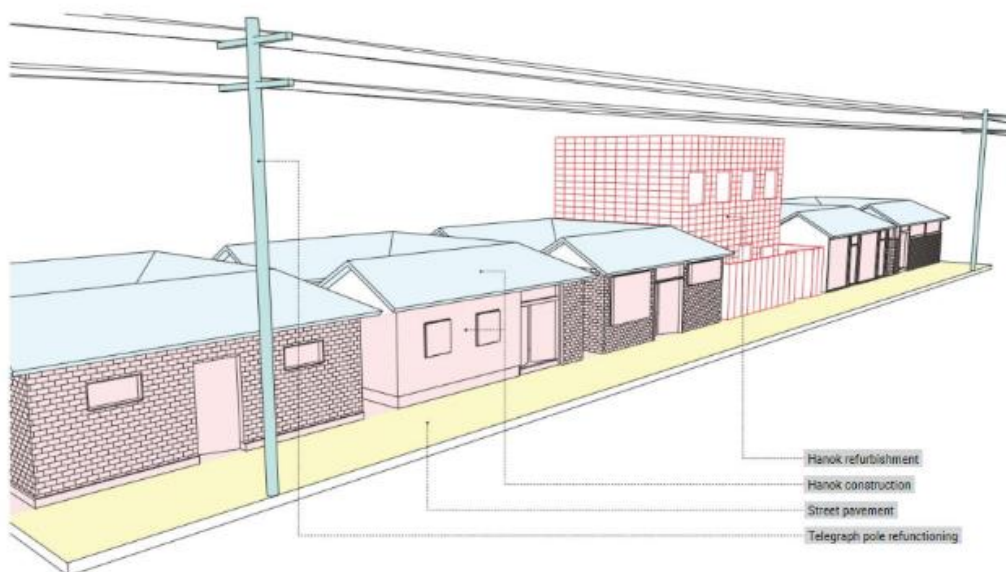
นอกจากนี้ หมู่บ้านฮั่นอกอีกขอนยังมีรายละเอียดแนวทางการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นส่วนสำคัญด้านกายภาพที่จะต้องคงรักษาไว้ซึ่งบรรยากาศโดยรวมของพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม กล่าวคือ

1) การใช้วัสดุและลวดลายทางเดินรูปแบบประเพณี

2) การจัดการกับเสาไฟ โดยนำสายไฟลงใต้ดินเพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพ แต่ยังคงเสาเดิมไว้เนื่องจากเสาเป็นส่วนหนึ่งของบรรยากาศดั้งเดิมของเมือง โดยใช้เป็นที่สำหรับแขวนโคมไฟให้แสงสว่างและการประดับตกแต่งให้กับบรรยากาศแบบโบราณ

3) การมีพื้นที่สำหรับนั่งพักและพื้นที่สีเขียวในชุมชนสำหรับผู้มาเยือน

4) การปรับปรุงพื้นที่สำหรับจอดรถ เนื่องจากเดิมหมู่บ้านโบราณอีกขอนเป็นพื้นที่สำหรับอยู่อาศัยและมีการใช้พื้นที่จอดรถ การพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวต้องมีการจัดการเรื่องจอดรถให้เพียงพอต่อความต้องการของทั้งผู้อยู่อาศัยในชุมชนและผู้มาเยือนด้วย โดยมีการเสนอแนวคิดให้ทำที่จอดรถใต้ดินเพื่อให้เพียงพอต่อปริมาณการใช้งาน (Wanseu Park, 2017)

ภาพ 13 แบบจำลองหมู่บ้านโบราณอีกซอนก่อนดำเนินการปรับปรุงทางกายภาพ
(Wanseopark, 2017)

75

ภาพ 14 แบบจำลองแสดงตัวอย่างการปรับปรุงหมู่บ้านโบราณอีกซอนหลังดำเนินการปรับปรุง
ทางกายภาพ (Wanseopark, 2017)

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นโครงการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน และจัดทำแนวทางการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

ในการดำเนินการวิจัยได้มีขั้นตอนและรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากร
- 3.2 เครื่องมือการวิจัย
- 3.3 ขั้นตอนการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วย นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน สมาชิกในชุมชนที่มีความสนใจ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิม

3.2 เครื่องมือการวิจัย

1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อนำมาจัดเป็นกรอบในการวางแผนการพัฒนาพื้นที่

2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากโครงการวิจัยย่อยที่ 2 เป็นกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากโครงการย่อย 2 ในลักษณะพรรณนา เพื่อนำมาสรุปเป็นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และวางแผนการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ

3) การจัดประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เพื่อรับฟังความต้องการของชุมชน และความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพที่จะดำเนินการจัดทำภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4) การสำรวจภาคสนาม เป็นกระบวนการรังวัดข้อมูลทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อจัดทำผังบริเวณของพื้นที่ในปัจจุบัน และใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนและออกแบบการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5) การประชุมสรุปความคิดเห็นและผลการดำเนินงาน เป็นกระบวนการเปิดรับข้อเสนอแนะผลการวิจัย และส่งต่อข้อมูลผลการวิจัยแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในส่วนที่ตัวแทนของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ และตัวแทนประชาคม เพื่อนำเสนอผลการศึกษาและผลักดันสู่การใช้งานภายในพื้นที่การศึกษา

3.3 ขั้นตอนการวิจัย

การจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน เป็นการดำเนินการด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed-method research) โดยเกิดจากการบูรณาการการวิจัยเชิงเอกสาร (documentation research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (participatory action research) เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนและพัฒนาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป

การดำเนินการวิจัยของโครงการวิจัย ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน กล่าวคือ

3.3.1 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการทบทวนองค์ความรู้ แนวคิด ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นและพื้นที่ที่ทำการศึกษา ผ่านการศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ และเอกสารชั้นทุติยภูมิ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบางประเด็น ทั้งนี้ในการทบทวนวรรณกรรมสามารถแบ่งประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องได้ดังต่อไปนี้

- (1) กฎหมาย ข้อบังคับ และผังเมืองที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการและจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่ในเขตเมืองเก่า และพื้นที่ชุมชนกรณีศึกษา
- (2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบเมือง
- (3) แนวทางการจัดทำแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- (4) กรณีศึกษาการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่ภายในชุมชนดั้งเดิม/เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

(5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลผลิตที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม คือ (1) องค์ความรู้และกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว และ (2) เขตพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

3.3.2 การทบทวนแผนการพัฒนาทางกายภาพและการท่องเที่ยวในระดับ

ท้องถิ่นและระดับจังหวัด

การทบทวนแผนการพัฒนาทางกายภาพและการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด เป็นการศึกษาสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคตของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่การศึกษาและการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล และเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ของโครงการวิจัยย่อยให้เกิดเอกภาพและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่ในภาพรวม โดยการทบทวนแผนการพัฒนาทางกายภาพและการท่องเที่ยวเป็นการศึกษาจากเอกสารแผนการพัฒนาของหน่วยงานระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการศึกษาผ่านเอกสาร และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับถึงทิศทางและแนวโน้มการพัฒนาพื้นที่เขตเมืองเก่า ซึ่งเป็นขอบเขตของพื้นที่การศึกษา

ผลผลิตที่ได้จากการทบทวนแผนการพัฒนาทางกายภาพและการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด คือ (1) ทิศทางการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพของโครงการวิจัยที่มีความสอดคล้องและเข้าช้กับการดำเนินโครงการอื่น ๆ (2) พื้นที่ที่ภาครัฐเล็งเห็นศักยภาพหรือมีแผนการพัฒนาที่ชัดเจน

3.3.3 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความเห็นและความต้องการของชุมชน

การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความเห็นและความต้องการของชุมชน เป็นการจัดประชุมโดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้แทนจากองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และผู้แทนจากหน่วยงานการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ โดยในการจัดประชุมกลุ่มย่อยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชน ปัญหาจากการท่องเที่ยว และรับฟังความเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาพื้นที่และองค์ประกอบทางกายภาพ เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ชุมชนต้องการ ทั้งนี้ผลผลิตที่ได้จากการจัดการประชุมกลุ่มย่อยจะมีลักษณะเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่จะนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมาย

และเป็นฐานข้อมูลประกอบการจัดทำร่างแผนการพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของแต่ละพื้นที่กรณีศึกษา นอกจากนั้นการประชุมกลุ่มย่อยยังมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจทานพื้นที่ศักยภาพที่จะดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงภายในโครงการ

3.3.4 การวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่อยู่ภายในเมืองเก่าลำพูน แพร่ และน่าน เพื่อหาอัตลักษณ์หรือเรื่องราวที่น่าสนใจภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แล้วนำมาจัดเป็นกรอบในการพัฒนาแผนการพัฒนาดังประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยกระบวนการวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ของพื้นที่มีขั้นตอนและรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) การทบทวนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสังคมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือเขตเมืองเก่า
- 2) การวิเคราะห์อัตลักษณ์ของพื้นที่ผ่านความโดดเด่นของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสังคมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของพื้นที่
- 3) การค้นหามรดกทางสถาปัตยกรรมหรือหลักฐานทางกายภาพที่สะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสังคมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือเขตเมืองเก่า จากฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ได้จากแผนงานวิจัย “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” (เทิดศักดิ์ เตชะกิจจกร และคณะ, 2561) และการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม
- 4) การกำหนดเขตพื้นที่นำร่องการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อสะท้อนภาพอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยพิจารณาจากการกระจุกตัวของมรดกทางสถาปัตยกรรมที่สะท้อนเรื่องราวอันเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่

3.3.5 การจัดทำร่างแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การจัดทำร่างแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นการนำเอาเขตพื้นที่ที่มีศักยภาพในการสะท้อนอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มาวางแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยขั้นตอนการจัดทำร่างแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) วิเคราะห์ช่องว่างและปัญหาของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่นำร่องการพัฒนาฯ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ทั้งในมิติของแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และศักยภาพด้านต่างๆ ของการท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อยที่ 2

2) วิเคราะห์และวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่นำร่องการพัฒนาฯ ที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ทางพื้นที่ โดยพิจารณาจากลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เดิม และกิจกรรมที่มีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ

3) จัดทำร่างแผนพัฒนาพื้นที่และปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้น โดยในการดำเนินการจัดทำแผนดังกล่าวนี้ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ส่วนคือ

- แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

- แผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว เป็นแผนการพัฒนาพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยพิจารณาจากรูปแบบของพื้นที่ ศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ โดยแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวนั้นจะมีความหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้อัตลักษณ์ของพื้นที่เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ

- แผนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่เป็นแผนขึ้นพื้นฐานภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ทุก

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ต้องดำเนินการเพื่ออนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมอื่นๆ ภายในพื้นที่ โดยพิจารณาจากฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของพื้นที่

ทั้งนี้ในการดำเนินแผนการพัฒนาพื้นที่และปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวจะพิจารณาถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางสถาปัตยกรรม แต่ละแห่งและเลือกรูปแบบการพัฒนาที่ไม่กระทบต่อคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางสถาปัตยกรรมดังกล่าว

ผลผลิตที่ได้จากการดำเนินการในขั้นตอนนี้คือ ร่างแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

3.3.6 การพัฒนาร่างแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภายหลังคณะนักวิจัยดำเนินการจัดทำร่างแผนพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพฯ แล้วเสร็จ คณะนักวิจัยจะดำเนินการพัฒนาร่างแผนการพัฒนาดังกล่าวด้วยวิธีการการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกันระหว่างชาวบ้าน และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาถึงลักษณะแผนงานว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการ หรือโครงการที่ดำเนินการของหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือไม่ และมีความเห็นเกี่ยวกับร่างแผนการพัฒนาอย่างไร

ภายหลังจากการรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวบ้าน ตลอดจนตัวแทนจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คณะนักวิจัยจะดำเนินการปรับแก้ร่างแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ให้มีทิศทางสอดคล้องกับความเห็นที่ได้รับ

3.3.7 การจัดทำแนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

การจัดทำแนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่ง เป็นขั้นตอนการนำแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมที่จัดทำขึ้น มาดำเนินการออกแบบแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม โดยในออกแบบ

และจัดทำนั้น คณะนักวิจัยจะพิจารณาจากแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพที่จัดทำขึ้น และข้อมูลที่ได้จากการประมาณการของแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อยที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวและความเพียงพอขององค์ประกอบทางกายภาพที่รองรับนักท่องเที่ยว

3.3.8 การปรับปรุงแนวทางการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

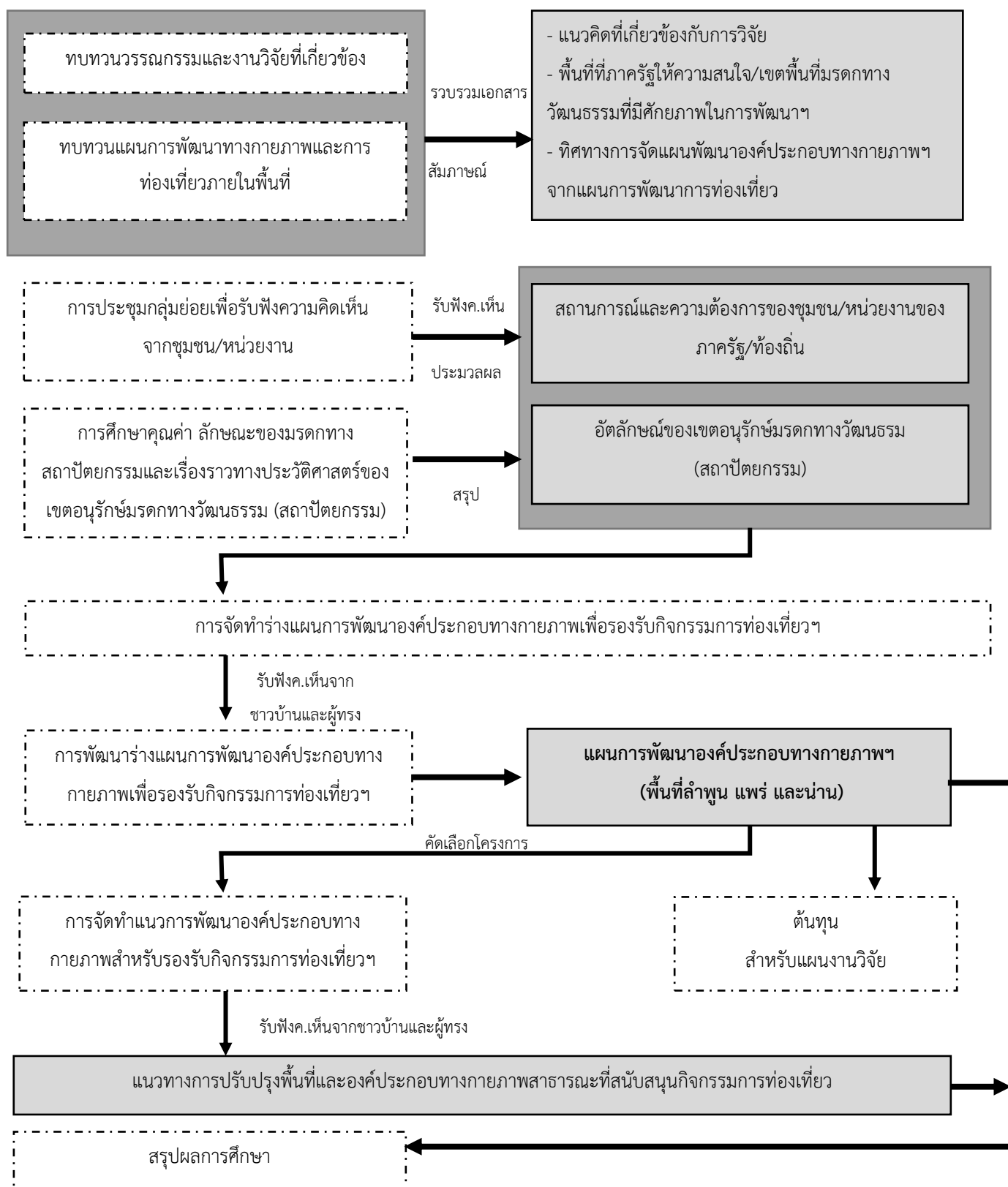
การปรับปรุงแนวทางการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ใช้วิธีการปรับแก้ด้วยการให้ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพิจารณาถึงลักษณะแนวทางการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพร่วมกันระหว่างคณะนักวิจัยและชุมชน

3.3.9 สรุปผลการศึกษา

ขั้นตอนนี้เป็นสรุปผลการดำเนินการตลอดโครงการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยจะทำการสรุปข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการต่าง ๆ ในลักษณะการพรรณนาประกอบภาพตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ผลผลิตเบื้องต้น

ภาพ 15 แผนภาพสรุปขั้นตอนการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดลำานนา เป็นโครงการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน และจัดทำแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

จากวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อข้างต้น เพื่อให้การอธิบายรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความต่อเนื่อง คณะนักวิจัยจะดำเนินการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามจังหวัด กล่าวคือ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน โดยในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละพื้นที่จะจำแนกเป็นรายละเอียดดังนี้

- 1) สถานการณ์การท่องเที่ยว
- 2) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่
- 3) อัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
- 4) แนวคิดในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์
- 5) แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
- 6) แนวทางการดำเนินงาน
- 7) การประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามแผนงาน

4.1 แผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน

4.1.1 สถานการณ์การท่องเที่ยว

ในปัจจุบันมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน ถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดลำพูน และเทศบาลเมืองโดยเฉพาะวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ และเขื่อนลี้ทำสังข์ ทั้งนี้จากฐานข้อมูลของกรมการท่องเที่ยวซึ่งเก็บข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวพบว่า จังหวัดลำพูนมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างช้าๆ โดยในปีพ.ศ. 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 1,059,019 คน จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวไทย 1,012,809 คน และนักท่องเที่ยวต่างประเทศ 46,210 คน ตามตารางที่ 7 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวพบว่า จังหวัดลำพูนมีจำนวนนักท่องเที่ยวไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเพิ่มจากจำนวน 359,898 คน ในปีพ.ศ. 2552 เป็น 1,059,019 คน ในปีพ.ศ. 2558 ส่วนนักท่องเที่ยวต่างประเทสนั้นเพิ่มขึ้นค่อนข้างช้าโดยเพิ่มจากจำนวน 37,202 ในปีพ.ศ. 2552 เป็น 46,210 คน ในปีพ.ศ. 2558

แม้ว่าจังหวัดลำพูนจะมีจำนวนรวมของนักท่องเที่ยวที่สูงกว่าหนึ่งล้านคน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืนจะพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืน โดยมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 70 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดในปีพ.ศ. 2558 อย่างไรก็ตามในสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนนั้น ส่วนใหญ่พักค้างคืนจำนวน 2 คืน

ตาราง 7 จำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดลำพูนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552- 2558

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน (รวม)	397,100	445,579	543,381	860,843	933,661	968,899	1,059,019
นทท.ไทย	359,898	436,537	531,938	820,137	891,876	925,827	1,012,809
นทท.ชาวต่างประเทศ	37,202	9,042	11,443	40,706	41,785	43,072	46,210

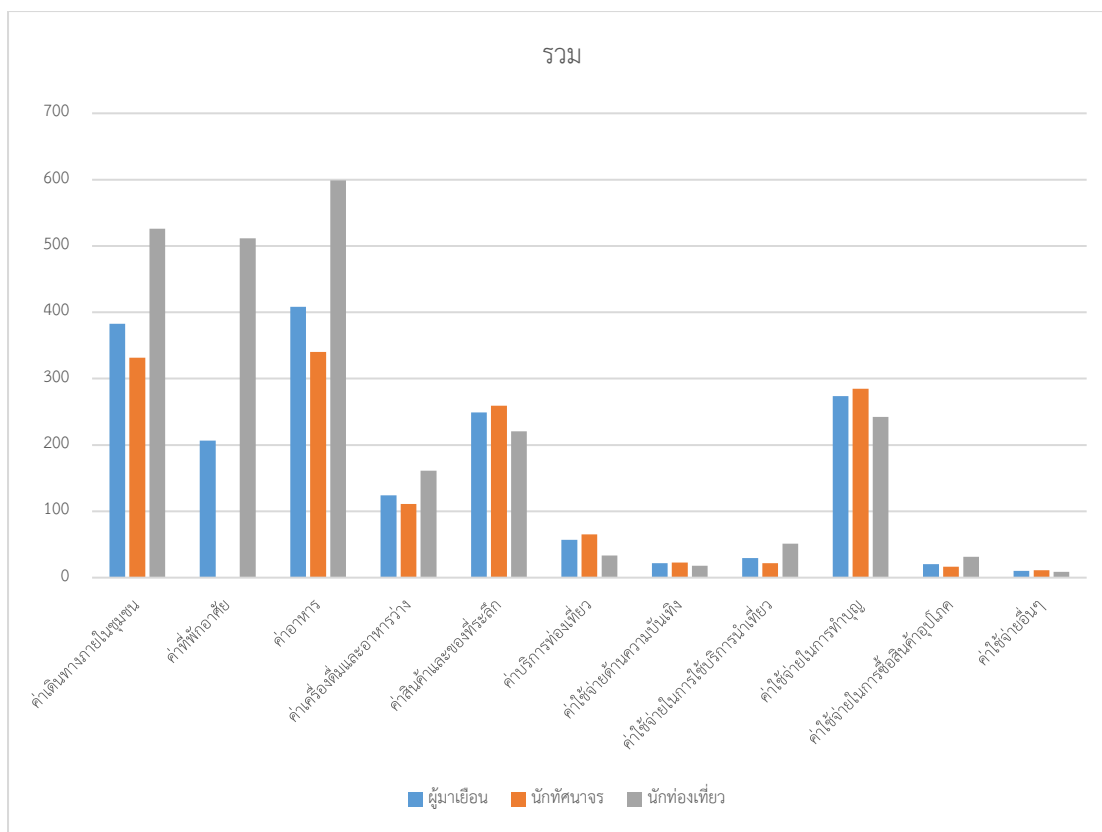
ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
จำนวน นักท่องเที่ยว (รวม)	84,208	126,185	142,120	241,921	274,694	281,218	311,796
นทท.ไทย	81,519	123,656	137,474	235,477	267,974	274,308	304,371
นทท.ชาว ต่างประเทศ	2,698	2,529	4,646	6,444	6,720	6,910	7,425
จำนวนนัก ทัศนจาร (รวม)	312,892	319,394	401,261	618,922	658,967	687,681	747,223
นทท.ไทย	278,379	312,881	394,464	584,660	623,902	651,519	708,438
นทท.ชาว ต่างประเทศ	34,513	6,513	6,797	34,262	35,065	36,162	38,785
ระยะเวลาในการ พำนักร (คืน)	2.1	2.17	1.99	1.96	2.05	2.05	2.09
นทท.ไทย	2.1	2.13	1.99	1.95	2.04	2.04	2.08
นทท.ชาวต่างชาติ	2.27	3.17	2.09	2.27	2.24	2.18	2.21

สำหรับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดลำพูนนั้นจากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552 จนถึงปีพ.ศ. 2558 โดยในปีพ.ศ. 2558 นั้น นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 1,336 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 8 ทั้งนี้จากการสำรวจภาคสนามของแผนงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ของปัทพร สุคนธมาน (2562) พบว่า นักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดลำพูนในปัจจุบัน (2561) มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน 1,739.31 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั้งจังหวัดลำพูนในปีพ.ศ. 2558 โดยนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 2,235.71 บาท แต่อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายดังกล่าวก็ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั้งประเทศซึ่งมีระดับค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3,183.23 บาท

ตาราง 8 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552- 2558

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	-	-	-	-	-	-	-
ผู้เยี่ยมเยือน (รวม)	692.01	735.31	789.42	850.51	882.4	912.61	1,336
นทท.ไทย	688.24	727.42	777.78	843.18	877.75	907.67	1,277
นทท.ชาว ต่างประเทศ	733.71	1,021.35	1,260.39	1,007.14	991.26	1,029.37	59
นักท่องเที่ยว (รวม)	946.98	947	1,023.74	1,099.61	1,163.74	1,202.80	1,257.74
นทท.ไทย	936.6	936.61	1,001.69	1,084.85	1,154.69	1,193.14	1,247.81
นทท.ชาว ต่างประเทศ	1,238.83	1,238.71	1,643.93	1,563.74	1,492.73	1,561.99	1,640.56
นักท่องเที่ยว (รวม)	567.48	554.24	624.39	659.62	642.57	670.12	1,257.74
นทท.ไทย	559.13	551.04	622.87	653.18	635.07	662.5	1,247.81
นทท.ชาว ต่างประเทศ	634.83	707.81	712.86	769.66	775.98	807.48	1,640.56

นักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืนและนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่สูงกว่านักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืน ทั้งนี้ ภายใต้การเก็บข้อมูลภาคสนามของแผนงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ของ ปัทพร สุคนธมาน (2562) พบว่า หากไม่พิจารณาค่าใช้จ่ายในส่วนของการพักค้างคืน นักท่องเที่ยวทั้งที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหาร ค่าเดินทางภายในชุมชน ค่าสินค้าและของที่ระลึก และค่าใช้จ่ายในการทำบุญที่ค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดในภาพ 16 ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนในปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวภายในวัด และจากการเดินทางส่วนใหญ่ที่มีลักษณะเป็นการเดินทางแบบพักค้างคืน นักท่องเที่ยวจึงมีค่าใช้จ่ายในการนำเที่ยวค่อนข้างน้อย

ภาพ 16 แผนภูมิแสดงสัดส่วนค่าใช้จ่ายในภาพรวมของนักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน (ปีพ.ร.ศ. 2560)

4.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่

จากการสำรวจภาคสนามร่วมกับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการทบทวนงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ของประกอบศิริ ภักดีพิณี และคณะ (2560) พบว่าการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน มีสภาพปัญหาและอุปสรรคดังนี้

- 1) การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวเฉพาะบริเวณวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ โดยไม่มีการกระจายไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น คุ่มเจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ คุ่มเจ้ายอดเรือน หรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาและใช้จ่ายเงินภายในเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ค่อนข้างน้อย และส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำพูนยังมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวแบบทัศนจรไปเข้าเย็นกลับ

2) ปัญหารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยว ระบบการจราจรภายในพื้นที่ และระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวย กล่าวคือ

- สถานที่จอดรถไม่เพียงพอต่อการบริการให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากสถานที่จอดรถภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีอยู่อย่างจำกัด

- ระบบรถรางนำเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูนมีระยะเวลายาว และเส้นทางค่อนข้างไกล

- การขาดระบบการเชื่อมต่อยานพาหนะเพื่อการท่องเที่ยว แม้ว่าเทศบาลเมืองลำพูนจะมีการจัดบริการรถจักรยานให้กับนักท่องเที่ยว หากแต่จุดบริการกับจุดจอดรถของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันไม่สัมพันธ์กัน จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถใช้บริการจักรยานเพื่อท่องเที่ยวชมเมืองได้

3) การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการประชาสัมพันธ์เส้นทางที่ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่เพียงบริเวณวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ และไม่กระจายไปยังพื้นที่ ดังรายละเอียดในข้อที่ 1

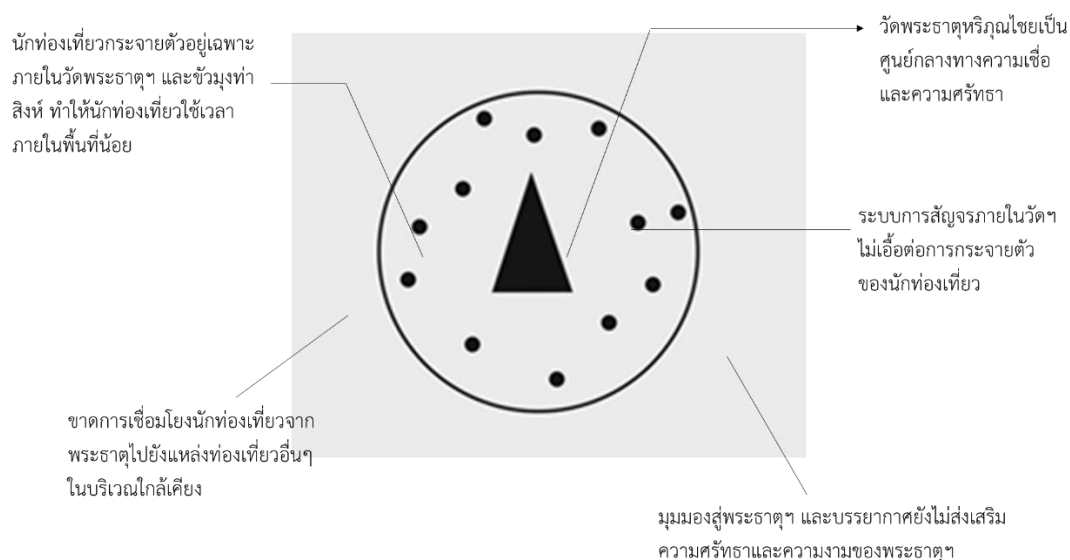
4) ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังคงเป็นเพียงกิจกรรมการท่องเที่ยวทำบุญไหว้พระ ซึ่งใช้ระยะเวลาค่อนข้างเร็วในแต่ละพื้นที่ ซึ่งการขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์อื่นๆ ภายในพื้นที่นั้น ส่งผลให้กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีค่อนข้างจำกัด และคล้ายคลึงกันไปทั้งหมด จึงไม่สามารถสร้างความแตกต่างและจุดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ได้ นอกจากนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จำกัดยังส่งผลกระทบต่อระยะเวลาและรูปแบบการกระจายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยวที่จำกัดอยู่เฉพาะบางพื้นที่

5) สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้

6) มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จนส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยังเมืองเก่า

7) ขาดแคลนห้องน้ำสาธารณะที่ได้มาตรฐาน

8) ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในภาพรวมให้แก่นักท่องเที่ยว และขาดการสื่อความหมายของสถาปัตยกรรมรายหลังที่มีความน่าสนใจ

ภาพ 17 แผนภาพสรุปปัญหาและอุปสรรคทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

4.1.3 อัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ที่ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าลำพูน ซึ่งมีความเก่าแก่ทางด้านประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอาณาจักรหริภุญชัยของพื้นที่ โดยมีประวัติศาสตร์และพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐานอย่างยาวนาน สันนิษฐานว่ามีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 10 (วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง, 2546: 1) โดยเป็นที่ตั้งของกาดลัวะ (ตรียมปวาย, 2502: 19) ก่อนที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นอาณาจักรหริภุญชัยในเวลาต่อมา ทั้งนี้เมืองลำพูนหรืออาณาจักรหริภุญชัยในอดีตเป็นแคว้นที่มีความสำคัญและเจริญรุ่งเรืองในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13-18 โดยเป็นศูนย์กลางทั้งทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม และพระพุทธศาสนาของพื้นที่ภาคเหนือในอดีต

เมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์จะพบว่าเมืองเก่าลำพูนเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนามาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยอาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแผ่

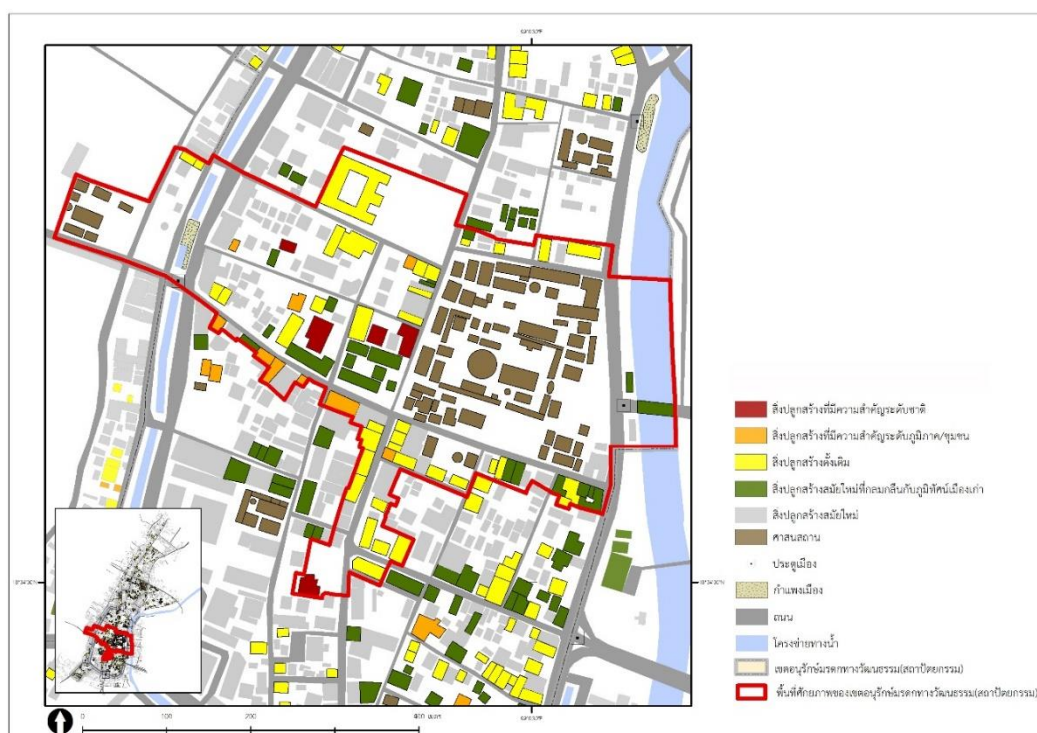
พระพุทธศาสนาในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ทั้งนี้เรื่องราวของพระพุทธศาสนาภายในพื้นที่จังหวัดลำพูนมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ยุคเริ่มแรกดังปรากฏความเกี่ยวกับการทูลขอพระราชทานพระไตรปิฎกของพระนางจามเทวีเมื่อครั้งได้รับการอัญเชิญให้มาเป็นกษัตริย์แห่งนครหริภุญชัย (ตรียมปวาย, 2502: 20) และการสร้างวัดขึ้นสี่ทิศเพื่อเป็นจตุรพุทธปราการ และเสริมศิริมงคลให้แก่เมือง (ตรียมปวาย, 2502: 58) ในช่วงเวลาที่อาณาจักรหริภุญชัยมีความรุ่งเรืองหรือในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 16 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 17 พระพุทธศาสนาภายในอาณาจักรหริภุญชัยซึ่งเป็นพระพุทธศาสนาแบบผสมระหว่างนิกายหินยานที่พระนางจามเทวีทรงนำขึ้นมาจากเมืองลพบุรี และหินยานแบบลังกาซึ่งรับมาจากเมืองสุพรรณนครมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก (สุรพล ดำริห์กุล, 2561: 70) โดยได้มีการก่อสร้างองค์พระบรมธาตุหริภุญชัยขึ้นเป็นศูนย์กลางพระนครในสมัยพระเจ้าอาทิตยราช ทั้งนี้แม้ในเวลาต่อมาเมืองหริภุญชัยเสื่อมอำนาจทางการเมืองลง และพ่ายแพ้ต่อพระญามังราย แต่เมืองหริภุญชัยก็ยังคงสามารถรักษาบทบาทด้านวัฒนธรรมและการเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนานิกายพื้นเมืองภายในเขตที่ราบลุ่มน้ำปิงไว้ได้ เนื่องจากเมืองหริภุญชัยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทอยู่ในดินแดนแถบนี้มาเป็นเวลานาน (สุรพล ดำริห์กุล, 2561: 145) โดยพระบรมธาตุหริภุญชัยกลายเป็นพระบรมธาตุเจดีย์อันศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกคนเคารพบูชา และกษัตริย์ล้านนาแทบทุกพระองค์ทรงทำนุบำรุงเสมอมา (สุรพล ดำริห์กุล, 2561: 70)

แม้ว่าจังหวัดลำพูนจะมีการทิ้งร้างอันเนื่องจากภัยสงครามและโรคระบาดในบางช่วงเวลา หากแต่ว่าหลักฐานความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาก็ยังปรากฏให้เห็นและยืนยันได้ถึงการเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาของภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะพุทธศาสนสถานที่จะกระจายตัวอยู่ในพื้นที่บริเวณเมืองเก่าและพื้นที่ข้างเคียง ศิลปะหริภุญชัยซึ่งเป็นสกุลช่างที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ลำพูน ตัวอย่างเช่น สถาปัตยกรรมเจดีย์สี่เหลี่ยม และรัตนเจดีย์ที่วัดจามเทวี สุวรรณเจดีย์ที่วัดพระธาตุหริภุญชัยฯ เจดีย์ทรงลอมฟางตามแบบศิลปะพุกามที่ทุ่งช้าง และกุ่ม้า กลุ่มประติมากรรมและพระดินเผาต่างๆ อาทิ พระรอด พระลือ พระคง พระเปิม เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแผนที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน จะพบว่านอกจากเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะมีวัดพระธาตุหริภุญชัยเป็นศูนย์กลางทั้งทางจิตใจและทางกายภาพแล้ว ยังปรากฏมรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทั้งในระดับชาติ และระดับภูมิภาคต่างๆ กระจายตัวอยู่ในบริเวณชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานโดยรอบวัดพระธาตุฯ เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็น คุ่มเจ้าหลวงเมืองลำพูน คุ่มเจ้ายอดเรื่อน หรืออาคารอินทพานิขบริเวณด้านหลังวัดพระธาตุหริภุญชัย นอกจากนั้นพื้นที่โดยรอบ

ยังเป็นที่ตั้งของศาสนสถานต่างๆ ตามคติความเชื่อในการสร้างเมืองหรือภูเขย อหิ วัฒนหา วัน วัดสุพรรณรังสี วัดช้างสี วัดช้างรอง เป็นต้น หรือแม้กระทั่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหรือ ภูเขยในปัจจุบันที่เคยเป็นวัดร้างในอดีต

จากความสำเร็จและคุณค่าในฐานะการเป็นพื้นที่แห่งพระพุทธศาสนา จึงได้มีการ กำหนดในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนมีอัตลักษณ์ในการ พัฒนาการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็น “**ศรัทธา พระธาตุหลวง**”

ภาพ 18 แผนที่แสดงการกระจายตัวของมรดกทางสถาปัตยกรรมบริเวณพื้นที่วัดพระธาตุหรือภูเขย และพื้นที่โดยรอบ

4.1.4 แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและ สิ่งแวดล้อม

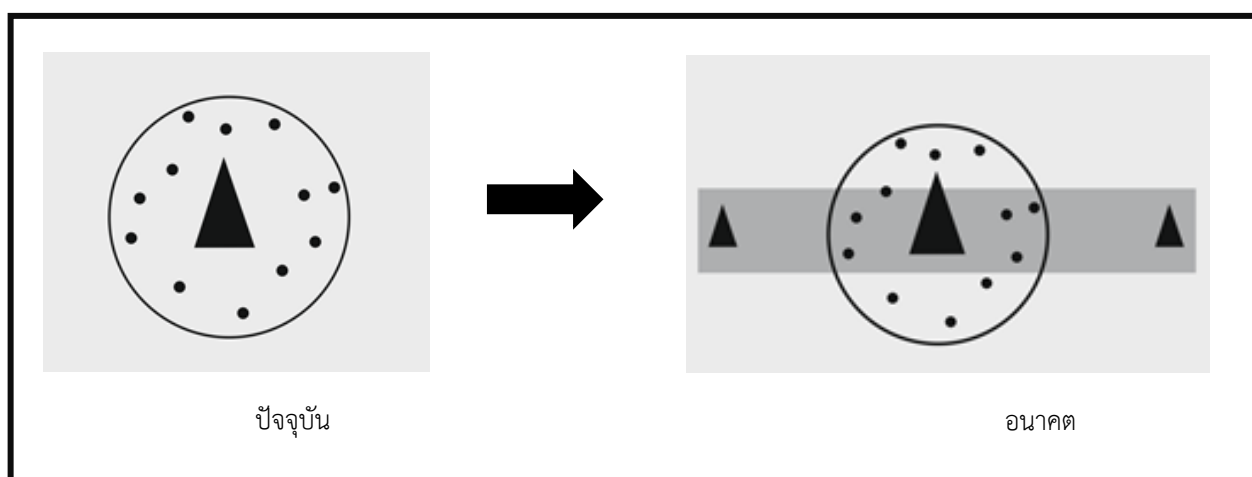
เพื่อเป็นการรักษาคุณค่าความศรัทธาของพื้นที่ ในฐานะการเป็นศูนย์กลาง พระพุทธศาสนาของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน คณะ นักวิจัยจึงได้ใช้แนวคิด “ศรัทธา พระธาตุหลวง” เป็นแนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์คือ

- 1) การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่มรดกทางสถาปัตยกรรม ต่างๆ โดยรอบ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพระพุทธศาสนาเป็นจุดนำ บนพื้นฐาน

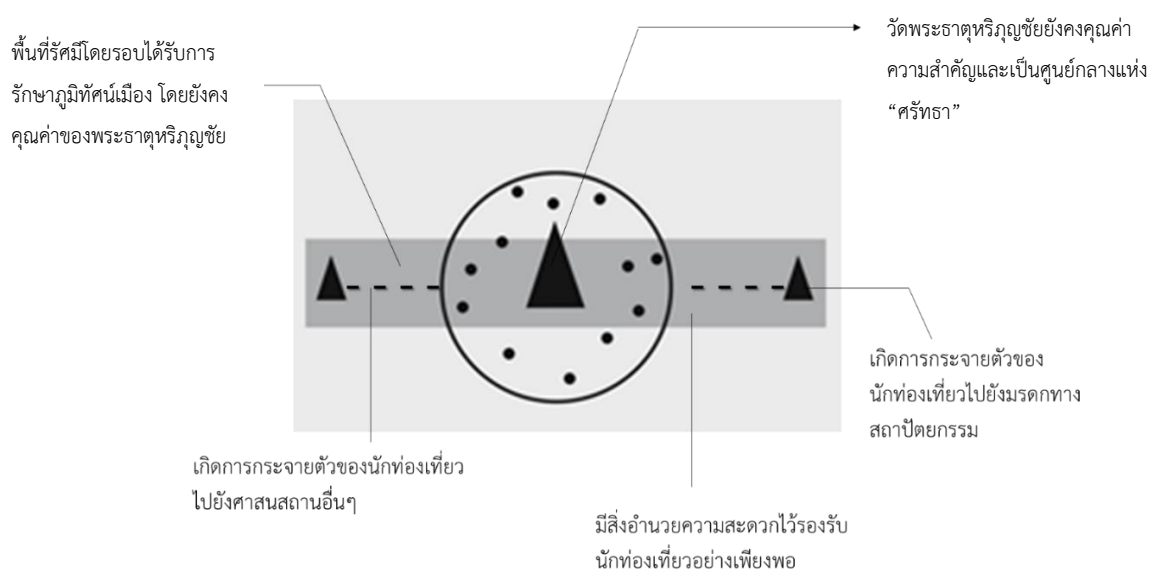
ของการรักษาภูมิทัศน์เมืองที่สะท้อนถึงความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัย เพื่อ
เพิ่มการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวและเพิ่มระยะเวลาในพื้นที่เขตอนุรักษ์
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2) การสร้างกิจกรรมและพื้นที่รองรับกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยว
พักค้างคืน

ทั้งนี้ภายใต้แนวคิดดังกล่าวนี้ มีความมุ่งหวังให้เกิดการกระจายตัวนักท่องเที่ยว
ออกจากพื้นที่วัดพระธาตุหริภุญชัยฯ ไปยังพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) ซึ่งมรดกทางสถาปัตยกรรมประเภทต่างๆ กระจายตัวอยู่ได้ โดยการ
ออกแบบผังพื้นที่จะช่วยให้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่ง
ท่องเที่ยวต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และกระจายรายได้สู่ชุมชนมากยิ่งขึ้น
ดังรายละเอียดภาพ 19-20

ภาพ 19 แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

ภาพ 20 แผนภาพสรุปผลที่คาดว่าจะได้รับการพัฒนาภายใต้แนวคิด “ศรีธนา พระธาตุหลวง”

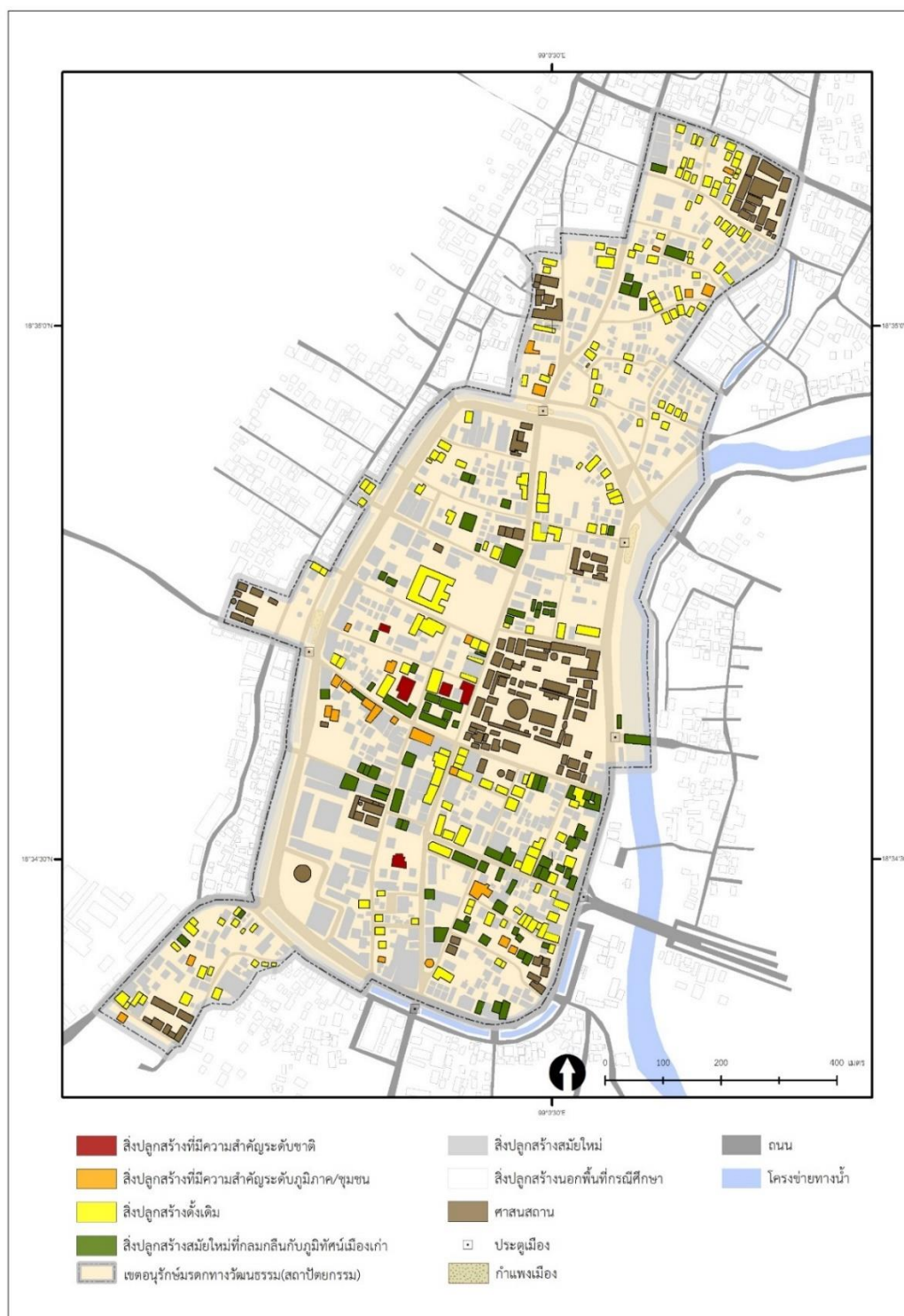
4.1.5 แผนการพัฒนารูปแบบประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

4.1.5.1 พื้นที่ในการพัฒนา

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน ตามผลการศึกษาของแผนงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาของเทิดศักดิ์ เตะชะกิจขจรและคณะ (2561) พบว่า เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าลำพูนและขยายขอบเขตขึ้นไปถึงทางทิศเหนือจรดวัดสันป่ายางหลวง และมีพื้นที่ศักยภาพอยู่ในบริเวณพื้นที่โดยรอบวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ (รายละเอียดดังภาพ 21)

จากขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ดังกล่าว เมื่อวิเคราะห์จากลักษณะการกระจายตัวของมรดกทางสถาปัตยกรรม และภูมิทัศน์ของเมืองแล้ว คณะนักวิจัยจึงได้คัดเลือก พื้นที่นำร่องในการกำหนดแผนงานและโครงการพัฒนาเป็นบริเวณพื้นที่แนวแกนถนนรถแก้วจรดวัดมहांวัน (ภาพ 22) เนื่องด้วยเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ และวัดมहांวันซึ่งเป็นศาสนสถานสำคัญของเมืองเก่าลำพูน และเป็นศาสนสถานที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญทางพระพุทธศาสนาในการเริ่มตั้งถิ่นฐานของอาณาจักรหริภุญชัย

นอกจากนั้นแนวถนนดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของมรดกทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญหลายแห่ง อาทิ คู่มือเจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ คู่มือเจ้ายอดเรือน และเรือนพื้นถิ่นลำพูน เป็นต้น

ภาพ 21 แผนที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

4.1.5.2 แผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

แผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่มรดกทางสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยรอบ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพระพุทธรูปเป็นจุดนำ บนพื้นฐานของการรักษาภูมิทัศน์เมืองที่สะท้อนถึงความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัย

2) การสร้างกิจกรรมและพื้นที่รองรับกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืน

เมื่อพิจารณาจากลักษณะอัตลักษณ์ของพื้นที่ สถานการณ์การท่องเที่ยวและสภาพปัญหาภายในพื้นที่ จึงสามารถกำหนดแผนการพัฒนางองค์ประกอบได้ 3 แผนหลักดังนี้

1) แผนการพัฒนาสถาธรรูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นแผนการพัฒนาสถาธรรูปโภคและสาธารณูปการอันได้แก่ ถนน ทางเดินเท้า และเสาไฟภายในพื้นที่ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและส่งเสริมมุมมองในการมองเห็นพระธาตุหริภุญชัยซึ่งเป็นจุดหมายตา และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูนที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของเมือง นอกจากนั้นแผนการพัฒนาสถาธรรูปโภคและสาธารณูปการยังครอบคลุมถึงการปรับปรุงพื้นผิวถนนและทางเท้าให้กลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองและสร้างบรรยากาศความเก่าแก่ให้กับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2) แผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง เป็นแผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังเขตอนุรักษ์มรดกทาง

วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยใช้มุมมองด้านความศรัทธาที่มีเป็นแนวทางการพัฒนา โดยแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมืองประกอบด้วย

- การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการสัญจรและการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ
- การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการจัดกิจกรรมงานประเพณีหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการสื่อความหมายมรดกทางสถาปัตยกรรมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์เมือง

3) แผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นแผนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในเมืองเพื่อให้ยังคงรูปแบบภายนอกดั้งเดิมหรือมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทางกายภาพที่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมดั้งเดิมในพื้นที่ เพื่อรักษาภูมิทัศน์เมืองแบบเดิม

4.1.6 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน

การกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน กำหนดขึ้นจากการวิเคราะห์ลักษณะอัตลักษณ์และสภาพปัญหาในพื้นที่ร่วมกัน โดยจากการดำเนินการพบว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนการดำเนินงาน มีแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนดังนี้ แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการ

4.1.6.1 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม ตามแผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยว

การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบริเวณถนนรถแก้วเพื่อส่งเสริมการรับรู้การเป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และการมองเห็นพระธาตุหริภุญชัย ประกอบด้วย

- 1) การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย
- 2) การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่าและส่งเสริมการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย
- 3) การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม
- 4) การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนรถแก้วเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ภิกษุ คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว
- 5) การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย
- 6) การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

4.1.6.2 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม ตามแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง

การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ตามแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ดำเนินการทั้งในบริเวณถนนรถแก้วและพื้นที่เขตศักยภาพโดยรอบ โดยประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินการจำนวน 9 แนวทาง ได้แก่

- 1) แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า) เพื่อเป็นจุดรวมและกระจายนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ และลดการแออัดของการจอดรถริมทาง โดย

แนวทางการพัฒนาพื้นที่จอดรถต้องคำนึงถึงวิธีและรูปแบบการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง รถมอเตอร์ไซด์ จักรยาน รถราง และการสัญจรรูปแบบอื่นๆ ด้วยเหตุนี้นอกจากการจัดเตรียมพื้นที่จอดรถแล้ว แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถยังต้องคำนึงการจัดการจราจรที่เชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และการสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวทราบถึงข้อมูลของมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ใกล้เคียง

2) แผนการพัฒนาลานกิจกรรมทางวัฒนธรรมและพื้นที่การค้าวิถีคนเมืองบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า) เป็นการพัฒนาพื้นที่สืบเนื่องจากแผนการพัฒนาในข้อที่ 1) โดยการพัฒนาลานกิจกรรมทางวัฒนธรรมและพื้นที่การค้าในบริเวณดังกล่าวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการต่างๆ ของชุมชนภายในเมืองเก่า และช่วยกระจายรายได้แก่ชุมชนเป็นวงกว้าง

3) แผนการพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูน เป็นแผนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เฉพาะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดการกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ และสามารถเข้าถึง ตลอดจนเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่กระจายตัวอยู่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้ แผนการพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวภายในเขตเมืองเก่าลำพูน ประกอบด้วย แผนการพัฒนารูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว การใช้รถจักรยานและจุดจอดจักรยาน การใช้รถราง ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินทางสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และแผนงานการเชื่อมโยงรูปแบบการเดินทางแต่ละรูปแบบ

4) แผนการปรับถนนรถแก้วสู่การเป็นเส้นทางศรัทธาเมืองเก่าลำพูน เป็นแผนการพัฒนาดังกล่าวประกอบทางกายภาพเพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาพื้นที่ได้แก่

- การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยการปลูกต้นไม้ให้มีความร่มรื่น และการปรับปรุงรั้วบ้านริมถนนให้สะอาดและมีความสอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า เพื่อเอื้อต่อการเดินทางจากวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ

- การจัดระเบียบการจราจร และการจอดรถบริเวณริมถนนให้มีความเป็นระเบียบและไม่บดบังทัศนียภาพที่มองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย
- การส่งเสริมการจัดกิจกรรมใส่บาตรยามเช้าเพื่อสร้างบรรยากาศความศกดิ์สิทธิ์ให้แก่พื้นที่เมือง และสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวต้องพักอาศัย
- การปรับปรุงพื้นผิวให้เรียบและการจัดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมใส่บาตรยามเช้า

ภาพ 23 ภาพจำลองตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนรถแก้ว

5) แผนการพัฒนาแนวแกนเชื่อมต่อเส้นทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาการเมืองเก่าจากวัดพระธาตุหริภุญชัยไปยังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย และพิพิธภัณฑสถานชุมชนเมืองลำพูน เป็นแนวทางการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวระยะสั้นที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับความศรัทธาในพระพุทธศาสนาผ่านโบราณสถาน และโบราณวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานต่างๆ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวและความเป็นอัตลักษณ์ของเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัด

ลำพูน และมุ่งเน้นให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวจากวัดพระธาตุหรือ ภูญชัยฯ ผ่านการนำเรื่องราวภายในพิพิธภัณฑ์ทั้งสองแห่งเป็นจุดเชื่อมโยง เรื่องราว และดึงดูดนักท่องเที่ยว

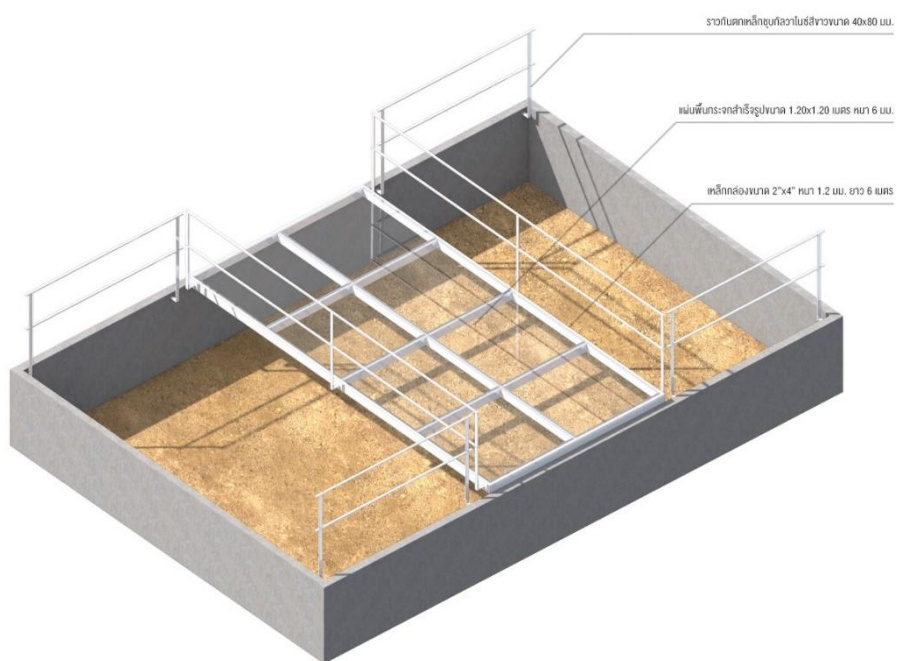
6) การพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณประตุมหาวัน ซึ่งหลุมสำรวจ โบราณคดีเกี่ยวกับประตูเมืองโบราณของอาณาจักรหรือภูญชัยตั้งอยู่ การ พัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยวที่เปรียบเสมือนการสร้าง จุดหมายปลายทางใหม่อีกหนึ่งจุดขึ้นภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณมหาวัน มีแนวทางการดำเนินการได้แก่

- การสร้างสะพานแก้วเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางระหว่างวัด มหาวันและวัดพระธาตุหรือภูญชัยให้สามารถเดินเชื่อมโยงถึงกันได้ ควบคู่กับการสื่อความหมายทางโบราณคดีของกำแพงเมือง เพื่อ สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของพื้นที่

- การจัดกิจกรรมงานประเพณี หรืองานเทศกาลต่างๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาหรือประเพณีท้องถิ่นบริเวณลานดังกล่าว เพื่อสร้างการรับรู้และเปิดมุมมองในการมองเห็นพระธาตุหรือภูญชัย

7) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ภายในวัดมหาวันบน พื้นฐานของพระพุทธศาสนา โดยการนำเอางานประเพณีหรืองานประณีต ศิลป์ภายในวัดมาใช้เป็นฐานในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายใน ชุมชน

8) การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน โดย (1) การจัดทำป้ายหรือเอกสารสื่อความหมายต่างๆ เพื่อ อธิบายคุณค่าและรายละเอียดความสำคัญของพื้นที่ ตลอดจน สถาปัตยกรรมที่มีความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยว (2) การจัดทำฐานข้อมูล (Point of Interest :POI) และเชื่อมต่อกับระบบนำทาง และสร้าง แอปพลิเคชันเกี่ยวกับการค้นพบหรือตามรอยแหล่งท่องเที่ยวหรือมรดกทาง สถาปัตยกรรมต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

ภาพ 24 ภาพจำลองแสดงการจัดทำสะพานแก้วบริเวณประตูมหาน

ภาพ 25 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน

ภาพ 26 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน

ภาพ 27 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน

ภาพ 28 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน

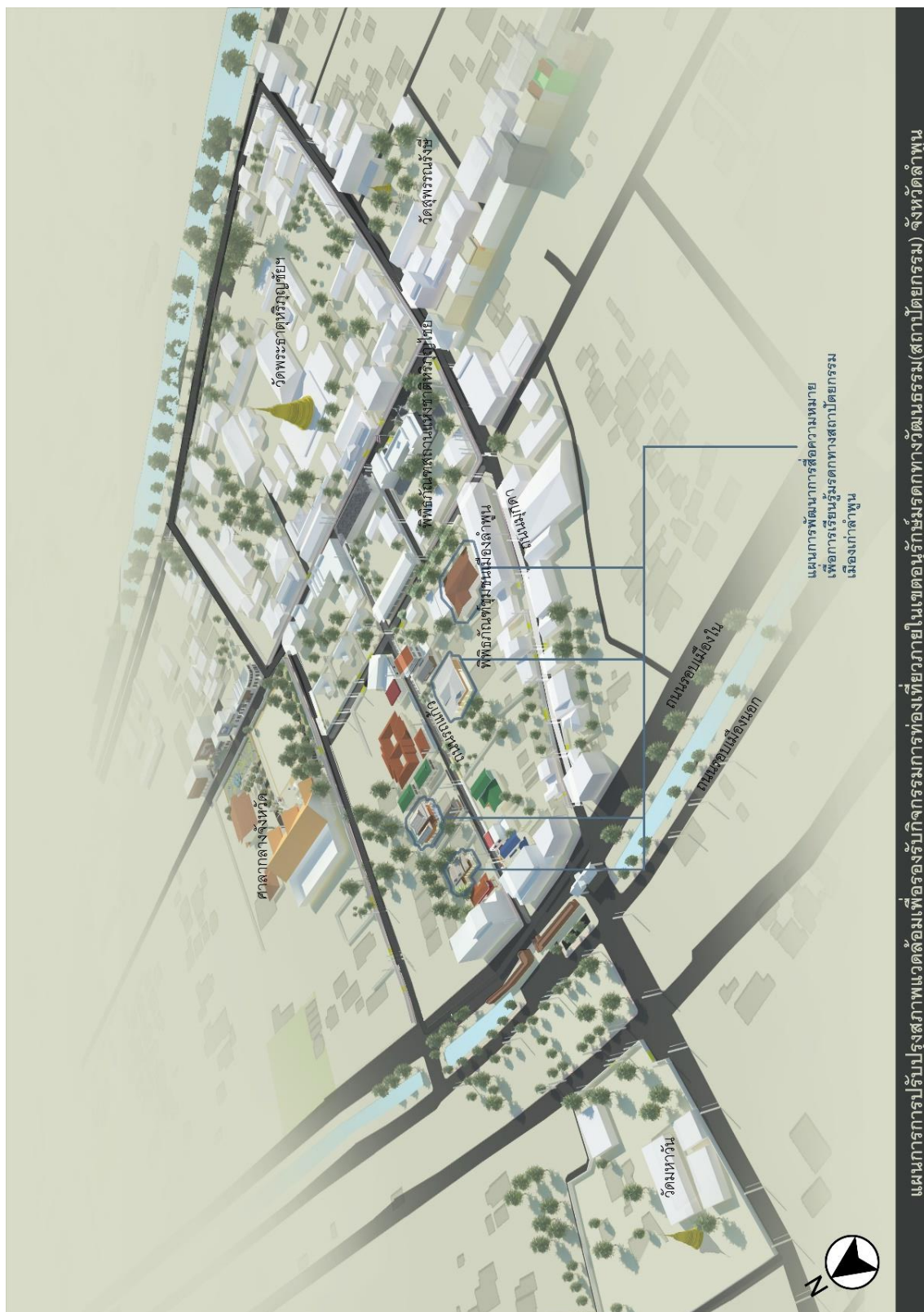
ภาพ 29 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน

ภาพ 30 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน

ภาพ 31 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน

ภาพ 32 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดลำพูน

4.1.6.3 แนวทางการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมตามแผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

การอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมตามแผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย

- 1) การให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์องค์ประกอบทางกายภาพที่มีความสำคัญหรือส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง โดยเทศบาลลำพูนให้การสนับสนุนเงินแก่เจ้าของอาคาร โดยมีการกำหนดเงื่อนไข เช่น การเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น
- 2) การควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่น ป้ายร้านค้า และป้ายโฆษณา
- 3) การให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า ผ่านการทำจุลสาร การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย และการฝึกอบรมระยะสั้น โดยเทศบาลเมืองลำพูนและสำนักงานโยธาธิการจังหวัดลำพูนอาจร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมต่างๆ
- 4) การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการรักษาภูมิทัศน์เมืองหรือมรดกทางสถาปัตยกรรม โดยเทศบาลเมืองลำพูนอาจร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชยในการจัดกิจกรรมดังกล่าว

4.1.7 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ จังหวัดลำพูน

4.1.7.1 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ปีที่ 1- 10

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย	10,000,000	9,000,000	9,000,000	0	0	0	0	1,000,000	1,000,000	0
การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่าและส่งเสริมการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย	1,000,000	1,000,000	500,000	100,000	100,000	100,000	500,000	100,000	100,000	500,000
การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนนเพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	1,000,000	500,000	350,000	0	0	350,000	0	0	350,000	0
การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนรถ	1,000,000	0	0	0	0	0	0	0	0	500,000

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
แกว้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ภิกษุ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว										
การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000
การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000
แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า)	1,000,000	0	0	0	500,000	0	0	0	0	500,000
แผนการพัฒนาลานกิจกรรมทางวัฒนธรรมและพื้นที่การค้าวิถีคนเมืองบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า)	1,200,000	500,000	120,000	0	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
แผนการพัฒนารูปแบบ การสัญจรของ นักท่องเที่ยวภายในเมือง เก่าลำพูน	2,000,000	1,000,000	0	0	0	0	0	0	0	0
การปรับปรุงสภาพภูมิ ทัศน์โดยการปลูกต้นไม้ให้ มีความร่มรื่น และการ ปรับปรุงรั้วบ้านริมถนนให้ สะอาดและมีความ สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมือง เก่า	1,000,000	500,000	300,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000
การจัดระเบียบการจราจร และการจอดรถบริเวณริม ถนนให้มีความเป็น ระเบียบและไม่บดบัง ทัศนียภาพที่มองเห็นวัด พระธาตุหริภุญชัย	1,000,000	500,000	230,000	0	0	0	0	0	0	0
การส่งเสริมการจัด กิจกรรมใส่บาตรยามเช้า เพื่อสร้างบรรยากาศความ ศักดิ์สิทธิ์ให้แก่พื้นที่เมือง	500,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
และสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวต้องพักอาศัย										
การปรับปรุงพื้นที่เรียบและการจัดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมใส่บาตรยามเช้า	500,000	0	0	0	0	250,000	0	0	250,000	0
แผนการพัฒนาแนวแกนเชื่อมต่อเส้นทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาการเมืองเก่าจากวัดพระธาตุหริภุญชัยไปยังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย และพิพิธภัณฑฯชุมชนเมืองลำพูน	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	500,000	400,000	0	0	0	0
การพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณประตูมहांวัน	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
การสร้างสะพานแก้วเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางระหว่างวัดมहांวันและวัดพระธาตุหริภุญชัย	500,000	60,000	60,000	60,000	0	0	0	0	0	0

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
การจัดกิจกรรมงาน ประเพณี หรืองานเทศกาล ต่างๆ บริเวณลาน	2,500,000	2,500,000	2,500,000	2,700,000	2,700,000	2,700,000	3,300,000	2,700,000	2,100,000	2,300,000
การพัฒนาการสื่อ ความหมายเพื่อการเรียนรู้ มรดกทางสถาปัตยกรรม ภายในเขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัด ลำพูน	600,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
แผนการอนุรักษ์มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษมรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000
รวม	30,000,000	22,500,000	20,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000

4.1.7.2 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ปีที่ 11- 20

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย	0	0	0	0	0	1,000,000	1,000,000	0	0	0
การปรับเสไฟฟ้าทางให้มี ความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่าและส่งเสริมการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย	100,000	100,000	500,000	100,000	100,000	500,000	100,000	100,000	500,000	100,000
การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	0	350,000	0	0	350,000	0	0	350,000	0	0
การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนรถแก้ว เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ภิกษุ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว	0	0	0	0	500,000	0	0	0	0	500,000
การจัดการระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000
แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า)	0	0	0	0	500,000	0	0	0	0	500,000
แผนการพัฒนาลานกิจกรรมทางวัฒนธรรมและพื้นที่การค้าวิถีคนเมืองบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า)	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000
แผนการพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูน	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยการปลูกต้นไม้ให้มีความร่มรื่น และการปรับปรุงรั้วบ้านริมถนนให้สะอาดและมีความสอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
การจัดระเบียบการจราจร และการจอดรถบริเวณริมถนน ให้มีความเป็นระเบียบและไม่ บดบังทัศนียภาพที่มองเห็นวัด พระธาตุหริภุญชัย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
การส่งเสริมการจัดกิจกรรมใส่ บาตรยามเช้าเพื่อสร้าง บรรยากาศความศกดิ์สิทธิ์ ให้แก่พื้นที่เมือง และสร้าง กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวต้อง พักอาศัย	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000
การปรับปรุงพื้นผิวให้เรียบ และการจัดพื้นที่สำหรับจัด กิจกรรมใส่บาตรยามเช้า	0	250,000	0	0	250,000	0	0	250,000	0	0
แผนการพัฒนาแนวแกน เชื่อมต่อเส้นทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนา การเมืองเก่าจากวัดพระธาตุ หริภุญชัยไปยัง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
ทริภูมัย และพิพิธภัณฑ ชุมชนเมืองลำพูน										
การพัฒนาการท่องเที่ยว บริเวณประตูมอญ	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
การสร้างสะพานแก้วเพื่อ เชื่อมต่อเส้นทางระหว่างวัด มอญและวัดพระธาตุ ทริภูมัย	500,000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
การจัดกิจกรรมงานประเพณี หรืองานเทศกาลต่างๆ บริเวณ ลาน	3,200,000	3,100,000	3,300,000	3,700,000	2,100,000	2,300,000	3,500,000	3,100,000	3,300,000	2,700,000
การพัฒนาการสื่อความหมาย เพื่อการเรียนรู้มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
แผนการอนุรักษมรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000	3,500,000

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)										
รวม	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,800,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000

4.2 แผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดแพร่

4.2.1 สถานการณ์การท่องเที่ยว

ในปัจจุบันมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่มีลักษณะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดและของเทศบาลเช่นเดียวกับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นคุ้มเจ้าหลวง คุ้มวงศ์บุรี หรือถนนคำลือ ทั้งนี้จากฐานข้อมูลของกรมการท่องเที่ยวซึ่งเก็บข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวพบว่า จังหวัดแพร่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างช้าๆ โดยในปีพ.ศ. 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 750,144 คน จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวไทย 688,402 คน และนักท่องเที่ยวต่างประเทศ 61,742 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

จังหวัดแพร่มีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่สูงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดแพร่และจังหวัดน่านโดยสัดส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืนและพักค้างคืนมีสัดส่วนแตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนมีระยะพักค้างคืนเฉลี่ย 1.98 วัน

ตาราง 9 จำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552- 2558

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
จำนวนผู้เยี่ยมชม (รวม)	423,465	523,747	488,009	640,494	668,522	698,188	750,144
นทท.ไทย	376,405	496,968	471,785	587,583	619,612	649,078	688,402
นทท.ชาวต่างประเทศ	47,060	26,779	16,224	52,911	48,910	49,110	61,742
จำนวนนักท่องเที่ยว (รวม)	183,439	250,528	213,569	297,380	320,333	333,401	359,323
นทท.ไทย	168,945	237,930	205,284	275,511	298,255	311,796	330,006
นทท.ชาวต่างประเทศ	14,494	12,598	8,285	21,869	22,078	21,605	29,317
จำนวนนักท่องเที่ยว (รวม)	240,026	273,219	274,440	343,114	348,189	364,787	390,821

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
นทท.ไทย	207,460	259,038	266,501	312,072	321,357	337,282	358,396
นทท.ชาว ต่างประเทศ	32,566	14,181	7,939	31,042	26,832	27,505	32,425
ระยะเวลาในการ พำนักร (คืน)	2.05	2.23	1.93	1.98	1.96	1.92	1.98
นทท.ไทย	2.07	2.23	1.94	1.97	1.95	1.91	1.95
นทท.ชาวต่างชาติ	1.86	2.27	1.84	2.05	2.08	2.16	2.27

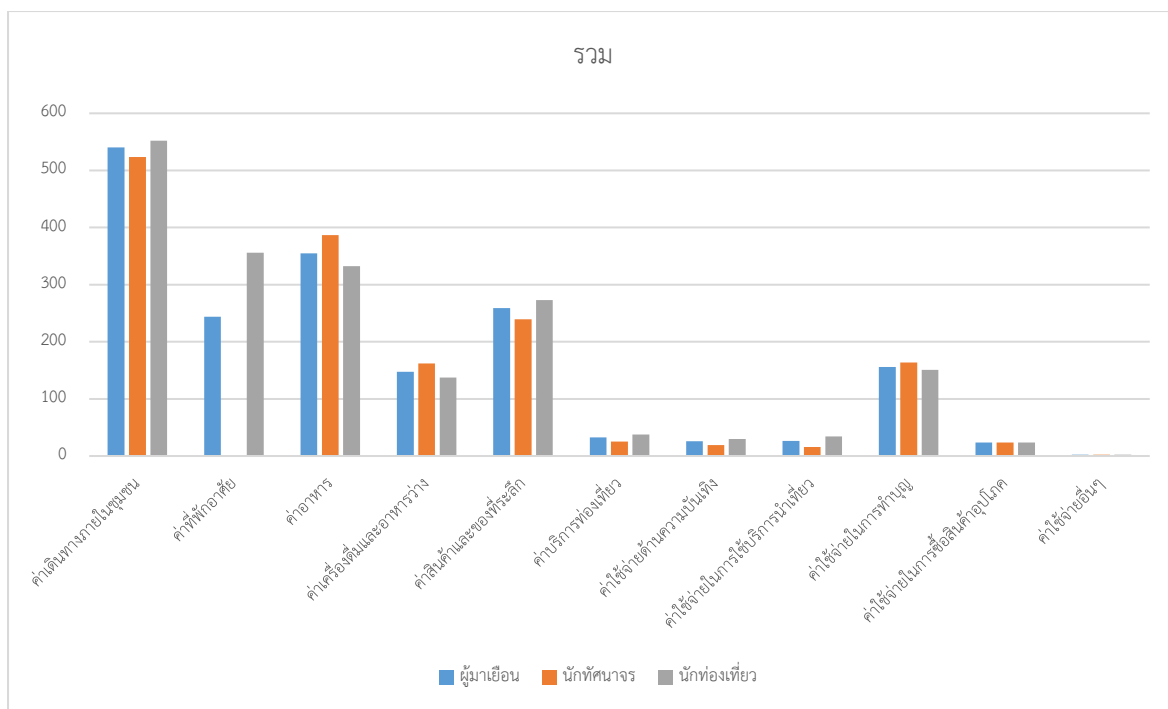
สำหรับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดแพร่ นั้นจากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นไม่มากนักจากอดีต โดยเพิ่มขึ้นจาก 942 บาท ในปีพ.ศ. 2552 เป็น 1,263.20 บาท ในปีพ.ศ. 2558 ดังรายละเอียดในตารางที่ 10 ทั้งนี้จากการสำรวจภาคสนามของแผนงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาของปัทพร สุคนธมาน (2562) พบว่า นักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแพร่ในปัจจุบัน (2561) มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน 1,685.27 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั้งจังหวัดแพร่ในปีพ.ศ. 2558 โดยนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนและไม่ค้างคืนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1,715.06 บาท ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1,642.71 บาท แต่อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ ก็ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั้งประเทศซึ่งมีระดับค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3,183.23 บาท

ตาราง 10 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552- 2558

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	-	-	-	-	-	-	-
ผู้เยี่ยมชม (รวม)	942	977	1,096	1,104	1,154.96	1,201.76	1,263.20
นทท.ไทย	926	953	1,091	1,089	1,136.85	1,184.46	1,235.26

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
นทท.ชาว ต่างประเทศ	1,097	1,403	1,258	1,262	1,379.99	1,419.40	1,546.05
นักท่องเที่ยว (รวม)	1,024	1,055	1,244	1,257	-	-	-
นทท.ไทย	1,002	1,024	1,235	1,234	-	-	-
นทท.ชาว ต่างประเทศ	1,308	1,631	1,467	1,543	-	-	-
นักทัศนาจร (รวม)	814	816	874	840	-	-	-
นทท.ไทย	797	809	875	838	-	-	-
นทท.ชาว ต่างประเทศ	923	945	855	857	-	-	-

นักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืนและนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ไม่แตกต่างกัน จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของแผนงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ของปีพพร สุคนธมาน (2562) พบว่า หากไม่พิจารณาค่าใช้จ่ายในส่วนของการพักค้างคืน นักท่องเที่ยวทั้งที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหาร ค่าเดินทางภายในชุมชน ค่าสินค้าและของที่ระลึก ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นๆ

ภาพ 33 แผนภูมิแสดงสัดส่วนค่าใช้จ่ายในภาพรวมของนักท่องเที่ยวภายใน
เขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ (ปีพ.ร.ศ. 2560)

4.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่

จากการสำรวจภาคสนามร่วมกับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการทบทวนงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาของประกอบศิริ ภักดีพิณิจ และคณะ (2560) พบว่าการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ มีสภาพปัญหาและอุปสรรคดังนี้

1) การเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังมีอยู่น้อย นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะแห่ง โดยขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งสามารถกำหนดภาพลักษณ์หรือเรื่องราวเชื่อมโยงถึงกันได้

2) ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ให้เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ ทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยว

ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย อันเนื่องจากไม่เข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และสูญเสียประสบการณ์ในการท่องเที่ยว

3) ปัญหาการขนส่งสาธารณะและการเดินทางด้วยจักรยาน แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการบริการรถจักรยานโดยเทศบาลเมืองแพร่ หากแต่คุณภาพของจักรยานและการบำรุงรักษายังไม่เหมาะสม ตลอดจนเส้นทางภายในบริเวณเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นเส้นทางเดินทางของคนภายในจังหวัดและการใช้ความเร็วค่อนข้างสูง ทำให้การเดินทางด้วยจักรยานของนักท่องเที่ยวมีความอันตราย ส่วนปัญหาการขนส่งสาธารณะนั้นในปัจจุบันการเดินทางด้วยขนส่งสาธารณะภายในจังหวัดแพร่ยังไม่มี ทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถยนต์เดินทางด้วยตนเองไม่ค่อยสะดวก

4) ภูมิทัศน์เมืองที่มีป้ายนำทางและอุปกรณ์ประกอบถนนที่เยอะเก็นความจำเป็น ให้ข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกัน และไม่สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมือง ทำให้เกิดทัศนยะจุดแก่ภูมิทัศน์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5) ความปลอดภัยในการเดินทางของนักท่องเที่ยว อันเนื่องจากรูปแบบการจราจรและลักษณะสัญญาณเมืองในปัจจุบันที่มีตรอก ซอก ซอย จำนวนมาก และการขาดบาทวิถีสำหรับเดินเท้าภายในพื้นที่เมือง

6) ความแตกต่างทางความคิดของกลุ่มชุมชนภายในพื้นที่ และความขัดแย้งทางการเมืองท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาที่ต้องอาศัยความร่วมมือค่อนข้างทำได้ลำบาก

7) ปัญหาที่จอดรถภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยเฉพาะรถทัวร์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่

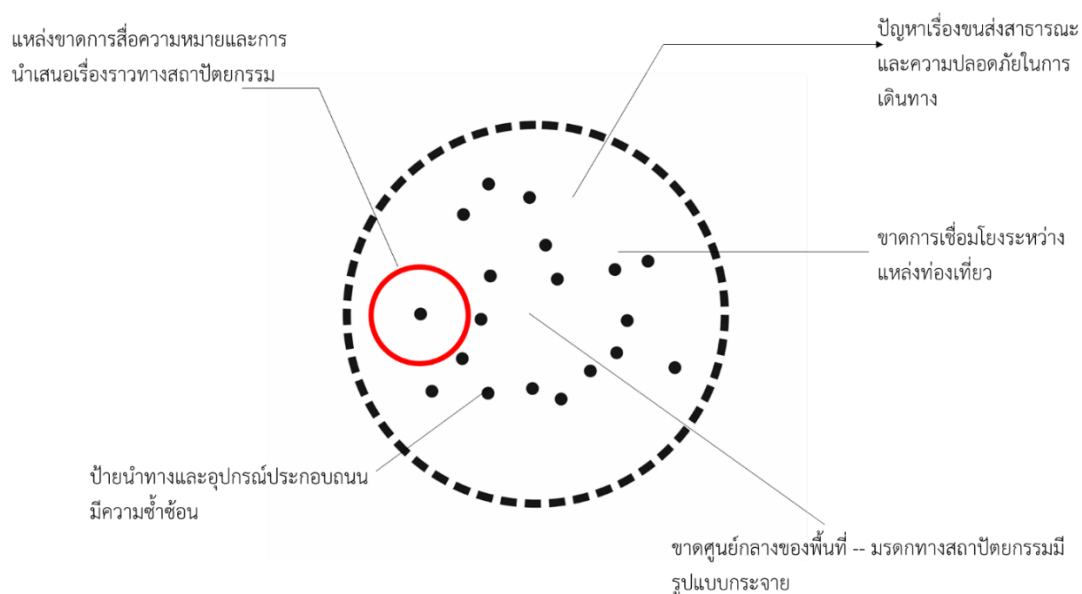
8) การขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความหลากหลาย โดยกิจกรรมในปัจจุบันมีเพียงการเยี่ยมชมมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่เปิดให้เป็นพิพิธภัณฑ์ และการทำบุญไหว้พระเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้การใช้เวลาภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สั้น และมีจำนวนค่าใช้จ่ายไม่ค่อยสูงมากนัก

9) การขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในยามค่ำคืน ทำให้ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่

พักค้างคืนไม่สูงมากนัก และนักท่องเที่ยวไม่เลือกพิจารณาค้างคืนเนื่องจากขาดกิจกรรมที่น่าสนใจ

10) การขาดห้องน้ำสาธารณะไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

11) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไม้ เนื่องจากไม่ใช่อาคารของรัฐและประชาชนไม่เห็นคุณค่าความสำคัญ ในฐานะหลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของเมืองในฐานะแหล่งสัมปทานป่าไม้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมและส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง ซึ่งเป็นฉากหลังทางการท่องเที่ยว

ภาพ 34 แผนภาพปัญหาและอุปสรรคทางการท่องเที่ยว

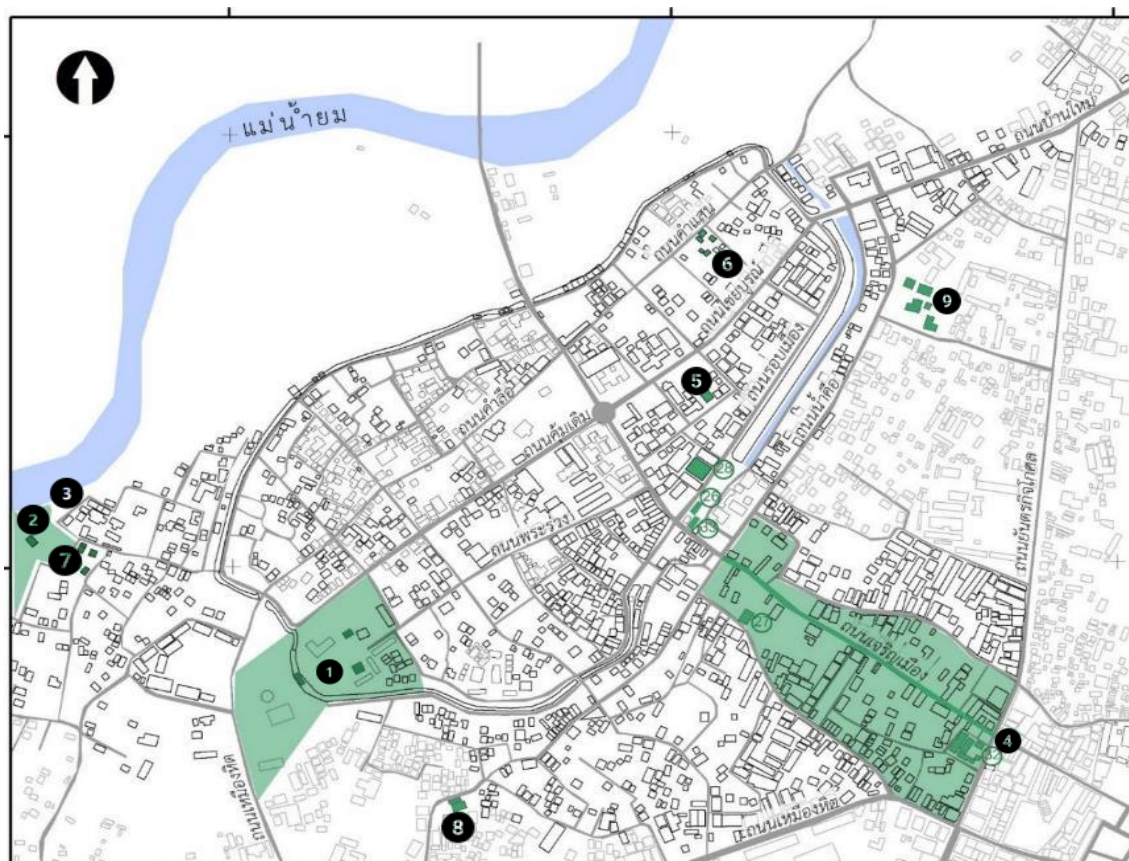
4.2.3 อัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

เมืองแพร่เป็นเมืองที่มีการส่งต่อเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทางด้านการป่าไม้มาถึงปัจจุบัน ผ่านทางรูปแบบสถาปัตยกรรม สภาพเมือง วิถีชีวิต กล่าวคือ อาชีพทำไม้เป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวเมืองมาตั้งแต่โบราณ ทั้งทำไม้เพื่อใช้ในท้องถิ่นและการส่งออก ไม้สักเมืองแพร่มีชื่อเสียงมากจนกระทั่งมีบริษัทต่างชาติเข้ามาขอทำสัมปทาน และผลจากการสัมปทานป่าไม้ทำให้เมืองแพร่มีการติดต่อสัมพันธ์กับคน

หลายชาติพันธุ์ เช่น ชาวอังกฤษ ชาวเดนมาร์ก ชาวจีน ไทใหญ่ ขมุ อินเดีย เป็นต้น ชนชาติเหล่านี้เข้ามาพร้อมกับกิจการป่าไม้เพื่อทำงานกับบริษัทสัมปทานป่า โดยเข้ามาเป็นแรงงาน รวมถึงเข้ามาการเพื่อค้าขาย ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม สะท้อนผ่านทางสถาปัตยกรรม ดังจะเห็นได้จากเรือนไม้ประยุกต์แบบตะวันตกในพื้นที่ต่างๆ เช่น อาคารพิพิธภัณฑ์ป่าไม้แพร์บนถนนคุ้มเดิม ซึ่งเคยเป็นที่ทำการบริษัทอีสต์เอเชียติก บริษัทสัมปทานไม้จากเดนมาร์ก อาคารบริษัทบอมเบย์เบอร์มา บริษัทสัมปทานไม้จากอังกฤษ, เรือนร้านค้าริมถนนเจริญเมือง เช่น ร้าน เอ เอส ฮา ริซิงห์, วัดวาอารามที่สร้างโดยชาวเงี้ยว ชาวไทยใหญ่ เช่น วัดจอมสวรรค์ วัดตันตง เป็นต้น และทำให้เกิดชุมชนหรือบริเวณที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาตินอกกำแพงเมือง เช่น ชุมชนบ้านเซตะวัน บ้านเรือนร้านค้าริมถนนเจริญเมืองที่มีทั้งพ่อค้าชาวจีนและชาวอินเดียเข้ามาทำการค้าขาย เป็นต้น

นอกจากนี้กิจการป่าไม้ยังทำให้มีการตั้งโรงเรียนเพื่อทำการเรียนการสอนวิชาการป่าไม้ขึ้น โดยโรงเรียนป่าไม้แพร์ เป็นโรงเรียนป่าไม้แห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยที่ผลิตบุคลากรเพื่อเข้ารับราชการในกรมป่าไม้ การมีอยู่ของโรงเรียนป่าไม้ในสมัยนั้นทำให้เมืองแพร์มีการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าในยุคนั้นเศรษฐกิจในเมืองแพร์ค่อนข้างดี เพราะมีคนเข้ามาเรียนมาก ทำให้คนท้องถิ่นมีรายได้จากการค้าขาย เช่น กิจการซักรีด กิจการร้านอาหาร และกิจการหอพัก เป็นต้น โดยเฉพาะบริเวณถนนคำลือ เป็นแหล่งจับจ่ายใช้สอยที่สำคัญของนักเรียนโรงเรียนป่าไม้ เนื่องจากมีทั้งตลาดสด ร้านค้า และพ่อค้าแม่ค้าต่างถิ่นที่มาเร่ขายสินค้าอุปโภคบริโภค

ด้วยเหตุนี้เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการการทำไม้ และส่งผลให้มีการกำหนดอัตลักษณ์การพัฒนาพื้นที่ว่า “ศักดิ์ศรี เรือนไม้” เพื่อเชื่อมโยงมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่กับลักษณะเรื่องราวกิจการป่าไม้ภายในพื้นที่ซึ่งเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์หนึ่งที่สำคัญของจังหวัดแพร์

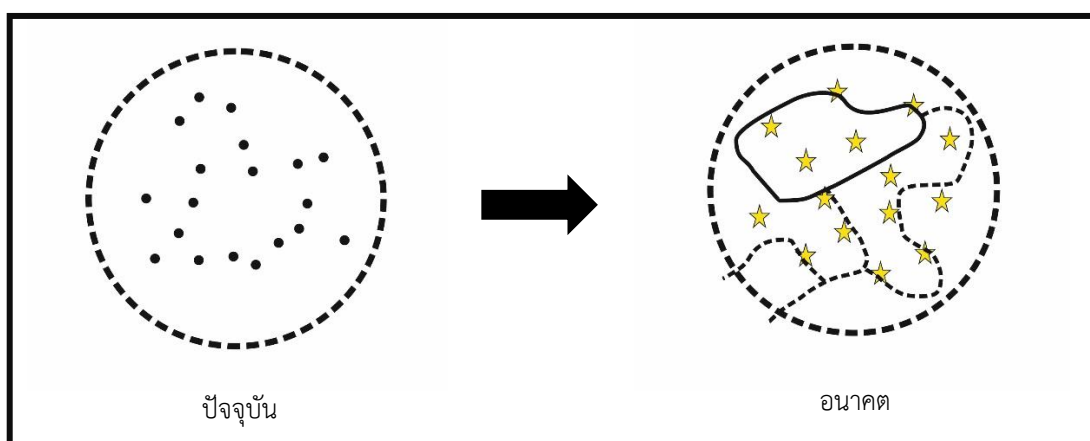

1. บริษัทอีสต์เอเชียติก
2. บริษัทบอมเบย์เบอร์มา
3. ที่ตั้งบริษัทอีสต์เอเชียติกก่อนที่จะย้ายมาเช่าที่ดินภายในกำแพงเมือง (ดารา ยาร์ด, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2561)
4. ถนนเจริญเมือง ถนนเศรษฐกิจเส้นหลักที่ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะ ชาวจีน และชาวอินเดีย เข้ามาตั้งพื้นที่อยู่อาศัยและค้าขาย
5. เรือนคหบดีชาวแพร่ที่เคยทำงานเป็นเสมียนในบริษัทอีสต์เอเชียติก (ไพวรรณ พรินทรากุล, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2560)
6. บ้านคุณเสรี ชุมพุมิ่ง ผู้เคยประกอบอาชีพรับเหมามาทำไม้กับบริษัทอีสต์เอเชียติก
7. วัดเซตวัน วัดที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของชุมชนเนื่องจากการเปิดรับการเข้ามาของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำสัมปทานไม้ (ศรีศักร วัลลิโภดม และ วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2551)
8. วัดร่องซ้อ วัดที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของชุมชนเนื่องจากการเปิดรับการเข้ามาของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำสัมปทานไม้ (ศรีศักร วัลลิโภดม และ วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2551)
9. วัดจอมสวรรค์, วัดตันธง วัดที่สร้างโดยชาวจีน ชาวไทใหญ่ ที่เข้ามาพร้อมกับการสัมปทานไม้

ภาพ 35 แผนที่แสดงตำแหน่งสถาปัตยกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการทำไม้ในอดีต

4.2.4 แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดลอม

เพื่อให้บรรลุอัตลักษณ์ที่กำหนดขึ้นคือ “ศักดิ์ศรี เรือนไม้” โดยการเชื่อมมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ไม้ และการยกคุณค่าทางประวัติศาสตร์และมิติต่างๆ ให้เห็นชัดเจน อันนำไปสู่การรับรู้แพร่ในฐานะเมืองไม้สักของนักท่องเที่ยว นั้น นักวิจัยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ในลักษณะการพัฒนาแหล่งแต่ละแห่งซึ่งมีเอกลักษณ์และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกัน และนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน (Point and Network Development) ภายใต้แนวคิดศักดิ์ศรี เรือนไม้ โดยชูเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับไม้ภายในเมืองเก่าแพร่ ดังรายละเอียดในภาพ 36

ภาพ 36 แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ศักดิ์ศรี เรือนไม้”

แนวคิดดังกล่าวจะจะช่วยพัฒนาเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ตลอดจนเชื่อมโยงกับมรดกทางสถาปัตยกรรมอื่นๆ ภายใต้แนวคิดศักดิ์ เรือนไม้ได้ โดยการท่องเที่ยวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวจะเกิดความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของเรือนไม้ในรูปแบบต่างๆ ท่ามกลางบรรยากาศของเมืองเก่าที่เป็นบ้านไม้อันเป็นเอกลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของเขต
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

- 1) เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว/มรดกทางสถาปัตยกรรมภายใน
เมืองเก่าแพร่ภายใต้เรื่องราวของเรือนไม้ภายในเมืองและ
กิจกรรมสัมปทานป่าไม้ บนพื้นฐานการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมือง
เก่า ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาภายในพื้นที่เขต
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่มาก
ยิ่งขึ้น
- 2) เพื่อสร้างกิจกรรมและพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
ภายใต้แนวคิดที่สะท้อนอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทาง
วัฒนธรรม อันจะเป็นการเพิ่มการใช้จ่ายให้แก่นักท่องเที่ยว

4.2.5 แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับ รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

4.2.5.1 พื้นที่ในการพัฒนา

แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับ
รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ ครอบคลุมกลุ่มเรือนพื้นถิ่นบริเวณริมถนนคำ
ลือ ชุมชนพระนอน ชุมชนพงษ์สุนันท์ ซึ่งอยู่ริมถนนคำลือ และกลุ่มอาคาร
มรดกทางสถาปัตยกรรมโรงเรียนป่าไม้

สาเหตุที่เลือกพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนา เนื่องจาก
พื้นที่บริเวณริมคำลือ และพื้นที่กลุ่มมรดกทางสถาปัตยกรรมโรงเรียนป่าไม้
เป็นกลุ่มมรดกทางสถาปัตยกรรมที่เป็นหลักฐานพยานที่สะท้อนให้เห็นถึง
กิจกรรมป่าไม้ภายในบริเวณเมืองเก่าแพร่ จากการสัมภาษณ์พบว่า ถนนคำ
ลือ ซึ่งเป็นถนนเก่าแก่เส้นสำคัญเส้นหนึ่งในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ สมัยก่อนเป็นย่านการค้าภายในชุมชน เป็นที่
จับจ่ายใช้สอยของนักเรียนโรงเรียนป่าไม้และชาวบ้านทั่วไป มีตลาดตอน
เย็นทุกวัน มีการขายข้าวสาร อาหารแห้ง ปลาสด ผักสด ผลไม้ แก้ว พริก
แห้ง หอมกระเทียม ฯลฯ มีพ่อค้าจรจากต่างถิ่นมาขายของบนถนนทุกเดือน

มีอาคารตลาดสดตั้งอยู่บริเวณหัวมุมถนน ความคึกคักของย่านการค้านี้ได้ซบเซาลงไปเมื่อโรงเรียนป่าไม้หยุดทำการเรียนการสอน กระนั้น ในปัจจุบันก็ยังหลงเหลืออาคารบ้านเรือนหลายหลังที่แสดงถึงความรุ่งเรืองในช่วงสมัยนั้นอยู่ มีทั้งเรือนไม้ เช่น เรือนเจ้าไข่มุกต์ ประชาศรัยสรเดช, เรือนกิ่งไม้กิ่งปูน เช่น เรือนปลัดปลัดอดุลย์ ซึ่งสร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 มีรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลมาจากภาคกลาง ออกแบบและก่อสร้างโดยสถาปนิก, เรือนร้านค้าที่หันหน้าเข้าสู่ถนนเพื่อทำการค้าขาย เช่น อาคารกาดพระนอน ซึ่งเคยเป็นตลาดสดของชุมชน, ร้านค้าบ้านเลขที่ 85 ซึ่งเคยเปิดเป็นหอพักให้นักเรียนโรงเรียนป่าไม้เข้าพัก, อาคารก่ออิฐถือปูนซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก เช่น ตึกขาว ซึ่งมีประวัติเคยเป็นทั้งธนาคารและเป็นโรงเรียนเอกชนเมื่อสมัย 60 ปีที่แล้ว, คุ้มเจ้า เช่น คุ้มวงศ์บุรี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ คุ้มคำลือ ซึ่งเป็นเรือนไม้ซึ่งสร้างในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2, และวัดที่สำคัญๆ เช่น วัดพระนอน วัดพงษ์สุนันท์ วัดหลวง วัดหัวข่วง สถาปัตยกรรมเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ถนนคำลือเต็มไปด้วยบรรยากาศทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นเส้นทางที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศเก่าๆอันเรียบง่ายในเวลากลางวัน และในปัจจุบันมีการจัดถนนคนเดิน กาดกองเก่า และกาดพระนอนขึ้น โดยนอกจากเป็นแหล่งขายอาหารพื้นเมือง สินค้าอุปโภคบริโภค งานหัตถกรรมพื้นถิ่นแล้ว ยังมีการแสดงดนตรีพื้นเมือง และการจัดแสดงภาพเก่าของเมืองแพร่ เพื่อเป็นการฟื้นฟูบรรยากาศและเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศอันคึกคักยามค่ำคืนของถนนเก่าแก่แห่งนี้

สถาปัตยกรรมโบราณบนถนนคำลือจึงเปรียบเสมือนหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ที่สมควรได้รับการเก็บรักษาควบคู่กับการต่อยอดทางเศรษฐกิจ และจากประเด็นความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้พื้นที่ชุมชนบริเวณริมถนนคำลือได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นาร่องพัฒนา

ภาพ 37 ตัวอย่างสถาปัตยกรรมบริเวณริมถนนคำลือ

- 2) เพื่อสร้างกิจกรรมและพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิดที่สะท้อนอัตลักษณ์ของเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม อันจะเป็นการเพิ่มการใช้จ่ายให้แก่นักท่องเที่ยว

จากวัตถุประสงค์ของแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดแผนการพัฒนาไว้ 3 ด้าน ได้แก่

1) แผนการพัฒนาศาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นแผนการพัฒนาศาธารณูปโภคและสาธารณูปการอัน ได้แก่ ถนน ทางเดินเท้า และเสาไฟภายในพื้นที่ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและส่งเสริมการรับรู้การเป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับไม้สัก โดยนอกจากนั้นแผนการพัฒนาศาธารณูปโภคและสาธารณูปการยังครอบคลุมถึงการปรับปรุงพื้นที่ผิวถนนและทางเท้าให้กลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองและสร้างบรรยากาศความเก่าแก่ให้กับเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2) แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง เป็นแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยประกอบด้วย

- การพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการสัญจรและการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ
- การพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการจัดกิจกรรมงานประเพณีหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับงานไม้ภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- การพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการสื่อความหมายมรดกทางสถาปัตยกรรมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์เมือง
- การส่งเสริมการเชื่อมต่อมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ผ่านเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างชุมชน

3) แผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นแผนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าให้ยังคงรูปแบบภายนอกดั้งเดิมหรือมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทางกายภาพที่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมดั้งเดิมในพื้นที่ เพื่อรักษาภูมิทัศน์เมืองแบบเดิม

4.2.6 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดแพร่

การกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ กำหนดขึ้นจากการวิเคราะห์ลักษณะอัตลักษณ์และสภาพปัญหาในพื้นที่ร่วมกัน โดยจากการดำเนินการพบว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนการดำเนินงาน มีแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ดังนี้

4.2.6.1 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ตามแผนการพัฒนาศาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การพัฒนาศาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่นาร่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้การเป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ เป็นการพัฒนาศาธารณูปโภคและสาธารณูปการบริเวณถนนคำลือ โดยเริ่มตั้งแต่วัดพงษ์สุนันท์ไปจนถึงบริเวณประตูมหาร เพื่อส่งเสริมให้ถนนเส้นดังกล่าวเป็นถนนสายวัฒนธรรมเมืองไม้สัก โดยประกอบแนวทางในการดำเนินการดังนี้

- 1) การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ
- 2) การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า
- 3) การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม
- 4) การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนคำลือ และเส้นทางถนนคุ้มเดิมเชื่อมโยงโรงเรียนป่าไม้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว

ภาพ 40 ตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนคำลือ

ภาพ 41 ตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนคำลือ

4.2.6.2 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ตามแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง

การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ตามแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ นั้นดำเนินการทั้งในบริเวณคำลือ และชุมชนใกล้เคียง โดยประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินการจำนวน 5 แนวทางได้แก่

1) แผนการเชื่อมต่อเส้นทางไม้สัก มนต์เมืองแพร่จากโรงเรียนป่าไม้สุกกาดทองเก่า เป็นแนวทางการพัฒนาเส้นทางโดยแนวคิดความสำคัญของป่าไม้ที่มีต่อพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของเมืองแพร่เป็นตัวตั้ง โดยการเชื่อมต่อเส้นทางไม้สักดังกล่าว เป็นการเชื่อมต่อมรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับไม้ เพื่อบอกเล่าเรื่องราววิถีการการทำไม้ และอุตสาหกรรมการค้าไม้ภายในพื้นที่ ทั้งนี้การเชื่อมต่อเส้นทางอาจใช้เส้นทางถนนคุ้มเดิม หรือเส้นทางถนนเหมืองหิต การพัฒนาการเชื่อมต่อเส้นทางไม้สักโดยใช้โรงเรียนป่าไม้เป็นจุดเริ่มต้น ถือเป็นแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพที่กำหนดให้โรงเรียนป่าไม้เป็นจุดศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวใหม่ แล้วเชื่อมต่อกับเส้นทางทางการท่องเที่ยวเดิมบริเวณถนนคำลือ ผ่านเรื่องราวอัตลักษณ์ของเมืองแพร่

ภาพ 42 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากโรงเรียนป่าไม้สุกกาดทอง

2) แผนการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองเก่า “นั่ง นอน ยืน” วิถีศรัทธาแห่งเมืองไม้สัก เป็นแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน ที่ใช้ศาสนสถานและพระพุทธรูปสามปางเป็นตัวบอกเล่าความเก่าแก่ของเขตอนุรักษ์และมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาเส้นทางการเดินเท้า จักรยาน หรือรถยนต์ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาถึงเส้นทางที่มรดกทางสถาปัตยกรรมตั้งอยู่ และเน้นการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ภายในวัด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ซึมซับวิถีของเมืองเก่า ด้วยเหตุนี้ภายหลังการพิจารณาเส้นทางการเดินทางแล้วจึงอาจจำเป็นต้องมีการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพให้มีความเหมาะสม (ภาพที่ 43) เช่น การติดตั้งม้านั่ง การปรับปรุงบรรยากาศริมทางเดินให้มีความร่มรื่น การปรับปรุงคุณภาพของพื้นผิวถนนให้สะดวกและปลอดภัยในการเดินเท้าหรือการปั่นจักรยาน เป็นอาทิ

ภาพ 43 ตัวอย่างแนวทางการปรับปรุงทางกายภาพเพื่อรองรับการเดินทางท่องเที่ยวภายในชุมชน

3) แผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเมก หรือกำแพงเมืองเก่าแพร์ (ภาพที่ 44) เป็นแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวใช้กำแพงเมืองเก่าแพร์ซึ่งมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากกำแพงเมืองที่อื่นเป็นจุดเล่าเรื่อง โดยการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวบนเมก เป็นการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวเข้าใจเกี่ยวกับสัญญาณของเมืองเก่าแพร์ในภาพรวม การพัฒนานอกจากจะมีการปรับปรุงเส้นทาง ไฟนำทางแล้วยังอาจหมายรวมถึงการทำป้ายสื่อความหมายที่ต้องอธิบายให้เห็นถึงพื้นที่ต่างๆ ของเมืองแพร์ในภาพรวม

การท่องเที่ยวบนเมกจึงเป็นเหมือนการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านการเห็นสภาพแวดล้อมที่แท้จริงประกอบการสื่อความหมายด้วยป้าย

ภาพ 44 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเมก

4) แผนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์วิถีตลาดเมืองแพร์ เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเชื่อมโยงไม้กับประเด็นงานไม้และงานฝีมือที่อยู่ภายในชุมชน กล่าวคือ การตีเงิน การทำงานฝีมือเกี่ยวไม้ การพัฒนากิจกรรมดังกล่าวจะเป็นการสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ขึ้นภายในชุมชนนอกเหนือไปจากการเดินกาด และการแวะชม

พิพิธภัณฑสถาน โดยแนวทางการพัฒนากิจการมรดกต่าง ๆ ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่เดิมให้มีความเหมาะสม ควบคู่ไปกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว

5) การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ โดยการจัดทำป้ายหรือเอกสารสื่อความหมายต่างๆ เพื่ออธิบายคุณค่าและรายละเอียดความสำคัญของพื้นที่ ตลอดจนสถาปัตยกรรมที่มีความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยว

4.2.6.3 แนวทางการอนุรักษมรดกทางสถาปัตยกรรมตามแผนการอนุรักษมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

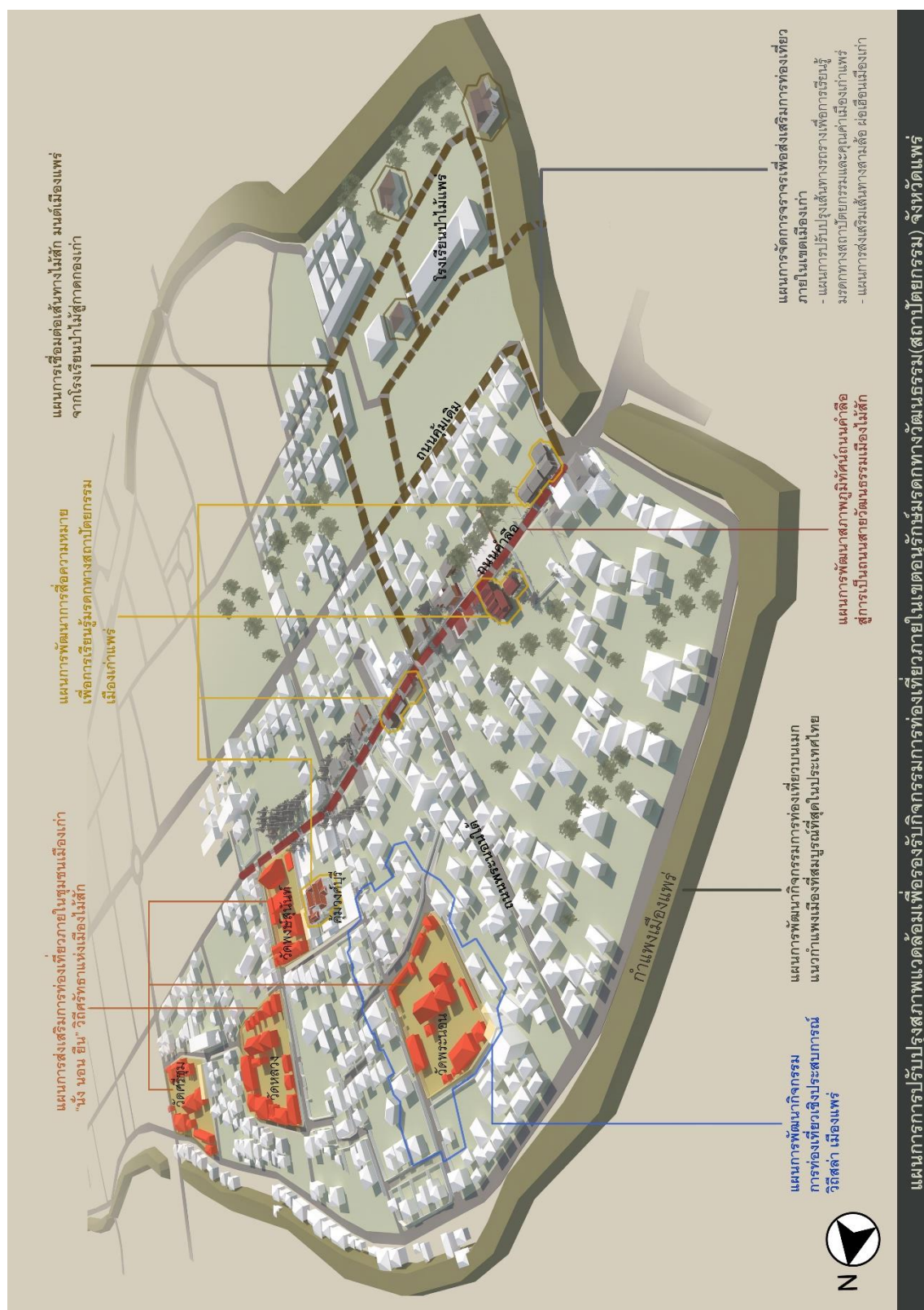
การอนุรักษมรดกทางสถาปัตยกรรมตามแผนการอนุรักษมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ ประกอบด้วยแนวทางต่างๆ ดังนี้

1) เทศบาลเมืองแพร่ควรให้การสนับสนุนการอนุรักษองค์ประกอบของรัฐที่มีความสำคัญหรือส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง

2) ชุมชนควรร่วมกับการควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่น ป้ายร้านค้า และป้ายโฆษณา บริเวณภายในชุมชน โดยจัดทำในลักษณะของข้อตกลงร่วม

3) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่ ควรร่วมกับสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองแพร่ในการให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษและปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า

4) สมาหอการค้าแพร่ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่ ควรการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการรักษาภูมิทัศน์เมืองหรือมรดกทางสถาปัตยกรรมโดยการสอดแทรกลงในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ภาพ 45 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ภาพ 48 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ
ของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ภาพ 49 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ
ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ภาพ 52 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

4.2.7 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

4.2.7.1 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ปีที่ 1- 10

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ	25,000,000	15,000,000	10,000,000	2,000,000	1,000,000	0	0	1,000,000	1,000,000	0
การปรับเสอาไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	1,500,000	1,500,000	1,000,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000
การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนคำลือ และเส้นทางถนนคุ้มเดิมเชื่อมโยงโรงเรียนป่าไม้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว	1,000,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	1,000,000
แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการ	800,000	500,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
จอตกรบริเวณริมถนนของชุมชน และนักท่องเที่ยว										
การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูล ฝอย	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพ ของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับ นักท่องเที่ยว	800,000	600,000	600,000	600,000	800,000	600,000	600,000	600,000	600,000	800,000
แผนการเชื่อมต่อเส้นทางไม้สัก มณฑลเมืองแพร่จากโรงเรียนป่าไม้ผู้ ภาคกองเก่า	1,000,000	1,500,000	120,000	120,000	120,000	750,000	120,000	120,000	120,000	120,000
แผนการพัฒนาการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองเก่า “นั่ง นอน ยืน” วิถีศรัทธาแห่งเมือง ไม้สัก	1,000,000	1,500,000	120,000	120,000	120,000	750,000	500,000	120,000	120,000	120,000
แผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว บนเมก หรือกำแพงเมืองเก่าแพร่	1,000,000	1,000,000	240,000	120,000	340,000	240,000	500,000	240,000	240,000	240,000
แผนการพัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์วิถีสลา เมืองแพร่	500,000	400,000	200,000	200,000	500,000	300,000	500,000	300,000	300,000	250,000

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อ การเรียนรู้มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขตนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	500,000	400,000	200,000	200,000	300,000	490,000	600,000	450,000	450,000	600,000
การจัดกิจกรรมงานประเพณี หรือ งานเทศกาลต่างๆ บริเวณชุมชน คำลือ	400,000	600,000	400,000	320,000	600,000	300,000	610,000	600,000	600,000	400,000
แผนการอนุรักษ์มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขตนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	5,000,000	5,000,000	5,000,000	4,100,000	4,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000
รวม	40,000,000	30,000,000	20,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000

4.2.7.2 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ปีที่ 11- 20

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ	0	0	1,000,000	1,000,000	0			1,000,000	1,000,000	
การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	500,000	100,000	100,000	100,000	500,000	500,000	100,000	100,000	100,000	500,000
การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000
การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนคำลือ และเส้นทางถนนคุ้มเดิมเชื่อมโยงโรงเรียนป่าไม้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว	500,000	500,000	500,000	500,000	1,000,000	500,000	500,000	500,000	500,000	1,000,000
แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการจอดรถบริเวณริมถนนของชุมชนและนักท่องเที่ยว	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	600,000	600,000	600,000	600,000	800,000	600,000	600,000	600,000	600,000	800,000
แผนการเชื่อมต่อเส้นทางไม้สักมณฑเมืองแพร่จากโรงเรียนป่าไม้สู่ภาคองเก่า	120,000	750,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	750,000	120,000	120,000
แผนการพัฒนากิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองเก่า “นั่ง นอน ยืน” วิถีศรัทธาแห่งเมืองไม้สัก	120,000	750,000	120,000	120,000	120,000	210,000	500,000	750,000	120,000	120,000
แผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเมก หรือกำแพงเมืองเก่าแพร่	500,000	240,000	240,000	240,000	240,000	500,000	500,000	240,000	240,000	240,000
แผนการพัฒนากิจการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์วิถีสล่าเมืองแพร่	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	400,000	500,000	500,000	500,000	500,000
การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์	600,000	290,000	400,000	500,000	400,000	600,000	600,000	290,000	450,000	350,000

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่										
การจัดกิจกรรมงานประเพณี หรือ งานเทศกาลต่างๆ บริเวณชุมชน คำลือ	590,000	300,000	450,000	350,000	350,000	600,000	610,000	300,000	400,000	400,000
แผนการอนุรักษ์มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000	4,000,000	5,000,000	5,000,000
รวม	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000

4.3 แผนการพัฒนางานประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดน่าน

4.3.1 สถานการณ์การท่องเที่ยว

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดน่าน ถือเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวหลักของอำเภอเมืองน่าน เนื่องด้วยเป็นที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ อาทิ วัดภูมินทร์ วัดพระธาตุช้างค้ำฯ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน เมื่อพิจารณาฐานข้อมูลนักท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยวพบว่า ในจังหวัดน่านมีนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น 732,446 คน ในปีพ.ศ. 2558 โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 714,641 คน หรือร้อยละ 97.5 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวพบว่า ในช่วงเจ็ดปีย้อนหลังจังหวัดน่านมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2555 ที่มีปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังจังหวัดน่าน เป็นนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืน โดยคิดเป็นร้อยละ 79.8 ซึ่งแตกต่างจากจังหวัดลำพูนที่ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืน

ตาราง 11 จำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดน่านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552- 2558

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน (รวม)	224,931	275,390	293,976	520,835	626,690	652,992	732,446.00
นทท.ไทย	220,510	270,952	288,080	503,468	609,967	636,774	714,641.00
นทท.ชาวต่างประเทศ	4,421	4,438	5,896	17,367	16,723	16,218	17,805.00
จำนวนนักท่องเที่ยว (รวม)	185,987	228,127	240,267	406,586	499,966	521,036	585,082.00
นทท.ไทย	182,660	224,735	235,220	391,878	486,046	507,650	570,378.00
นทท.ชาวต่างประเทศ	3,327	3,392	5,047	14,708	13,920	13,386	14,704.00

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
จำนวนนักท่องเที่ยว (รวม)	38,944	47,263	53,709	114,249	126,724	131,956	147,364.00
นทท.ไทย	37,850	46,217	52,860	111,590	123,921	129,124	144,263.00
นทท.ชาวต่างประเทศ	1,094	1,046	849	2,659	2,803	2,832	3,101.00
ระยะเวลาในการพำนักร (คืน)	2.74	2.54	2.41	3	2	2	2.19
นทท.ไทย	2.75	2.53	2.41	3	2	2	2.18
นทท.ชาวต่างชาติ	1.98	3.39	2.37	3	3	3	2.74

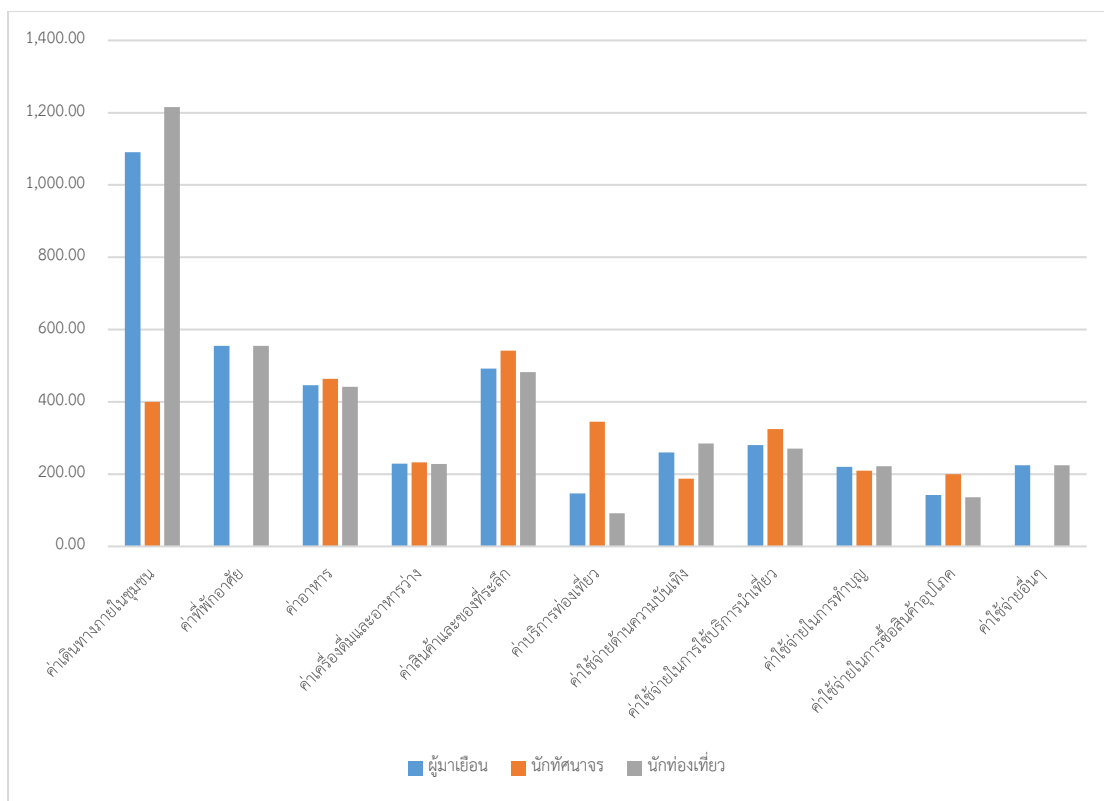
สำหรับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดน่านนั้น จากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นไม่มากนักจากอดีต โดยเพิ่มขึ้นจาก 1,000 บาท ในปีพ.ศ. 2552 เป็น 1,366.81 บาท ในปีพ.ศ. 2558 ดังรายละเอียดในตาราง 12 ทั้งนี้จากการสำรวจภาคสนามของแผนงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ของปัทพร สุคนธมาน (2562) พบว่า นักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดน่านในปัจจุบัน (2561) มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน 2,224.63บาท ซึ่งสูงกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั้งจังหวัดแพร่ในปีพ.ศ. 2558 โดยนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงกว่านักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนมีค่าใช้จ่าย 2,335.31 บาท แต่นักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน 1,745 บาท ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่านถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวทั้งประเทศซึ่งมีระดับค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3,183.23 บาท

ตาราง 12 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552- 2558

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)	1,000	1,008	1,015	1,170	1,255	1,297	1,366.81
ผู้เยี่ยมชม (รวม)	993	998	1,004	1,152	1,243	1,286	1,356.23

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
นทท.ไทย	1,436	1,524	1,559	1,595	1,596	1,628	1,705.24
นทท.ชาว ต่างประเทศ	1,016	1,027	1,036	1,204	1,300	1,349	1,421.34
นักท่องเที่ยว (รวม)	1,010	1,016	1,024	1,186	1,288	1,338	1,410.69
นทท.ไทย	1,506	1,570	1,601	1,629	1,635	1,670	1,750.59
นทท.ชาว ต่างประเทศ	779	775	792	853.31	846.96	853.47	891.73
นักท่องเที่ยว (รวม)	772	770	789	848.73	842.3	848.17	886.92
นทท.ไทย	1,015	1,004	980	1,045.51	1,052.45	1,094.63	1,115.77
นทท.ชาว ต่างประเทศ	1,000	1,008	1,015	1,170	1,255	1,297	1,366.81

นักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืนและนักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่ไม่แตกต่างกัน จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของแผนงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ของปัทพร สุคนธมาน (2562) พบว่า หากไม่พิจารณาค่าใช้จ่ายในส่วนของการพักค้างคืน นักท่องเที่ยวทั้งที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหาร และค่าสินค้าและของที่ระลึกค่อนข้างสูง และอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ดังรายละเอียดในแผนภูมิต่อไปนี้

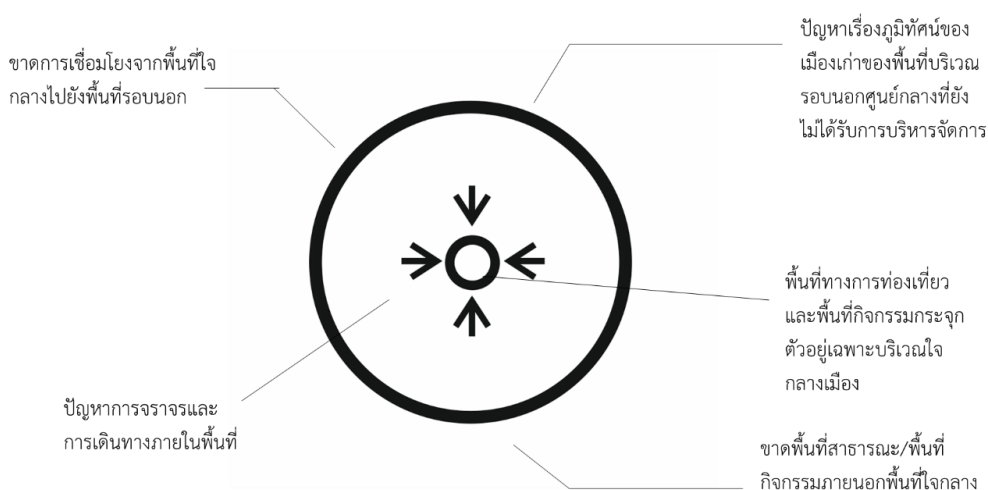
ภาพ 53 แผนภูมิแสดงสัดส่วนค่าใช้จ่ายในภาพรวมของนักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน (ปีพ.ร.ศ. 2560)

4.3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่

จากการสำรวจภาคสนามร่วมกับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการทบทวนงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ของประกอบศิริ ภักดีพิณิจ และคณะ (2560) พบว่าการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน มีสภาพปัญหาและอุปสรรคดังนี้

- 1) การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวบริเวณช่วงเมืองและศาสนสถานต่างๆ ภายในบริเวณช่วงเมือง อันเนื่องมาจากขาดการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 2) การขาดพื้นที่การจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่นๆ นอกเหนือจากพื้นที่บริเวณช่วงเมือง ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวอยู่ในบริเวณพื้นที่ช่วงเมือง

- 3) ปัญหาการจราจรภายในพื้นที่ที่ซ้อนทับกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน
- 4) นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย เนื่องจากไม่มีกิจกรรมในยามค่ำคืนหรือยามเย็น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ใช้เวลาภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มากยิ่งขึ้น
- 5) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง
- 6) การขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจให้นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

ภาพ 54 แผนภาพสรุปปัญหาและอุปสรรคสำคัญทางการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

4.3.3 อัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่านมีความคล้ายคลึงกับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ลำพูน กล่าวคือ มีพื้นที่ศูนย์กลางของขอบเขตเป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดกลับพบว่ารูปแบบของศูนย์กลางแตกต่างกัน กล่าวคือ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนมีลักษณะเป็นศูนย์กลางเป็นวัดพระธาตุหรือภูเขย ในขณะที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน มีลักษณะกลุ่มอาคารที่เป็นศาสนสถาน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ทิวเมือง และพื้นที่สาธารณะที่เรียกว่า ชวงเมือง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของเมืองเก่ามาตั้งแต่ในอดีต โดยในปัจจุบันพื้นที่เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่านถือเป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่าน ที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นประจำ

จากความจริงที่ปรากฏของมรดกทางสถาปัตยกรรมที่เป็นหลักฐานของภูมิปัญญาในการตั้งถิ่นฐานซึ่งกระจุกตัวกันอยู่ภายในเขตเมืองเก่านั้น ประกอบกับจากการวิเคราะห์เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดน่าน พบว่า ชวงเมืองถือเป็นรูปแบบการใช้ที่ดินที่มีลักษณะเฉพาะที่ปรากฏในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา โดยในปัจจุบันชวงเมืองสามารถพบได้อย่างชัดเจนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดน่าน แม้ในปัจจุบันชวงเมืองน่านจะมีขนาดเล็กกว่าในอดีต หากแต่ก็ยังดำรงบทบาทที่เป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ชวงเมืองจึงเอกลักษณ์สำคัญของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่านที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ และทำให้คณะนักวิจัยการกำหนดอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน เป็นประเด็น “ชวงน้อย ร้อยปัญญา”

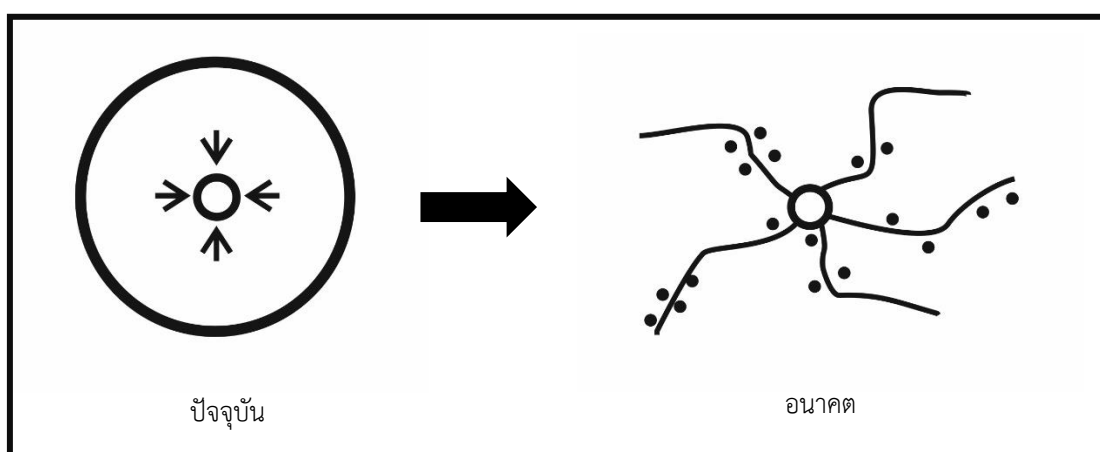
จากอัตลักษณ์ที่กำหนดขึ้นนั้นจะมุ่งเน้นการชูความโดดเด่นของภูมิปัญญาของชนน่านเพื่อนำไปประยุกต์สู่การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ บนพื้นที่ชวงน้อยซึ่งเป็นพื้นที่ขยายต่อจากพื้นที่ศูนย์กลางในปัจจุบัน อันนำไปสู่การกระจายคนออกจากพื้นที่ท่องเที่ยวเดิมไปยังพื้นที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ

4.3.4 แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

เพื่อให้บรรลุอัตลักษณ์ที่กำหนดขึ้นคือ “ชวงน้อย ร้อยปัญญา” คณะนักวิจัยจึงได้กำหนดแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ คือการจะมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่สาธารณะชวงน้อยขึ้นบริเวณแนวถนนมหาพรหม ซึ่งเป็นแนวถนนที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ใจกลางทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นหอคำหรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน, วัดพระธาตุช้างค้ำ, วัดภูมินทร์, และวัดหัวขวง โดยพื้นที่บริเวณถนนมหาพรหมนั้นเริ่มจากวัดหัวขวงยาวไปจนถึงวัดศรีพันต้น ซึ่งรวมระยะทางประมาณ 620 เมตร โดยพื้นที่บริเวณถนนมหาพรหมเป็นพื้นที่ถนนเก่าแก่ของเขตเมืองเก่าน่านที่ปรากฏมรดกทางสถาปัตยกรรมที่คุณค่าหลายแห่ง อาทิ คู่มเจ้าจันทน์ทองดี คู่มเจ้าเทพมาลา และเรือนพื้นถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยของข้าราชการในอดีต เป็นต้น อีกทั้งในบริเวณดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของวัดไผ่เหลือง ซึ่งเป็นศาสนสถานอีกแห่งที่มีความ

น่าสนใจแต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดมากนักเมื่อเทียบกับศาสนสถานอื่นๆ ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อ กระจายตัวของนักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ช่วงเมือง โดยการพัฒนาพื้นที่ช่วงน้อย หรือพื้นที่สาธารณะภายในชุมชนบริเวณริมถนนมหาพรหม ซึ่งเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ช่วงเมือง ให้เป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ภายในเมืองเก่าบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่า

ภาพ 55 แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ช่วงน้อย ร้อยปัญญา”

4.3.5 แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

4.3.5.1 พื้นที่ในการพัฒนา

พื้นที่นาร่องในการนำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมคือ พื้นที่บริเวณริมถนนมหาพรหม และพื้นที่แปลงบริเวณริมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน จรดถนนอริยวงค์ โดยสาเหตุที่เลือกพื้นที่ดังกล่าวนี้ เนื่องจากดังกล่าวเป็นพื้นที่เชื่อมโยงการเดินทางระหว่างมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่กับแหล่งที่พักของนักท่องเที่ยว ซึ่งกระจุกตัวอยู่ภายในชุมชนไผ่เหลือง การสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวระหว่างเส้นทางดังกล่าวจึงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น

ภาพ 56 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของ
เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

4.3.5.2 แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัด น่าน

แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน เป็นแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นการขยายตัวของนักท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ช่วงเมืองด้วยการสร้างพื้นที่ใหม่เพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนน่าน ควบคู่การกับการศึกษามรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ โดยแผนการพัฒนาดังกล่าวประกอบด้วย 3 แผนการย่อยได้แก่

- 1) แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นแผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอัน

ได้แก่ ถนน ทางเดินเท้า และเสาไฟภายในพื้นที่ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ควบคู่กับการสร้างบรรยากาศการเป็นเมืองเก่าที่มีเสน่ห์

2) แผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง เป็น การพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาพื้นที่โล่งกว้างหรือพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกระจายตัวจากแหล่งท่องเที่ยวเดิมโดยแนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพ สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง ประกอบด้วย

- การพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการสัญจรและการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ
- การพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่โล่งกว้าง/พื้นที่สาธารณะในลักษณะช่วงน้อย เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
- การพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับการสื่อความหมายมรดกทางสถาปัตยกรรมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์เมือง

3) แผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นแผนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าให้ยังคงรูปแบบภายนอกดั้งเดิมหรือมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทางกายภาพที่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมดั้งเดิมในพื้นที่ เพื่อรักษาภูมิทัศน์เมืองแบบเดิม

4.3.6 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับ รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดน่าน

การกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน กำหนดขึ้นจากการวิเคราะห์ลักษณะอัตลักษณ์และสภาพปัญหาในพื้นที่ร่วมกัน โดยจากการดำเนินการพบว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนการดำเนินงาน มีแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่านดังนี้

4.3.6.1 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ตาม แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบริเวณถนนมหาพรหมเพื่อส่งเสริมการรับรู้การเป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน ประกอบด้วย

- 1) การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ
- 2) การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า
- 3) การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม
- 4) การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนมหาพรหมเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ภิกษุ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว
- 5) แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการจอดรถบริเวณริมถนนของชุมชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางหรือใช้วิธีการสัญจรเช่น จักรยานได้สะดวก
- 6) การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย
- 7) การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ภาพ 57 ภาพจำลองการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนมหาพรหม

4.3.6.2 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ตามแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง

การพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ตามแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้นดำเนินการทั้งในบริเวณถนนมหาพรหมและพื้นที่เขตศักยภาพโดยรอบ โดยประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินการจำนวน 5 แนวทางได้แก่

1) แผนการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณริมถนนมหาพรหม และจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในช่วงวันหยุด เพื่อเชื่อมต่อนักท่องเที่ยวจากตรอกบริเวณด้านหลังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไปมายังบริเวณถนนมหาพรหม โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นอาจจะเป็นงานประเพณี งานเทศกาล หรือกาตวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อกระตุ้นการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจในวงกว้าง

2) แผนการพัฒนากิจกรรมและพื้นที่ทางการท่องเที่ยวบริเวณกำแพงวังเก่า โดยเน้นการบอกเล่าเรื่องราวและพัฒนาการของเมืองเก่าแก่ เพื่อสร้างเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างช่วงเมืองไปยังพื้นที่บริเวณถนน

มหาพรหมซึ่งจะเป็นพื้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยวใหม่ โดยการพัฒนา กิจกรรมและพื้นที่ทางการท่องเที่ยวนี้ ครอบคลุมถึงการกำหนดแนว ทางการสัญจร การเดินเท้าเพื่อท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และการจัด กิจกรรมต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วย

3) แผนการจัดกิจกรรมถนนคนเดินและกาดก๊อมฮ่อมภูมิ เพื่อนำส่ง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ภายในพื้นที่ โล่งว่างสาธารณะภายในวัดไผ่เหลือง หน่วยงานราชการ และคุ้มเจ้าเทพ มาลา เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังบริเวณพื้นที่ถนนมหาพรหม โดยการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ครอบคลุมถึงการปรับปรุง พื้นที่โล่งว่างให้มีความเหมาะสม การจัดเตรียมสุขาและสิ่งอำนวยความสะดวก ทางการท่องเที่ยวอื่นๆ

ภาพ 58 ตัวอย่างการปรับปรุงภูมิทัศน์และการจัดกิจกรรมบริเวณหลังกำแพงวังเก่า

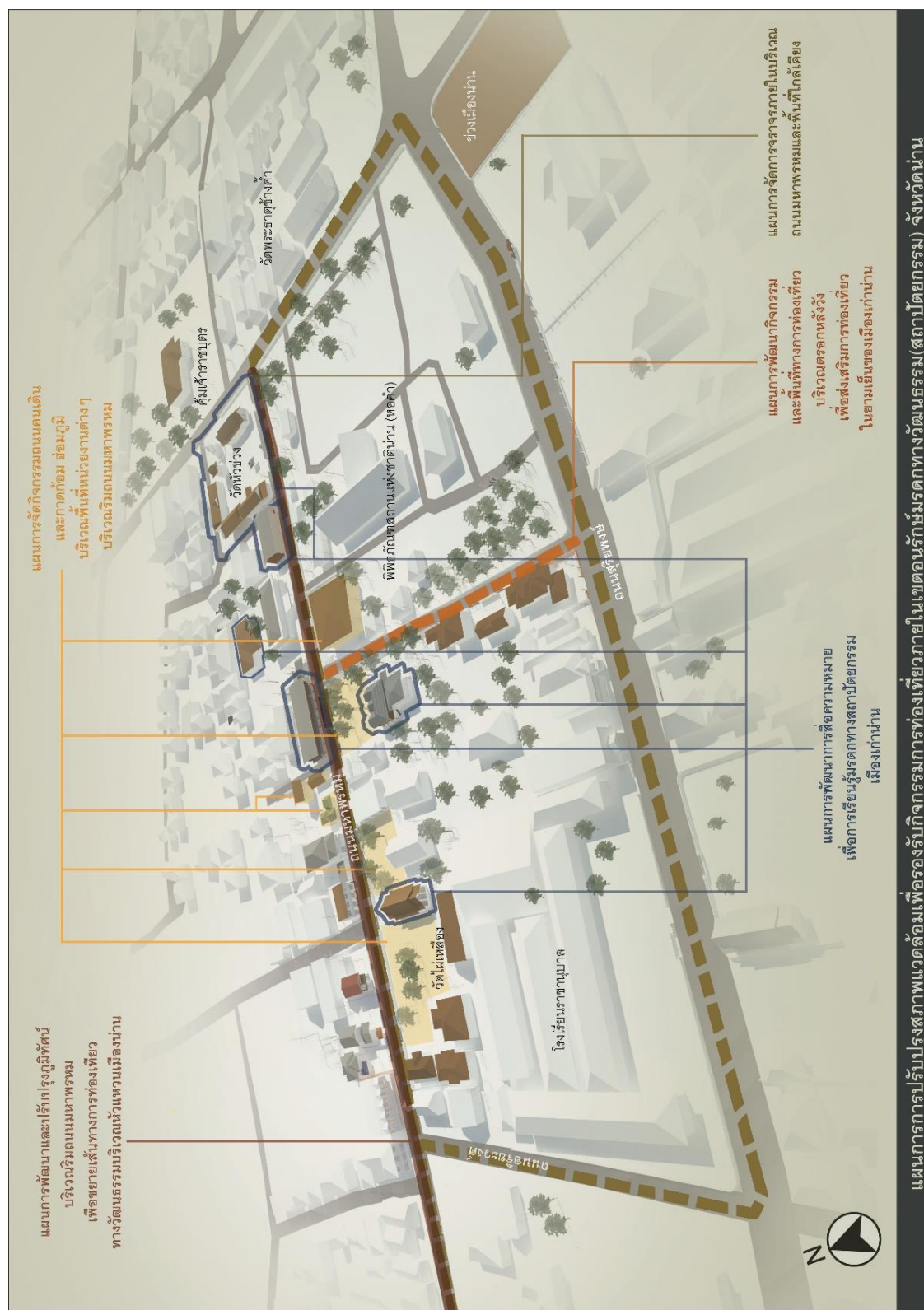
ภาพ 59 ตัวอย่างการจัดวางจัดกาดก๋อม ฮอมภูมิ บริเวณวัดไผ่เหลือง

ภาพ 60 ตัวอย่างการปรับปรุงทัศนียภาพเพื่อจัดถนนคนเดิน

4) แผนพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าน่าน เฉพาะบริเวณพื้นที่เป้าหมาย เป็นแผนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เฉพาะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ และสามารถเข้าถึง ตลอดจนเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่กระจายตัวอยู่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่านได้ แผนการพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวภายในเขตเมืองเก่าน่าน ประกอบด้วย แผนการพัฒนารูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว การใช้รถจักรยาน และการใช้ธรรง ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินทางสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวจะจำแนกเป็นรูปแบบการสัญจรการท่องเที่ยววงใหญ่ที่ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่วัดพระธาตุช้างค้ำจรดวัดโผหม่อง และพื้นที่ท่องเที่ยววงเล็กที่ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่วัดพระธาตุช้างค้ำจนถึงตรอกหลังวัง

5) การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน โดยการจัดทำป้ายหรือเอกสารสื่อความหมายต่างๆ เพื่ออธิบายคุณค่าและรายละเอียดความสำคัญของพื้นที่ ตลอดจนสถาปัตยกรรมที่มีความน่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยว

ภาพ 61 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดน่าน

ภาพ 63 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษฯ จังหวัดน่าน

ภาพ 66 แผนภาพแสดงรายละเอียดแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดน่าน

4.3.6.3 แนวทางการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมตามแผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมตามแผนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน ประกอบด้วย

1) อพท. สำนักงานพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน ควรให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์องค์ประกอบ หรืออาคารดั้งเดิมที่มีความสำคัญหรือส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง โดยมีเงื่อนไขในการเปิดเข้าชมหรือแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม

2) เทศบาลเมืองน่านควรควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่นป้ายร้านค้า และป้ายโฆษณา และสนับสนุนการจัดทำป้ายในรูปแบบที่กลมกลืนกับภูมิทัศน์

3) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่านควรให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า

4) อพท. สำนักงานพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานน่านควรร่วมกันจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการรักษาภูมิทัศน์เมืองหรือมรดกทางสถาปัตยกรรม

4.3.7 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

4.3.7.1 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ปีที่ 1- 10

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ	15,000,000	10,000,000	7,000,000	0	0	1,000,000	1,000,000	0	0	1,000,000
การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	1,500,000	1,500,000	1,000,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000
การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000
แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการจอดรถบริเวณริมถนนของชุมชนและนักท่องเที่ยว	1,000,000	500,000	500,000	240,000	240,000	240,000	240,000	500,000	240,000	240,000
การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
แผนการปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณริมถนนมหาพรหม และจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในช่วงวันหยุด	1,000,000	1,000,000	1,000,000	800,000	1,000,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000
แผนการพัฒนากิจกรรมและพื้นที่ทางการท่องเที่ยวบริเวณกำแพงวังเก่า	2,500,000	2,000,000	2,500,000	1,500,000	1,500,000	1,200,000	1,100,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
แผนการจัดกิจกรรมถนนคนเดินและกาดก๋อหม่อมภูมิ เพื่อนำส่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ภายในพื้นที่โล่งว่างสาธารณะภายในวัดไผ่เหลือง หน่วยงานราชการ และคุ้มเจ้าเทพมาลา	1,500,000	1,200,000	1,200,000	1,000,000	1,000,000	1,150,000	1,210,000	2,090,000	2,350,000	1,000,000
แผนพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าแก่นาน	1,000,000	600,000	800,000	400,000	400,000	400,000	400,000	400,000	400,000	400,000
การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้มรดกทาง	700,000	400,000	700,000	660,000	460,000	660,000	700,000	660,000	660,000	610,000

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6	ปีที่ 7	ปีที่ 8	ปีที่ 9	ปีที่ 10
สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน										
แผนการอนุรักษ์มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	3,500,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000
รวม	30,000,000	22,500,000	20,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000

4.3.7.2 ต้นทุนในการดำเนินการแผนการพัฒนางานองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมฯ ปีที่ 11- 20

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสาร ลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ	1,000,000	0	0	1,000,000	1,000,000	0	0	1,000,000	1,000,000	0
การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความ กลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	500,000	100,000	100,000	100,000	500,000	500,000	100,000	100,000	100,000	500,000
การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อ สร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม และสร้าง บรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000	350,000

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการจอดรถบริเวณริมถนนของชุมชนและนักท่องเที่ยว	240,000	240,000	500,000	240,000	240,000	240,000	240,000	500,000	240,000	240,000
การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
แผนการปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณริมถนนมหาพรหม และจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในช่วงวันหยุด	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000	600,000
แผนการพัฒนากิจกรรมและพื้นที่ทางการท่องเที่ยวบริเวณกำแพงวังเก่า	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
แผนการจัดกิจกรรมถนนคนเดินและกาดก๋อฮ้อมภูมิ เพื่อนำส่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ภายในพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ	1,000,000	2,350,000	2,090,000	1,000,000	1,000,000	1,950,000	2,350,000	1,000,000	1,000,000	1,710,000

	ปีที่ 11	ปีที่ 12	ปีที่ 13	ปีที่ 14	ปีที่ 15	ปีที่ 16	ปีที่ 17	ปีที่ 18	ปีที่ 19	ปีที่ 20
ภายในวัดไผ่เหลียง หน่วยงาน ราชการ และคุ้มเจ้าเทพมาลา										
แผนพัฒนารูปแบบการสัญจรของ นักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าน่าน	400,000	400,000	400,000	600,000	400,000	400,000	400,000	600,000	600,000	600,000
การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อ การเรียนรู้มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	610,000	660,000	660,000	700,000	610,000	660,000	660,000	550,000	700,000	700,000
แผนการอนุรักษ์มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,110,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,000,000	3,110,000	3,000,000
รวม	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000	10,000,000

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นโครงการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน และจัดทำแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษา คณะนักวิจัยจะดำเนินการสรุปผลการศึกษาโดยการสังเคราะห์ผลจากการศึกษาในข้อที่ 1) แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน และ ข้อที่2) แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน ในลักษณะแยกรายจังหวัด เพื่อให้เห็นภาพรวมของแผนการพัฒนาตลอดจนแนวทางการพัฒนาในแต่ละพื้นที่

5.1.1 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

5.1.2 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

5.1.3 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

5.1.1 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

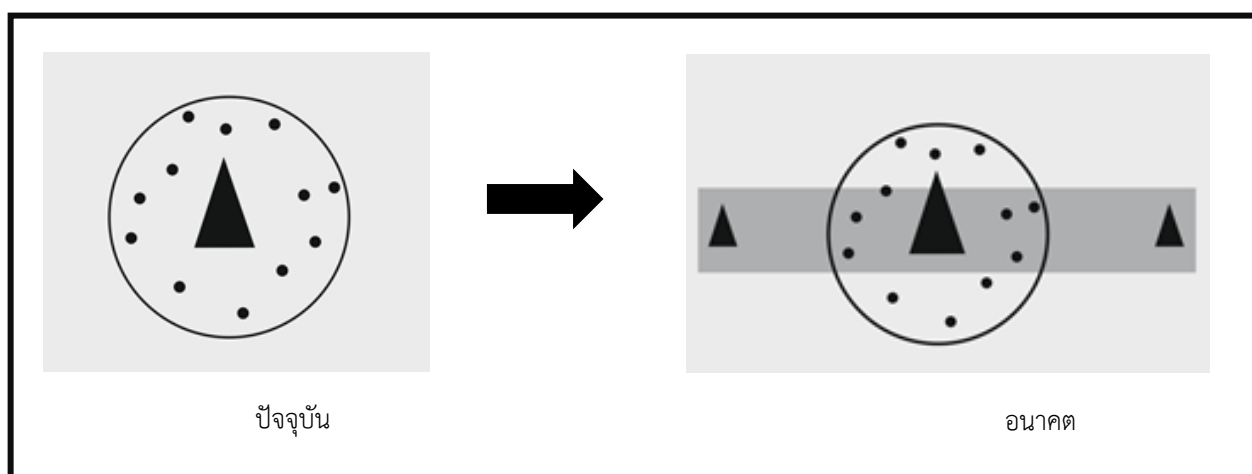
5.1.1.1 วัตถุประสงค์ของแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

1) การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่มรดกทางสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยรอบ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพระพุทธศาสนาเป็นจุดนำ บนพื้นฐานของการรักษาภูมิทัศน์เมืองที่สะท้อนถึงความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัย เพื่อเพิ่มการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวและเพิ่มระยะเวลาในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

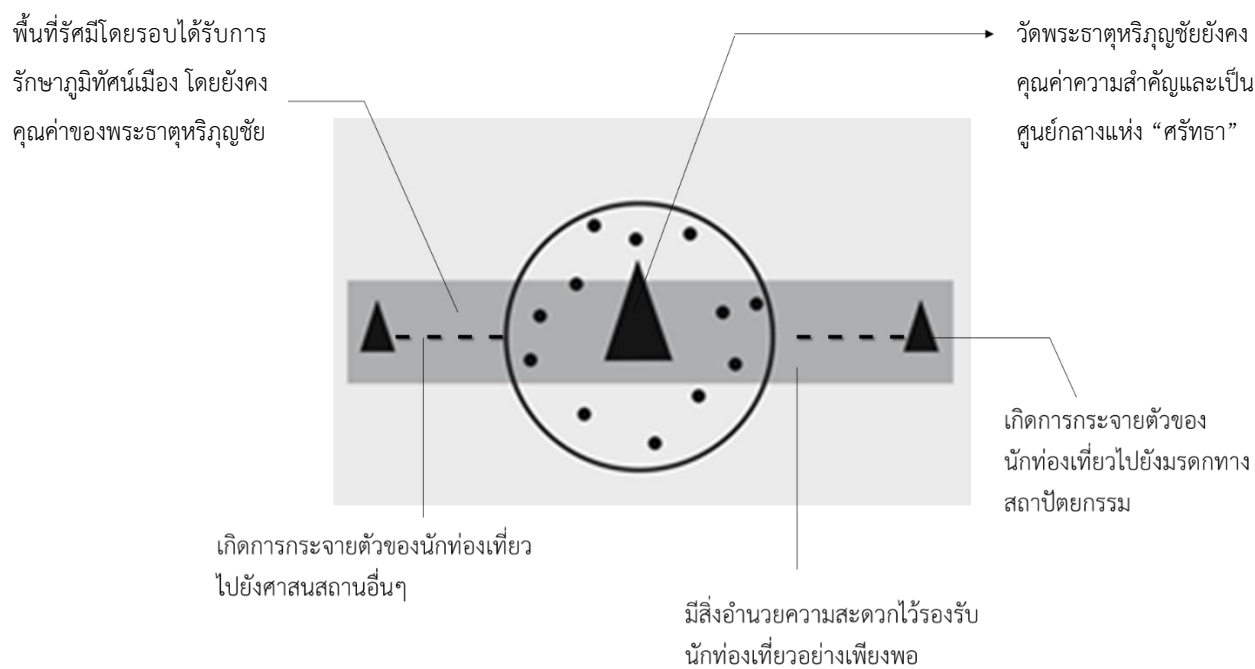
2) การสร้างกิจกรรมและพื้นที่รองรับกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืน

5.1.1.2 อัตลักษณ์และแนวคิดในการจัดทำแผน

เพื่อเป็นการรักษาคุณค่าความศรัทธาของพื้นที่ ในฐานะการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน คณะนักวิจัยจึงได้ใช้แนวคิด “ศรัทธา พระธาตุหลวง” เป็นแนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมคือการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่มรดกทางสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยรอบ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพระพุทธศาสนาเป็นจุดนำ บนพื้นฐานของการรักษาภูมิทัศน์เมืองที่สะท้อนถึงความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัย

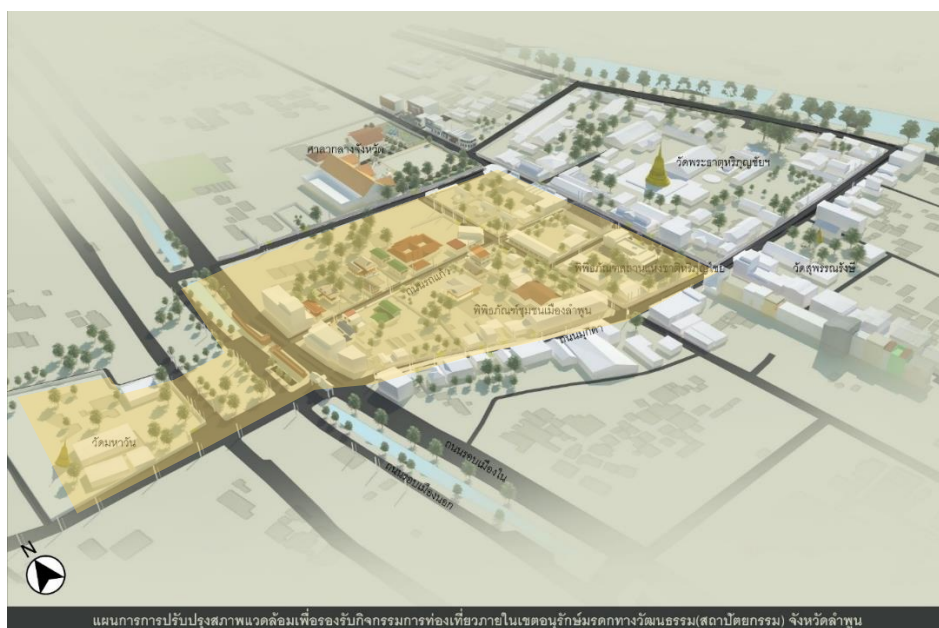
ภาพ 67 แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

ภาพ 68 แผนภาพสรุปผลที่คาดว่าจะได้รับการพัฒนาภายใต้แนวคิด “ศรัทธา พระธาตุหลวง”

5.1.1.3 พื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ตามแนวแกนริมถนนรถแก้วตั้งแต่วัดพระธาตุหริภุญชัยฯ จรดพื้นที่
ของวัดมहांวัน

ภาพ 69 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

ตาราง 13 ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย		(1)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองลำพูนยังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้	เทศบาลเมืองลำพูน, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, และองค์การโทรศัพท์	32,000,000
	การปรับเสาไฟนำทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่าและส่งเสริมการมองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย		(1)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองลำพูนยังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขต	เทศบาลเมืองลำพูน	6,200,000

⁶ (1) เพื่อกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่มรดกทางสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยรอบ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีพระพุทธศาสนาเป็นจุดนำ บนพื้นฐานของการรักษาภูมิทัศน์เมืองที่สะท้อนถึงความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัย เพื่อเพิ่มการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวและเพิ่มระยะเวลาในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(2) เพื่อสร้างกิจกรรมและพื้นที่รองรับกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืน

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
				อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้		
	การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม		(1)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้	เทศบาลเมืองลำพูน	3,600,000
	การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนรถแก้ว เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ภิกษุ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว		(2)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้	เทศบาลเมืองลำพูน	2,500,000
				การกระจัดตัวของนักท่องเที่ยวเฉพาะบริเวณวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ โดยไม่มี การกระจายไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ		

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
	การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย		(1)	การพัฒนารองรับตามการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองลำพูน	12,000,000
	การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว		(1)	ขาดแคลนห้องน้ำสาธารณะที่ได้มาตรฐาน	เทศบาลเมืองลำพูน, วัดพระธาตุหริภุญชัย, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	12,000,000
แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง	แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า)		(1)	สถานที่จอดรถไม่เพียงพอต่อการบริการให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากสถานที่จอดรถภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีอยู่อย่างจำกัด	เทศบาลเมืองลำพูน	3,000,000
	แผนการพัฒนาด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมและพื้นที่การค้าวิถีคนเมืองบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดลำพูน (หลังเก่า)		(2)	ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังคงเป็นเพียงกิจกรรมการท่องเที่ยวทำบุญไหว้พระ	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูน, สภาหอการค้าลำพูน, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	2,780,000

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
					สำนักงานลำปาง, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน, สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	
	แผนการพัฒนารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูน		(2)	ปัญหา รูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยว ระบบการจราจรภายในพื้นที่ และระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวย	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูน	3,000,000
	แผนการปรับถนนรถแก้วสู่การเป็นเส้นทางศรัทธาเมืองเก่าลำพูน	การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยการปลูกต้นไม้ให้มีความร่มรื่น และการปรับปรุงรั้วบ้านริมถนนให้สะอาดและมีความสอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	(1), (2)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้	เทศบาลเมืองลำพูน, ชุมชนบริเวณริมถนนรถแก้ว	5,200,000

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
		การจัดระเบียบการจราจรและการจอดรถบริเวณริมถนนให้มีความเป็นระเบียบและไม่บดบังทัศนียภาพที่มองเห็นวัดพระธาตุหริภุญชัย	(1), (2)	สภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่ายังไม่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของเมืองที่มีความโดดเด่นของพระธาตุหริภุญชัยในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของเมืองลำพูน และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนได้	ตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน และเทศบาลเมืองลำพูน	1,730,000
				ปัญหารูปแบบการสัญจรของนักท่องเที่ยว ระบบการจราจรภายในพื้นที่ และระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวย		
		การส่งเสริมการจัดกิจกรรมใส่บาตรยามเช้าเพื่อสร้างบรรยากาศความศรัทธาให้แกพื้นที่เมืองและสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวต้องพักอาศัย	(1), (2)	ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม	เทศบาลเมืองลำพูน, ชุมชนบริเวณริมถนนรถไฟ, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูน, ตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน, วัฒนธรรมจังหวัด	5,060,000

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
					ลำพูน , การ ท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย สำนักงานลำปาง, สํานักงาน พระพุทธศาสนา จังหวัดลำพูน	
		การปรับปรุงพื้นผิวให้ เรียบและการจัดพื้นที่ สำหรับจัดกิจกรรมใส่ บาตรยามเช้า	(1), (2)	ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม	เทศบาลเมืองลำพูน	1,750,000
	แผนการพัฒนาแนวแกน เชื่อมต่อเส้นทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนา การเมืองเก่าจากวัดพระธาตุ หริภุญชัยไปยังพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติหริภุญไชย และ พิพิธภัณฑสถานชุมชนเมืองลำพูน		(1), (2)	การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการประชาสัมพันธ์ เส้นทางที่ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยว กระจุกตัวอยู่เพียงบริเวณวัดพระธาตุหริ ภุญชัยฯ และไม่กระจายไปยังพื้นที่	วัดพระธาตุหริภุญ ชัย, พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติลำพูน , เทศบาลเมืองลำพูน	4,900,000

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
				ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ใน ภาพรวมให้แก่นักท่องเที่ยว และขาดการ สื่อความหมายของสถาปัตยกรรมราย หลังที่มีความน่าสนใจ		
	การพัฒนาการท่องเที่ยว บริเวณประตูมหัววัน		(2)	การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการประชาสัมพันธ์ เส้นทางที่ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยว กระจุกตัวอยู่เพียงบริเวณวัดพระธาตุหริ ภุญชัยฯ และไม่กระจายไปยังพื้นที่ ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ใน ภาพรวมให้แก่นักท่องเที่ยว และขาดการ สื่อความหมายของสถาปัตยกรรมราย หลังที่มีความน่าสนใจ	ชุมชนวัดมหัววัน, เทศบาลเมืองลำพูน, และพิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติหริภุญชัย	10,000,000

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
	การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ภายในวัดมहाวัน บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา	การสร้างสะพานแก้วเพื่อ เชื่อมต่อเส้นทางระหว่าง วัดมहाวันและวัดพระธาตุ หริภุญชัย	(1), (2)	การขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการประชาสัมพันธ์ เส้นทางที่ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยว กระจุกตัวอยู่เพียงบริเวณวัดพระธาตุหริ ภุญชัยฯ และไม่กระจายไปยังพื้นที่ ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ใน ภาพรวมให้นักท่องเที่ยว และขาดการ สื่อความหมายของสถาปัตยกรรมราย หลังที่มีความน่าสนใจ		57,480,000
		การจัดกิจกรรมงาน ประเพณี หรืองาน เทศกาลต่างๆ บริเวณลาน	(1), (2)	ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม	ชุมชนวัดมहाวัน, วัด มहाวัน, เทศบาล เมืองลำพูน, และ พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งชาติหริภุญไชย	

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
	การพัฒนาการสื่อความหมาย เพื่อการเรียนรู้มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน		(1), (2)	ขาดการสื่อความหมายเพื่อสร้างความ เข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าหรือเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ใน ภาพรวมให้แก่นักท่องเที่ยว และขาดการ สื่อความหมายของสถาปัตยกรรมราย หลังที่มีความน่าสนใจ	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานท่องเที่ยว และกีฬา จังหวัด ลำพูน	10,100,000
				ภูมิทัศน์เมืองที่มีป้ายนำทางและอุปกรณ์ ประกอบถนนที่เยอะเกินความจำเป็น ให้ ข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกัน และไม่สอดคล้องกับ ภูมิทัศน์เมือง ทำให้เกิดทัศนยะจาดแก่ ภูมิทัศน์ของเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)		
แผนการอนุรักษ์มรดก ทางสถาปัตยกรรม ภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์ องค์ประกอบที่มีความสำคัญ หรือส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์ เมือง		(1)	มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่า ลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการ เปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จน ส่งผลต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยใน การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยัง เมืองเก่า	เทศบาลเมืองลำพูน	70,000,000

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
	การควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่นป้ายร้านค้า และป้าย โฆษณา		(1)	มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่า ลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการ เปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จน ส่งผลต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยใน การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยัง เมืองเก่า	เทศบาลเมืองลำพูน	
	การให้ความรู้และคำแนะนำ เกี่ยวกับการอนุรักษ์และ ปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับ ภูมิทัศน์เมืองเก่า		(1)	มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่า ลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการ เปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จน ส่งผลต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยใน การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยัง เมืองเก่า	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานโยธาธิการ และผังเมืองจังหวัด ลำ พู น , พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติหริภุญไชย และสำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัด ลำพูน	
	การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในการรักษาภูมิ ทัศน์เมืองหรือมรดกทาง สถาปัตยกรรม		(2)	มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่า ลำพูน ไม่ได้รับการอนุรักษ์และเริ่มมีการ เปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ จน ส่งผลต่อภูมิทัศน์เมืองซึ่งเป็นปัจจัยใน	เทศบาลเมืองลำพูน, สำนักงานท่องเที่ยว และกีฬา จังหวัด ลำพูน	

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางย่อยเพื่อการ พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ⁶	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือ ส่งเสริม	หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	งบประมาณรวม (20ปี)
				การดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวยัง เมืองเก่า	, สมาคมท่องเที่ยว จังหวัดลำพูน	
				ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม		

5.1.2 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

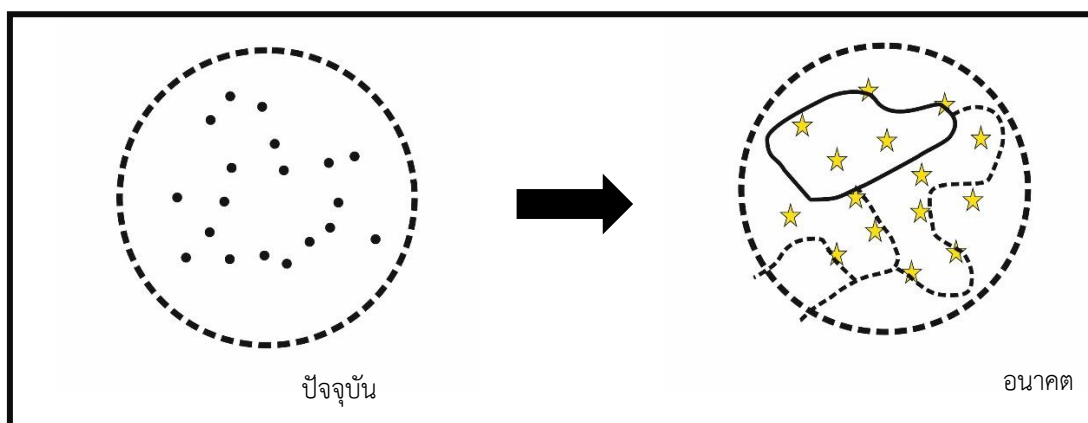
5.1.2.1 วัตถุประสงค์ของแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

1) เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว/มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าแพร่ภายใต้เรื่องราวของเรือนไม้ภายในเมืองและกิจกรรมสัมปทานป่าไม้ บนพื้นฐานการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่า ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่มากยิ่งขึ้น

2) เพื่อสร้างกิจกรรมและพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดที่สะท้อนอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม อันจะเป็นการเพิ่มการใช้จ่ายให้แก่นักท่องเที่ยว

5.1.2.2 อัตลักษณ์และแนวคิดในการจัดทำแผน

เพื่อให้บรรลุอัตลักษณ์ที่กำหนดขึ้นคือ “ศักดิ์ศรี เรือนไม้” โดยการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ไม้ และการยกคุณค่าทางประวัติศาสตร์และมิติต่างๆ ให้เห็นชัดเจน อันนำไปสู่การรับรู้แพร่ในฐานะเมืองไม้สักของนักท่องเที่ยว นั้น นักวิจัยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ในลักษณะการพัฒนาแหล่งและการเชื่อมโยงแหล่งเข้าด้วยกัน (Point and Network Development)

ภาพ 71 แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ศักดิ์ศรี เรือนไม้”

5.1.2.3 พื้นที่เป้าหมาย

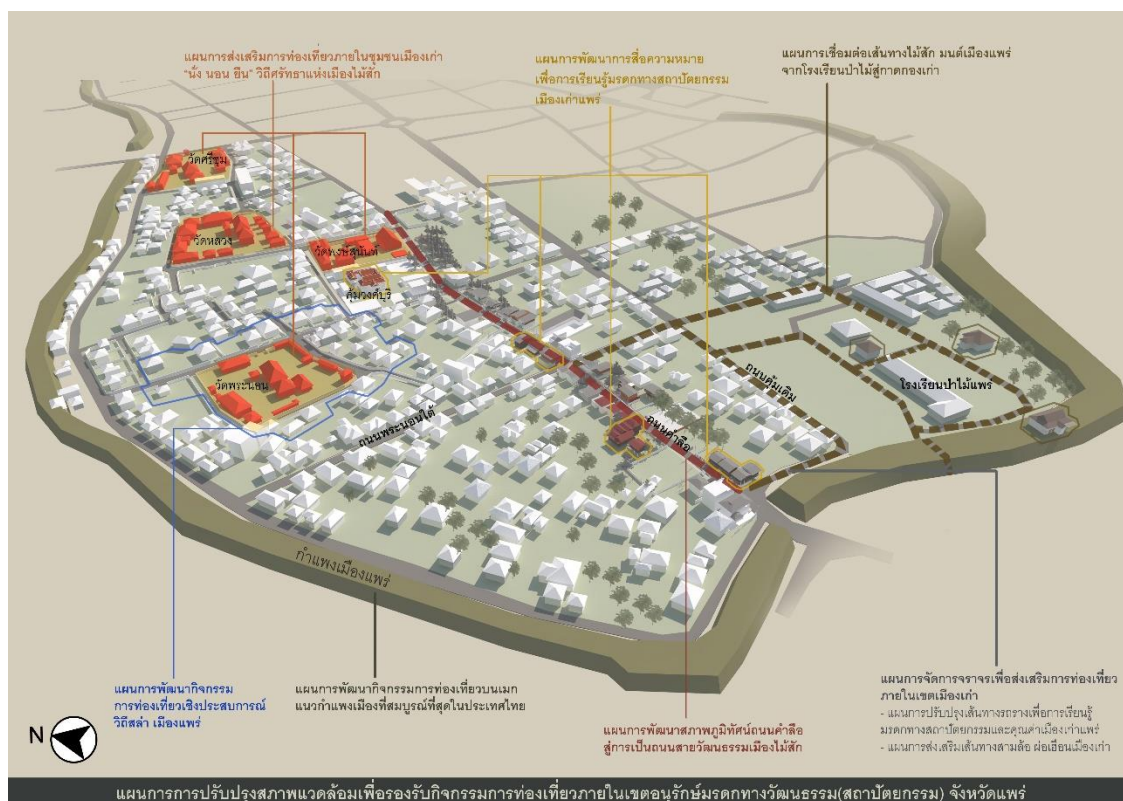
พื้นที่ชุมชนบริเวณริมถนนคำลือ และพื้นที่โดยรอบโรงเรียนป่าไม้

ภาพ 72 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของ
เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

5.1.2.4 แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์ฯ และแนวทางการพัฒนา

แผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ เป็นแผนการพัฒนางค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นการเชื่อมต่อมรดกทางวัฒนธรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ ที่เกี่ยวพันกับไม้สักเข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมการรับรู้และการเห็นคุณค่าของเมืองเก่าที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของไม้ผ่านรูปแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้น โดยแผนการพัฒนามีรายละเอียดดังที่แสดงในภาพ 73 และตาราง 14

ภาพ 73 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
ของเขตอนุรักษ์ฯ จังหวัดแพร่

ตาราง 14 ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

แผนการพัฒน องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ⁷	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
แผนการพัฒน สาธารณูปโภค และ สาธารณูปการที่ เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยว	การนำสายไฟฟ้าและสาย สื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุง ทัศนียภาพ	(1)	การอนุรักษ์ภูมิทัศน์ภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ เมือง	เทศบาลเมืองแพร่, การไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค, และ องค์การโทรศัพท์	59,000,000
	การปรับเสถียรภาพทางให้มีความ กลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	(1)	การอนุรักษ์ภูมิทัศน์ภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ เมือง	เทศบาลเมืองแพร่	7,700,000
	การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อ สร้างการรับรู้การเข้าสู่เขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็น ชุมชนดั้งเดิม	(1)	ขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทาง ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรม ภายในพื้นที่	เทศบาลเมืองแพร่	10,250,000

⁷ (1) เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว/มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองเก่าแพร่ภายใต้เรื่องราวของเรือนไม้ภายในเมืองและกิจกรรมสัมปทานป่าไม้ บนพื้นฐานการอนุรักษ์
ภูมิทัศน์เมืองเก่า ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่มากยิ่งขึ้น

(2) เพื่อสร้างกิจกรรมและพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดที่สะท้อนอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม อันจะเป็นการเพิ่มการใช้จ่ายให้แก่
นักท่องเที่ยว

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁷	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
	การปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทางเดินบริเวณริมถนนคำลือ และเส้นทางถนนคุ้มเดิมเชื่อมโยงโรงเรียนป่าไม้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง	เทศบาลเมืองแพร่	12,000,000
	แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการจอดรถบริเวณริมถนนของชุมชนและนักท่องเที่ยว	(1)	ปัญหาที่จอดรถภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยเฉพาะรถทัวร์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่	เทศบาลเมืองแพร่	3,460,000
	การจัดหาระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	(1)	การพัฒนาตามปริมาณนักท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองแพร่	10,000,000
	การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	(1)	การขาดห้องน้ำสาธารณะไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม	เทศบาลเมืองแพร่ลำพูน, และวัดต่างๆ ภายในพื้นที่	13,000,000

แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁷	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
แผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเมือง	แผนการเชื่อมต่อเส้นทางไม้สักมณฑเมืองแพร่จากโรงเรียนป่าไม้สู่กาดกองเก่า	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง	วิทยาลัยชุมชนแพร่, สภามณฑเมืองแพร่, เทศบาลเมืองแพร่, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่	15,730,000
			ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ให้เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่		
	แผนการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองเก่า “นั่ง นอน ยืน” วิถีศรัทธาแห่งเมืองไม้สัก	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงเรื่องราวและเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง	สภามณฑเมืองแพร่, เทศบาลเมืองแพร่, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่, วัฒนธรรมจังหวัดแพร่	7,400,000
			ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ให้เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่		
	แผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเมก หรือกำแพงเมืองเก่าแพร่	(2)	การขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความหลากหลาย	ธนารักษ์พื้นที่จังหวัดแพร่, เทศบาลเมืองแพร่, สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแพร่, สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่	7,340,000
			ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ให้เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่		

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ⁷	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
	แผนการพัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์วิถี สล่า เมืองแพร่	(2)	การขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความหลากหลาย	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย สำนักงานแพร่, สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดแพร่	8,350,000
	การพัฒนาการสื่อความหมาย เพื่อการเรียนรู้มรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่	(1),(2)	ขาดการสื่อความหมายและการนำเสนอที่ เห็นถึงคุณค่าและเรื่องราวของสถาปัตยกรรม ภายในพื้นที่	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดแพร่, การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย สำนักงานแพร่	8,670,000
แผนการอนุรักษ์ มรดกทาง สถาปัตยกรรม ภายในเขต อนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์ องค์ประกอบที่มีความสำคัญ หรือส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์ เมือง	(1)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือน ไม้ เนื่องจากไม่ใช่อาคารของรัฐและประชาชน ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญและส่งผลกระทบต่อ ภูมิทัศน์เมือง	เทศบาลเมืองแพร่	97,100,000
	การควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่น ป้ายร้านค้า และป้าย โฆษณา	(1)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือน ไม้ เนื่องจากไม่ใช่อาคารของรัฐและประชาชน ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญและส่งผลกระทบต่อภูมิ ทัศน์เมือง	สภาองค์กรชุมชน, ชุมชน	

แผนการพัฒนา องค์ประกอบทาง กายภาพ	แนวทางการพัฒนา องค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ⁷	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
	การให้ความรู้และคำแนะนำ เกี่ยวกับการอนุรักษ์และ ปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับ ภูมิทัศน์เมืองเก่า	(1)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือน ไม้ เนื่องจากไม่ใช่อาคารของรัฐและประชาชน ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญและส่งผลต่อภูมิ ทัศน์เมือง	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่ และสำนักงานโยธาธิการและผัง เมืองจังหวัดแพร่	
	การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในการรักษาภูมิ ทัศน์เมืองหรือมรดกทาง สถาปัตยกรรม	(1),(2)	การขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความหลากหลาย	สภาหอการค้า และการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดแพร่	

5.1.3 แผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

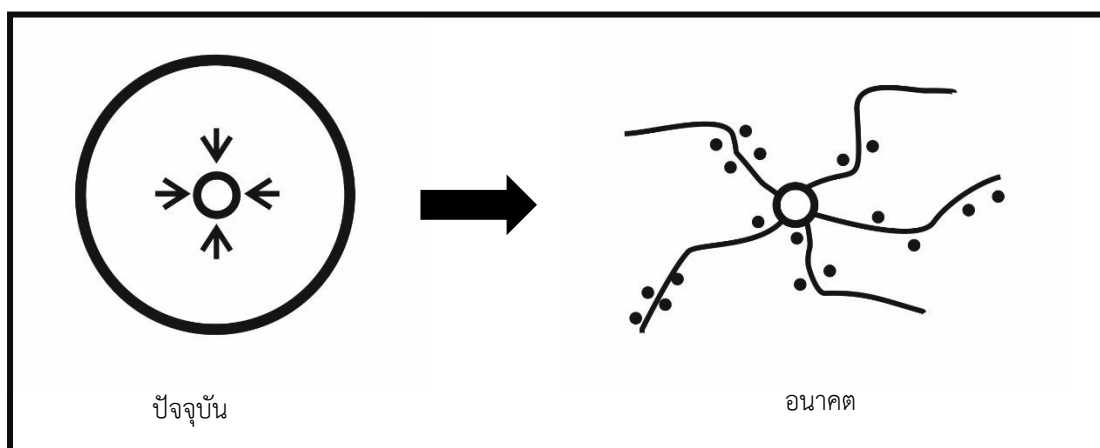
5.1.3.1 วัตถุประสงค์ของแผนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและ สิ่งแวดล้อมสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

- 1) เพื่อกระจายตัวของนักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ช่วงเมือง
- 2) เพื่อสร้างหรือพัฒนาพื้นที่กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ
ภายในชุมชนบริเวณริมถนนมหาพรหมบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ภูมิทัศน์
เมืองเก่า

5.1.3.2 อัตลักษณ์และแนวคิดในการจัดทำแผน

เพื่อให้บรรลุอัตลักษณ์ที่กำหนดขึ้นคือ “ช่วงน้อย ร้อยปัญญา” คณะนักวิจัย
จึงได้กำหนดแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ คือการจะมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ
ช่วงน้อยขึ้นบริเวณแนวถนนมหาพรหม ซึ่งเป็นแนวถนนที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ใจกลาง
ทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นหอคำหรือพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
น่าน, วัดพระธาตุช้างค้ำ, วัดภูมินทร์, และวัดหัวข่วง โดยพื้นที่บริเวณถนนมหาพรหม
นั้นเริ่มจากวัดหัวข่วงยาวไปจนถึงวัดศรีพันต้น ซึ่งรวมระยะทางประมาณ 620 เมตร
โดยพื้นที่บริเวณถนนมหาพรหมเป็นพื้นที่ถนนเก่าแก่ของเขตเมืองเก่าที่ปรากฏ
มรดกทางสถาปัตยกรรมที่คุณค่าหลายแห่ง อาทิ คู่มเจ้าจันทน์ทองดี คู่มเจ้าเทพ
มาลา และเรือนพื้นถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยของข้าราชการบริพารในอดีต เป็นต้น อีกทั้งใน
บริเวณดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของวัดไผ่เหลือง ซึ่งเป็นศาสนสถานอีกแห่งที่มีความ
น่าสนใจแต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการตลาดมากนักเมื่อเทียบกับศาสนสถาน
อื่นๆ ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

สำหรับแนวคิดการจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
นั้น คณะนักวิจัยจะมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ช่วงน้อย หรือพื้นที่สาธารณะภายในชุมชน
บริเวณริมถนนมหาพรหม เพื่อใช้รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และ
เชื่อมโยงการเดินทางระหว่างมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่กับแหล่งที่พักของ
นักท่องเที่ยว ซึ่งกระจุกตัวอยู่ภายในชุมชนไผ่เหลือง โดยสามารถสรุปรายละเอียด
แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยสังเขปได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 74 แผนภาพแสดงแนวคิดการพัฒนา “ช่วงน้อย ร้อยปัญญา”

5.1.3.3 พื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ชุมชนบริเวณริมถนนมหาพรหมตั้งแต่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน จนถึงวัดไผ่เหลือง

ภาพ 75 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่นำร่องในการพัฒนาของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

ตาราง 15 ตารางสรุปแผนและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพตามแผนการพัฒนากายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

แผนการพัฒนากายภาพ	แนวทางการพัฒนากายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁸	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
แผนการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	การนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ	(2)	การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่าเพื่อใช้เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองน่าน, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, และองค์การโทรศัพท์	40,000,000
	การปรับเสไฟฟ้าทางให้มีความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	(2)	การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่าเพื่อใช้เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองน่าน	7,700,000
	การปรับเปลี่ยนวัสดุปูถนน เพื่อสร้างการรับรู้การเข้าสู่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนดั้งเดิม	(2)	การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่าเพื่อใช้เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองน่าน	10,250,000
	แผนการพัฒนาพื้นที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและชุมชนเพื่อลดการจอดรถบริเวณริมถนนของชุมชนและนักท่องเที่ยว	(1)	ปัญหาการจราจรภายในพื้นที่ที่ซ้อนทับกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	เทศบาลเมืองน่าน	6,860,000
	การจัดการระบบและที่เก็บขยะมูลฝอย	(2)	การพัฒนาระบบกายภาพเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่ม	เทศบาลเมืองน่าน	10,000,000

⁸ (1) เพื่อกระจายตัวของนักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ช่วงเมือง

(2) เพื่อสร้างหรือพัฒนาพื้นที่กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ภายในชุมชนบริเวณริมถนนมหาพรหมบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองเก่า

แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
			มากขึ้นตามการประมาณการ นักท่องเที่ยว		
	การจัดเตรียมหรือพัฒนาคุณภาพของ ห้องน้ำสาธารณะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	(2)	การพัฒนาระบบกายภาพเพื่อ รองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่ม มากขึ้นตามการประมาณการ นักท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองน่าน	16,000,000
แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับรองรับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวบนพื้นฐานอัตลักษณ์ ของเมือง	แผนการปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณริมถนน มหาพรหม และจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในช่วงวันหยุด	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวไป ยังแหล่งต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาลเมืองน่าน , หน่วยงานราชการบริเวณริม ถนนมหาพรหม, ชุมชน บริเวณริมถนนมหาพรหม, วัดภายในพื้นที่, สำนักงาน ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด น่าน, ททท.น่าน, อพท.น่าน	13,800,000
			ขาดพื้นที่การจัดกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวอื่นๆ นอกเหนือจาก พื้นที่บริเวณช่วงเมือง		
			นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขต อนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย		
	แผนการพัฒนากิจกรรมและพื้นที่ทางการ ท่องเที่ยวบริเวณกำแพงวังเก่า	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวไป ยังแหล่งต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ	สำนักศิลปากร สาขาน่าน, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	25,300,000

แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
			มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	น่าน, สำนักงานท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดน่าน, ททท.	
			เขตพื้นที่การจัดกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวอื่นๆ นอกเหนือจาก พื้นที่บริเวณข่วงเมือง	น่าน, อพท.น่าน	
			นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย		
	แผนการจัดกิจกรรมถนนคนเดินและกาด ก๋อ่มฮ่อมภูมิ เพื่อนำส่งกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และผลิตภัณฑ์ ต่างๆ ภายในพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ภายในวัดไฟเหล็ก หน่วยงานราชการ และคัมเจ้าเทพมาลา	(1),(2)	ขาดการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวไป ยังแหล่งต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาลเมืองน่าน, หน่วยงานราชการบริเวณริม ถนนมหาพรหม, ชุมชน บริเวณริมถนนมหาพรหม, วัดภายในพื้นที่, สำนักงาน ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด น่าน, ททท.น่าน, อพท.น่าน	29,150,000
			เขตพื้นที่การจัดกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยวอื่นๆ นอกเหนือจาก พื้นที่บริเวณข่วงเมือง		
			นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย		

แผนการพัฒนางองค์ประกอบ ทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทาง กายภาพ	ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
	แผนพัฒนารูปแบบการสัญจรของ นักท่องเที่ยวภายในเมืองเก่า	(1),(2)	ปัญหาการจราจรภายในพื้นที่ที่ ซ้อนทับกันระหว่างนักท่องเที่ยว และชุมชน	เทศบาลเมืองน่าน	10,000,000
	การพัฒนาการสื่อความหมายเพื่อการ เรียนรู้มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	(1),(2)	การขาดการสื่อความหมายเพื่อ สร้างความเข้าใจให้นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับคุณค่าของมรดกทาง วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม ภายในพื้นที่	เทศบาลเมืองน่าน , สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดน่าน, ททท.น่าน, อพท.น่าน	12,720,000
แผนการอนุรักษมรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในเขต อนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์ องค์ประกอบที่มีความสำคัญหรือส่งผล กระทบต่อภูมิทัศน์เมือง	(2)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ มรดกทางสถาปัตยกรรมภายใน เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อ ภูมิทัศน์เมือง	อพท.น่าน	60,720,000
	การควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่นป้าย ร้านค้า และป้ายโฆษณา	(2)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ มรดกทางสถาปัตยกรรมภายใน เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อ ภูมิทัศน์เมือง	เทศบาลเมืองน่าน, ชุมชน บริเวณริมถนนมหาพรหม	

แผนการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนางองค์ประกอบทางกายภาพ	ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ⁸	ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือส่งเสริม	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (20ปี)
	การให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และปรับปรุงบ้านให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า	(2)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	
	การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการรักษาภูมิทัศน์เมืองหรือมรดกทางสถาปัตยกรรม	(2)	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมือง	อพท.น่าน	
			นักท่องเที่ยวใช้เวลาภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) น้อย		

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้งาน

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นกระบวนการวิจัยเพื่อกำหนดแผนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในภาพกว้างเท่านั้น ในการนำไปบูรณาการใช้งานต้องมีการดำเนินการจัดทำแบบก่อสร้างและแบบการพัฒนาโครงการอย่างละเอียดบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของโครงการ

ทั้งนี้ในการนำแผนไปประยุกต์ใช้หน่วยงานเทศบาลเจ้าของพื้นที่ อันได้แก่ เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองแพร่ และเทศบาลเมืองน่านควรเป็นเจ้าภาพในการจัดทำแผนงานและโครงการ โดยโครงการที่มีผู้ส่วนเกี่ยวข้องหลายหน่วยงานเทศบาลอาจทำหน้าที่เป็นผู้ประสานเพื่อจัดทำโครงการ และประเมินผลพิจารณาเป็นรายปี โดยในการดำเนินการตามแผนนั้นในช่วงปีแรกควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวก่อน เพื่อเป็นการสร้างความพร้อมเชิงพื้นที่ หลังจากนั้นจึงเริ่มพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ขึ้นหรือพัฒนาควบคู่กันไป สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เทศบาลและชุมชนควรร่วมมือกันในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยนำอัตลักษณ์ของพื้นที่มาเป็นกรอบในการดำเนินงาน

5.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต

แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นกระบวนการวิจัยเพื่อกำหนดแผนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในภาพกว้าง อย่างไรก็ตามในกระบวนการพัฒนาเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังต้องพิจารณาถึงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ภายในพื้นที่ และการพัฒนารูปแบบของที่ระลึกที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่เมือง

สำหรับการศึกษาในอนาคตควรดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดของสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการสื่อความหมาย และการพัฒนาของที่ระลึกบนพื้นฐานอัตลักษณ์ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- การท่องเที่ยว, กรม. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางประวัติศาสตร์
ทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป].
- การท่องเที่ยว, กรม, และศูนย์ศึกษาการบริหารทรัพยากรกายภาพ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คู่มือการจัดการแหล่ง
ท่องเที่ยว: สิ่งอำนวยความสะดวกและองค์ประกอบทางกายภาพ. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- กำธร กุลชล. การออกแบบชุมชนเมืองคืออะไร การติดตามหาคำตอบในรอบ 40 ปี.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. โครงการศึกษาวิจัย
มาตรฐานที่อยู่อาศัยและชุมชนเพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าของเมือง.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการจัดทำแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่า
สงขลา. สงขลา: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรี
วิชัย, 2561.
- ฉันทิช วรรณถนอม. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สามลดา, 2552.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว. เชียงใหม่: ภาควิชามนุษยศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537.
- ชูวิทย์ สุฉายา. การอนุรักษ์เมือง (Urban Conservation). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2552.
- ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง. โครงการศึกษากระบวนการทางผังเมืองในการอนุรักษ์
หลวงพระบางให้เป็นเมืองมรดกโลก. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- ดารา ยาร์ด. ทายาทอดีตผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก. สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2561.
- ตรียมปวาย. พระรอดและพระเครื่องฯ สกลลำพูน. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา, 2502.

ณวิทย์ อ่อนแสงชัยและคณะ. โครงการศึกษาทรัพยากรด้านสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลเมืองน่านเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

ณัฐินี ทองดี และคณะ. รายงานแผนการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอารยธรรม ลุ่มน้ำบนฐานวิถีชีวิตที่ราบสูงโคราชเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวและรักษา อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา, 2555.

ดารา ยารัต. ทายาทอดีตผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก. สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2561.

เทศบาลเมืองลำพูน. “การพัฒนาพื้นที่เมืองเก่า.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://lamphuncity.go.th/main/> เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2559.

เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และคณะ. รายการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา.

กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2561.

ธนากร ตาระกา. “แนวทางการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บนพื้นที่มรดกทาง วัฒนธรรมลพบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และ การผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

ธนิก เลิศชาญฤทธิ. การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2554.

บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. ยล เยี่ยม เยือน เหยา: แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557.

ประกอบศิริ รักดีพิณิจ และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ แนวทางการพัฒนาการ ท่องเที่ยวสำหรับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่ม จังหวัดล้านนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2561.

ปรานอม ต้นสุขานันท์. การอนุรักษ์ชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2559.

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัฐติ. การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ปฐมน ขวัญสุวรรณ. “ย่านชุมชนเก่า: นิยาม คุณค่า กลไกการฟื้นฟู สู่ชีวิตประจำวัน.” วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 20, 1(2015): 1-17 .

- ไพรวรรณ พรินทรากุล. ทายาทพนักงานบริษัทอีสเอเซียติกชาวไทย. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2560).
- มณีวรรณ ผิวนี้้ม และปรารณา จันทรพันธ์. โครงการพัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.
- ระหัตร์ โรจนประดิษฐ์. การออกแบบชุมชนเมืองในสหราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ระหัตร์ โรจนประดิษฐ์. Urban Design Procession in Oxford School of Architecture. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- วันวิสาข์ มหิทธิหาญ. “การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองแพร่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง. บ้านโบราณเมืองลำพูน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. “การสร้างสรรคสภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองที่น่าอยู่อาศัย: ปัญหาที่มองไม่เห็นและแนวทางแก้ไข.” Journal of Architectural/Planning Research and Studies 8 ,2(2554): 9-26.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. “การออกแบบและพัฒนาชุมชนเมือง: สู่การสร้างสรรคความน่าอยู่อาศัย.” เจ-ดี : วารสารวิชาการการออกแบบสภาพแวดล้อม 3,2(2559): 3-23.
- ศรีศักร วัลลิโภดม และ วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. นครแพร่ จากอดีตมาปัจจุบัน : ภูมิโนเวศวัฒนธรรม ระบบความเชื่อและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์, 2551.
- ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์. “การอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา.” วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 59(2553): 55-66.
- ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ. “การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยวกรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.
- ศุภสิทธิ์ ศิริกุลวัฒนา. “แนวทางการออกแบบและพัฒนาพื้นที่และสถาปัตยกรรมซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา กลุ่มอาคารตึกแถวบนถนนแปลงนาม เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร.” รายงานการประชุมวิชาการประจำปี 2557 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557: 426-432.

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. “เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเชียงคาน.”

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://download.asa.or.th/03media/04law/cba/mb/mb53-loe.pdf> เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2559.

สำนักงานจังหวัดลำพูน. แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ.2561-2564). ลำพูน: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด, 2561.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. คู่มือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทย่านชุมชนเก่า. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, [ม.ป.ป.].

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าแพร่. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แผนที่ชุมชน เมืองเก่านาน. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และการพัฒนาบริเวณเมืองเก่าลำพูน. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานสรุปฉบับผู้บริหารแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่าลำพูน. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553.

สิทธิพร ภิรมย์รัตน์. “การออกแบบชุมชนเมืองที่น่าอยู่และยั่งยืน: ทฤษฎีและประสบการณ์.” หน้าจั่ว: วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 22(2550): 111-142.

สุรพล ดำริห์กุล. ประวัติศาสตร์และศิลปะล้านนา. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2560

อิโคโมสไทย, “กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม.” จุลสารอิโคโมสไทย 26-27(2557): 3.

ภาษาอังกฤษ

Arthur Pedersen, Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers, UNESCO World Heritage Centre, 2002.

Bounthavy Sosamphanh. "The Impact of Tourism on the Physical Landscape Of Vang Vieng Town." Journal of Mekong Societies 1,11(2015) : 89-104.

D. Suephakdee. Guidelines for the conversation of cultural heritage buildings for tourism development along Sue Suk Road, Prachuabkirikhan, Thailand. [Online]. 2015. Available from:
<https://www.witpress.com/Secure/elibrary/papers/CC15/CC15015FU1.pdf>. [2018, August 4]

Donruetai Kovathanakul. "The Comparative of Cultural Heritage Management Of Nan City and Luang Prabang: Sustainable Tourism Perspective." Proceedings of International Conference on "Sustainable Local Heritage Conservation: The Transdisciplinary Approach." 272-281. Bangkok: ICOMOS THAILAND, 2006.

European Association Historic Town & Regions, Guidelines for Sustainable Cultural Tourism in Historic Town and Cities. [Online], 2009. Available From: www.historic-towns.org/documents/downloads/SustainableTourismGuidelines.pdf.

Feiden, M. Bernard, and Jokilehto, J. Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites. Rome: ICCROM, 1993.

ICOMOS. "INTERNATIONAL CULTURAL TOURISM CHARTER." [online]. Available: http://www.icomosthai.org/charters/tourism_e.pdf 1999. Retrived August 10, 2015.

ICOMOS. "The Nara Document on Authenticity." [online]. Available: <http://www.icomos.org/charters/nara-e.pdf> 1994. Retrieved August 10, 2015.

Robinson, H. A Geography of tourism. London: Macdonald & Evan, 1976.

Suthi Wongmongkondate. "Cultural Landscape Study of The old Phuket Town." Independent Study, Silpakorn University, 2011.

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Resource
Manual: Managing Cultural World Heritage. Paris: Fontenoy, 2013.

Urban Redevelopment Authority. "Conservation Guidelines." [online].

Available: <https://www.ura.gov.sg/uol/guidelines/>

conservation/~media/User%20Defined/URA%20Online/

Guidelines/Conservation/Cons-Guidelines.ashx. Retrieved June 10, 2016.

Wanseong Park. "Ikseon Hanok Village: The management of change in historic
Urban Quarters." Graduation Thesis of Delft University of Technology,
2017.